

”Kieli ja liike yhdistyy”: Lasten kielellisen kehityksen tukeminen liikunnan avulla kaksikielissä päiväkodissa

---

Huhtanen, Heidi

2011 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

”Kieli ja liike yhdistyy”: Lasten kielellisen kehityksen tukeminen liikunnan avulla kaksikielisessä päiväkodissa

Heidi Huhtanen
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2011

Heidi Huhtanen

”Kieli ja liike yhdistyy”: Lasten kielellisen kehityksen tukeminen liikunnan avulla kaksikielisessä päiväkodissa

Vuosi 2011

Sivumäärä 76

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö on toteutettu Sveitsissä kaksikielisessä päiväkodissa (englanti-saksa). Opinnäytetyöni tarkoituksena oli järjestää kaksikielisille lapsille liikunnallista toimintaa sekä selvittää mitä eri liikunnan muotoja voidaan käyttää heidän kielellisen kehityksensä tukemiseksi ja voidaanko toimintaa hyödyntää jatkossa. Opinnäytetyöni tavoitteita olivat lasten hyvinvoinnin lisääminen liikunnallisen toiminnan avulla ja kielen ja liikkeen yhdistämisen kokeileminen menetelmänä sekä sen toimivuuden havainnoiminen.

Toimintaan osallistui päiväkodin esikouluryhmä ja toimintakertoja oli yhteensä yksitoista. Järjestin toimintaa kahden kuukauden ajan kesällä 2010. Toiminnan tavoitteena oli tuottaa liikunnan avulla lapsille hyvän olon ja onnistumisen tunteita sekä selvittää toiminnan hyödyllisyys ja käytettävyys jatkossa. Ohjatessani pyrin lapsilähtöiseen ohjaustapaan. Toimintakerrat sisälsivät kielen ja liikkeen käyttöä yhdistettyinä toisiinsa erilaisten leikkien avulla. Hyödynsin myös musiikkia ja soittimia ohjauksessani. Toiminta tapahtui päiväkodin tiloissa ulkona ja sisällä.

Arviontikeinoina käytin pääosin omia havaintojani, esikoulua ohjaavan lastentarhanopettajan palautetta ja lapsilta saatua palautetta. Jokaista tuokiota seurasi ja valokuvasi esikouluryhmän lastentarhanopettaja, jonka kanssa kävin läpi palautteen ja valokuvat aina toimintakertojen jälkeen. Pidin projektipäiväkirjaa päivittäin. Näytin toimintakertojen jälkeen lapsille heistä otettuja kuvia ja kyselin heidän tuntemuksiaan. Käytin myös piirtämistä yhtenä palautteenantokeinona. Kirjoitin ylös omia havaintojani ja lastentarhanopettajalta saatua palautetta sekä kokosin toiminnan aikana otettuja valokuvia kansioksi, jonka sitten myöhemmin annoin vanhempien katseltavaksi päiväkodin aulaan. Lopuksi kokosin tästä kyseisestä kansiosta kokoelman päiväkodin käyttöön. Kokoelma sisälsi kaikki toimintakertojen aikana otetut kuvat ja kuvaukset toimintakertojen sisällöistä.

Toimintaa tukevassa teoriassa keskityin lasten liikuntaan ja hyvinvointiin, kielelliseen kehitykseen ja kielen ja liikunnan yhteyteen. Toimintani tavoitteet saavutin halutusti, sillä sain hyvää palautetta vanhemmilta, työntekijöiltä ja lapsilta. Työntekijät innostuivat toiminnastani ja olivat kiinnostuneita kokeilemaan samankaltaisia metodeja jatkossakin. Lapset halusivat lisää toimintakertoja ja vanhemmat olivat mielissään toiminnan aikana otetuista kuvista. Omien kokemuksieni mukaan ilo lasten kasvoilla jo kertoi toiminnan olleen tuloksekasta ja saamani palaute vain vahvisti tätä kokemusta. Lisäksi sain lisää kokemusta liikunnan ohjaamisesta eri metodien avulla ja opin enemmän kaksikielisten lasten parissa työskentelystä.

Asiasanat: Lapset, liikunta, kielellinen kehitys, kaksikielisyys, esiopetus, varhaiskasvatus, hyvinvointi, lapsilähtöisyys

Heidi Huhtanen

“Language and movement combines”: Sports supporting children`s linguistic development in a bilingual kindergarten

Year	2011	Pages	76
------	------	-------	----

This thesis has been carried out in a bilingual (English-German) daycare in Switzerland. The thesis was designed to arrange movement lessons for bilingual children, and in the process, determine what different forms of sports and movements can be used to support children`s linguistic development; and could these activities be useful in the future. The main objective of this thesis was to increase the welfare of children through sports, experimenting with the combination of language and movement: using this combination as a method together with observing the functionality of the activities.

During the summer of 2010 I arranged eleven activity sessions which the preschool group participated in. The aim of these sessions was to create positive feelings and feelings of success for the children through sport activities. In addition, it was to clarify the operations utility and usability in the future. I tried to channel the activities through child-oriented guiding methods. The activity sessions included combinations of movements and the use of language. I also used music to support some of the activities. The activity sessions took place outside and inside in the premises of the daycare.

Each activity session was followed and photographed by the preschool group`s kindergarten teacher; after every session, I went through the photographs and feedback of the activities with her. I used her feedback along with my own observations and the feedback received from the children as my main evaluation method. I also presented the captured images to the children involved and asked them their feelings about them. As an alternative evaluation method I had the children do a drawing to express their feelings in another way. I kept diary throughout the whole project on daily basis, where I wrote down my thoughts about the observation process and the feedback collected from the supervising teacher. At the end of the project I collected all the pictures taken during the activity sessions, put them into a photo album and placed it in the lobby of the kindergarten for parents to view. From this photo album I created a folder for the kindergarten to use. The folder included all the pictures of the children involved in the sessions and descriptions of the pictures and contents of the activity sessions.

The activities I arranged for the children were based on the theory part of my thesis where my focus was on the children`s well being, linguistic development through the combination of language and physical activity. I received the desired objectives of the action with the feedback from parents, children and workers. Employees were inspired by my activities and were interested in experimenting with similar methods in the future. Children desired more activity sessions to be arranged and parents were pleased with the pictures taken during the activities. In my own experience I could tell that the activity project was successful by seeing the joy on children`s faces. The feedback I received from the parents and the teachers who were involved in the activity project confirmed this experience. I enhanced my experience in guiding sports through various methods and learned more about working with bilingual children.

Keywords: Children, physical activity, linguistic development, bilingual, preschool, early childhood education, welfare, child-oriented

SISÄLLYS

1	Johdanto	6
2	Tavoitteista.....	8
3	Toimintaa tukeva teoria.....	8
3.1	Lapsen kielellinen kehitys	9
3.1.1	Ajattelusta kielelliseen ilmaisuun	10
3.1.2	Kielelliseen ilmaisuun vaikuttavat tekijät	12
3.1.3	Kaksikielinen kasvuympäristö	13
3.2	Liikunta lasten hyvinvoinnin tuottajana	14
3.2.1	Lapsen motorisen kehityksen pääpiirteitä	15
3.2.2	Liikunta ja oppiminen	16
3.2.3	Liikuntaleikkien merkityksestä.....	17
3.2.4	Lapsilähtöisyys ja ohjaajan rooli lasten liikunnan ohjaamisessa.....	18
3.3	Liikunnan yhteys kielen kehittymiseen.....	20
4	Kieli ja liike yhdistyy-projekti.....	23
4.1	Tavoitteet ja arviointimenetelmät.....	23
4.2	Valmistelut ja pohjatyö	24
4.2.1	Tutustuminen lapsiin	24
4.2.2	Lasten luonteiden hahmottaminen.....	25
4.2.3	Lasten kielellisen osaamisen havainnointi	25
4.2.4	Näkökulmia eettisyyteen varhaiskasvatuksessa.....	26
5	Projektin toteutus	29
5.1	Projektin toimintatuokioiden kuvausta yleisesti	29
5.2	Toimintakerta 1: Sanateema-Kehontuntemus ja kehonosat.....	30
5.3	Toimintakerta 2: Sanateema-Kehonosien kertaus.....	33
5.4	Toimintakerta 3: Sanateema-Eläin.....	34
5.5	Toimintakerta 4: Eläin-sanateeman kertaus	35
5.6	Toimintakerta 5: Lausesteema.....	36
5.7	Toimintakerta 6: Lausesteeman kertaus	37
5.8	Toimintakerta 7: Loruteema	38
5.9	Toimintakerta 8: Loruteeman kertaus.....	39
5.10	Toimintakerta 9: Musiikkiteema	40
5.11	Toimintakerta 10 : Musiikkiteeman kertaus	41
5.12	Ylimääräinen toimintakerta: Ulkoleikit-Teemojen kertausta	42
6	Projektin arviointi	43
6.1	Projektipäiväkirja	43
6.2	Lastentarhanopettajan palaute.....	48
6.3	Lasten palaute	53
6.4	Dokumentointi	54

7	Johtopäätökset.....	55
8	Pohdinta.....	58
	Lähteet	62
	Liitteet.....	65
	Liite 1. Lupakirje vanhemmille	65
	Liite 2. Opinnäytetyösopimus.....	66
	Liite 3. Ilmoitustaulun esittelykuvaus	68
	Liite 4. Palautekysymyksiä lapsille ja arvioivalle lastentarhanopettajalle	69
	Liite 5. Arvioinnissa käytettyjä lasten piirustuksia.....	70

1 Johdanto

Opinnäytetyöni kertoo lasten liikunnan eri metodien kokeilusta kaksikielisessä päiväkodissa lasten kielen kehittymisen tueksi. Idea aiheeseen lähti kiinnostuksestani liikuntaan ja sen hyödyntämiseen eri tavoin varhaiskasvatuksessa. Toimintaosuuden toteutin harjoittelupaikassani Sveitsissä kaksikielisessä päiväkodissa ja tämän vuoksi halusin tuoda järjestämässäni liikunnassa enemmän näkökulmaa kielen kehittymisen tukemiseen. Suunnittelemani toiminnan tarkoituksena oli selvittää liikuntatuokioiden toimivuutta ja hyödynnettävyyttä jatkossa. Suunnitteluvaiheessa koin aiheeni vaikeaksi, sillä en meinannut löytää liikunnan ja kielen yhteydestä tarpeeksi tietoa. Aihe kiinnosti minua silti kovasti ja päätin kokeilla toimintaa, jota olin luonut omien ideoideni ja aiheeseen liittyvän kirjallisuuden avulla. Toivoin saavani uutta perspektiiviä kielen tukemiseen liikunnallisen toiminnan avulla kaksikielisessä päiväkodissa. Matkan varrella eri tietolähteitä alkoi löytyäkin aina enemmän.

Tarkoitukseni oli käyttää jo valmiita liikuntametoodeja ja luoda samalla uusia metoodeja lasten liikuntaan, ei arvioida lasten kykyä liikkua, vaan nimenomaan keskittyä liikunnan tuomaan hyvän olon ja onnistumisen tunteisiin ja tarkastella näiden tunteiden vaikutusta kielellisiin taitoihin ja arvioida niiden yhteyttä. En myöskään erittele työssäni lasten kielenhäiriöitä tai tutki toimintani vaikutuksia niihin, vaan tarkoitus oli järjestää mukavaa jokapäiväistä toimintaa lastentarhan arkeen. Olen ottanut huomioon arvoivan lastentarhanopettajan avulla lasten mahdolliset kielelliset eritasoisuudet ja selvitin että ryhmäni lapsilla ei ollut varsinaisia kielen häiriöitä, vain eritasoisuuksia, joka tarkoittaa arvioivan lastentarhanopettajan mukaan sitä, että jotkut lapsista omaksuvat kieltä nopeammin ja toiset hitaammin. Riippuen siitä miten, ja kuinka paljon kieltä puhutaan kotona. Järjestin ohjaukset englanniksi, sillä useimmilla lapsilla saksa oli vahvempi kieli.

Opinnäytetyöni tavoitteet olivat lasten hyvinvoinnin lisääminen liikunnallisen toiminnan avulla ja kielen ja liikkeen yhdistämisen kokeileminen menetelmänä sekä sen toimivuuden havainnoiminen. Toimintaan osallistui päiväkodin esikouluryhmä ja yhteensä lapsia oli toimintatuokioilla vaihtelevasti kuudesta kahdeksaan lasta. Ohjatessani keskityin lapsilähtöiseen ohjaustapaan ja ohjauskertojen sisällössä käytin erilaisia liikunnallisia leikkejä yhdistettynä mielikuviin, musiikkiin, sanoihin ja loruihin. Ohjauskertoja oli yhteensä yksitoista. Toiminnan tarkoituksena ja toiveenani oli tuottaa erilaisia ideoita lastentarhan käyttöön liikuntatuokioideni avulla lasten kielen kehityksen tueksi.

Toimintaa tukevassa teoriassa käsittelin ensin lasten kielellistä kehitystä yleisesti ja sitten syvennyin enemmän kielen ilmaisuun vaikuttaviin tekijöihin ja kaksikielisyyteen. Esittelin liikuntaa hyvinvoinnin lisääjänä ja sen vaikutuksia oppimiseen ja leikin merkitykseen. Lopuksi analysoin liikunnan yhteyttä kielen kehittymiseen. Toimintaa pyrin kuvaamaan tarkasti. Olen

eritellyt työssäni toimintaprojektin alustamista, sen eri vaiheita ja arviointia. Toimintaa dokumentoin valokuvaamalla, erilaisilla palautteilla ja projektipäiväkirjan avulla, johon kokosin omia havaintojani koko projektin ajan.

Lapsen oppiessa uutta, hänelle on ratkaisevaa oma toiminta ja luominen sekä toiminnallinen omaksumistapa. Lapsi oppii käsitteistöä ja uusia sanoja ympäristöään tutkimalla. Näin hän osaa myös yhdistää kielellisiä merkkejä ympäristössä havaitsemiinsa asioihin. (Koppinen, Lyytinen & Rasku-Puttonen 1989: 112.) Päiväkodissa ei tarvitse olla koulunomaista opetussuunnitelmaa, vaan pienten teemojen avulla voidaan tukea lasten kehitystä. Lasten kielen kehitystä voi tukea loru-, arvaus- ja roolileikkien avulla sekä leikkimällä leikkejä jotka sisältävät nopeita lauseita. (Thiesen 2004: 123, 126.) Haluan korostaa opinnäytetyössäni toiminnallisen ohjaamisen kautta saavutettavaa oppimista yleensä ja sen hyötyjä kielen kehityksen tukemisessa. Toivon työni herättävän ajatuksia liikunnan tärkeydestä kaksikielisessä päiväkodissa.

2 Tavoitteista

Määrittelin ja erittelin itselleni useita eri tavoitteita eri näkökulmista saavuttaakseni oikeanlaisen suunnan opinnäytetyölleni. Pohdin ensimmäiseksi omia oppimistavoitteitani ja sitä mitä minä itse haluan tällä työllä saavuttaa. Keskeisimmiksi ajatuksiksi nousivat halu oppia lisää liikunnan ohjaamisesta varhaiskasvatuksessa uusien metodien kautta. Toivoin saavani lisää kokemusta kaksikielisten lasten parissa toimimisesta ja lapsilähtöisen ohjaustavan omaksumisesta.

Toiminnan tavoitteiksi muodostui pyrkimys tuottaa lapsille hyvän olon ja onnistumisen tunteita sekä selvittää omien, toimintaan osallistuvien lasten ja tarkkailevien lastentarhanopettajien havaintojen perusteella toiminnan hyödyllisyys ja sen mahdollinen käytettävyys jatkossa. Tavoitteena oli myös muodostaa toimintaa tukeva teoriapohja kaikkiin aiheeseen liittyviin osa-alueisiin. Selvitän vielä, että toiminnan tarkoitus kielen tukemisessa on suunnattu kaksikielisille lapsille ja tarkoituksena on siis tukea heidän mahdollisesti heikompaa äidinkieltään.

Opinnäytetyöni yleistavoitteina olivat järjestämäni toiminnan, jota tässä työssä kutsun ”Liike- ja kieli yhdistyy”- projektiksi; suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi. Näiden kaikkien eriteltyjen tavoitteiden summana muodoistuvat opinnäytetyöni päätavoitteet, jotka ovat:

- 1) Lasten hyvinvoinnin lisääminen liikunnallisen toiminnan avulla kaksikielisessä päiväkodissa
- 2) Kielen ja liikkeen yhdistämisen kokeileminen menetelmänä sekä sen toimivuuden havainnoiminen

Opinnäytetyöni arvioinnin tavoitteiksi asetin moninäkökulmaisuuuden ja avoimuuden palautteen vastaanottamisessa ja omassa havainnoimisessa sekä kirjallisuuden monipuolinen käyttö toiminnan arvioinnin tukena.

3 Toimintaa tukeva teoria

Teoreettisen viitekehyksen työlleni muodosti kielellinen kehitys ja liikunta hyvinvoinnin tuottajana. Kielellinen kehitys-osiossa avasin ja käsittelin kielen kehittymisen alkuvaiheita, siihen vaikuttavia tekijöitä ja lopuksi kaksikielisyttä. Liikunta-osiossa on käsitelty liikuntaa hyvinvoinnin, oppimisen ja ohjaajan roolin näkökulmasta. Leikin merkitys ja liikunnan yhteydet kielen kehittymiselle käsitellään myös liikuntaosiossa. Halusin erottaa nämä kaksi aiheen määrittäjää toisistaan ja tarkastella niitä erikseen.

Lasten varhaisina elinvuosina lapsi käy läpi monta erilaista kehitysprosessia ja siksi lastenohjaajan tulisi tietää tarpeeksi lasten kehityksestä, jotta hän voi tunnistaa ja tukea lasten toimintaa. (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003: 91.)

Halusin mennä syvemmälle liikunnan ja kielellisen kehityksen maailmaan erikseen ja sitten vasta samassa otsikossa pohtia toisia aiheen määrittäjiä, kuten tässä tapauksessa kaksikielisyyttä ja liikunnan yhteyttä kielen kehittymiseen. Sain näin teoreettisesta viitekehiksestä mielenkiintoisen kokonaisuuden. Aihetta on näin myös helpompi tarkastella kokonaisvaltaisesti. Teoriakehikseni pyrkii toimimaan järjestämäni toiminnan tukena.

3.1 Lapsen kielellinen kehitys

Kieli on yhteydessä lapsen koko kehitykseen ja antaa kehitykselle suuntaa. Ajattelu, tunteiden ja toiminnan ilmaiseminen sekä sosiaalinen vuorovaikutus ovat kaikki osa lapsen kielenkäyttöä ja sen kehittymistä. Lapsi muodostaa maailmankuvaansa ja hahmottaa ympäristöään kielen oppimisen avulla. Lapsi havainnoi sitä ympäristöä, jossa hän elää ja päivittäiset vuorovaikutustilanteet edistävät lapsen kielellistä kehitystä. (Koppinen ym. 1989: 7, 10.) Neljän ensimmäisen ikävuoden aikana lapset kehittyvät huimaa vauhtia vastasyntyneestä vauvasta, joka ei osaa eikä ymmärrä vielä mitään kieltä, kommunikoivaan lapseen, joka osaa kommentoida, esittää kysymyksiä ja ilmaista itseään oman yhteisönsä kielellä. (McCartney & Phillips 2006: 233.)

Käsittelen alaotsikoissa edellä mainittuja näkökulmia tarkemmin. Ensin tarkastelen lapsen kielen kehityksen vaiheita ja toiseksi lasten kielen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja lopuksi käsittelen kaksikielisten lasten kasvuympäristöä ja sen merkitystä. Mainitsen vielä että lapsen kielellinen kehitys-osiossa en ole perehtynyt lasten kielenhäiriöihin siitä syystä, että työni tarkoituksena on tukea ja ylläpitää mielekkäällä ja hausalla toiminnalla lasten jo kehittyntä kieltä ja tarkastella voisiko toimintani toimia metodina saada lapsia oppimaan lisää sanoja ja muistamaan sanoja paremmin. Olen kuitenkin ottanut pohjatyössäni mahdolliset kielen eritasoisuudet huomioon.

Lapsen sanavarasto kasvaa kielellisen viestinnän kehityksen aikana ja samalla kasvaa myös lapsen passiivinen sanavarasto (lapsen ymmärtämät sanat) ja lapsen aktiivinen sanavarasto. Lapsi lausuu sanoja yhä selkeämmin ja paremmin sekä kehittää puheen kautta kieliopillista osaamistaan. Lapsen puheen kehitystä tulisi selvittää tarkemmin jos hän ei ilmaise kahden vuoden ikäisenä yhtään selkeää sanaa. Kolmen vuoden ikäisenä tulisi lapsen ilmaista jo selkeästi useampia sanoja ja jos tätä ei tapahdu, kannattaa tilanteesta ottaa selvää. (Terveyskirjaston internet-sivut: 2010.)

3.1.1 Ajattelusta kielelliseen ilmaisuun

Jo ensimmäisen elinvuoden aikana, lasta kiinnostavat tekeminen ja liike. Lapsi alkaa osoittaa aktiivista tutustumista ympäristöönsä ja opettelee yhdistelemään havaitsemiaan tietoja toimintaansa. Lapsi hahmottaa ympäristöään tekemiensä havaintojen kautta, koska hän ei osaa vielä ilmaista itseään kielen avulla. Havainnot ja toiminta ovat siis tärkeä osa lapsen ajattelua ja oppimista. Lapsen kielellisen ilmaisun vähitellen kehittyessä, oppii lapsi sen avulla jäsentämään paremmin havaintomaailmaansa. Kieli säätelee lapsen käyttäytymistä ja kielen avulla lapsen sosiaaliset vuorovaikutustaidot kehittyvät. (Aaltonen, Ojanen, Sívén, Vihunen & Vilén 2002: 134-137.)

Lapsen ensimmäisen elinvuoden aikana tiedonkäsittelytaidot ovat vielä suppeat, mutta kielen oppimisen kannalta lapsen ensimmäinen elinvuosi on monien tutkijoiden mielestä tärkeä. Oppiakseen uutta, lapsen täytyy toimia ja oivaltaa asioita toiminnan kautta, esimerkiksi tarttuessaan esineisiin ja kontatessaan eri paikkoihin lapsen ympäristö laajenee ja lapsi saa mahdollisuuden tutkia ympäristöään eri keinoin. Lapsen puheen kehitys sisältää esikielellisen- ja kielellisen vaiheen. Esikielellinen vaihe alkaa lapsen ääntelystä, lapsi seuraa muiden ääntelyä, joka herättää lapsessa itsessään halun äännellä. Ääntely voi olla aluksi lyhytkestoista ääntelyä- ja itkuääntelyä ja myöhemmin ilmestyy nauruääntelyä. Ääntelyn opittuaan lapsi kehittyi jokelteluvaiheeseen, jossa hän pyrkii yhdistämään eri äänteitä. Jokelteluvaiheessa alkaa puheentuoton opettelu. (Koppinen ym. 1989: 35, 37.)

Esikielellisessä vaiheessa lapsi ilmaisee eleillään ja ilmeillään tunteitaan ja tarpeitaan. Tässä varhaisessa vaiheessa lasta on tärkeä tukea vuorovaikutuksen avulla, sillä lapsuusvuosien aikana opitut vuorovaikutussuhteet vaikuttavat vielä pitkään myöhemmässä kielellisessä kehityksessä. On hyvä laajentaa lapsen havaintoja ja leikkejä juttelemalla ja reagoimalla hänen silloisiin kiinnostuksen kohteisiinsa. Lapsi saa näin tarvitsemaansa huomiota häntä kiehtoviin asioihin liittyen. (Laakso 1999.)

Kielellisen vaiheen alkaessa lapsi oppii vokaalit ja osan konsonanteista. Ääntely kehittyy tehokkaasti ensimmäisen ja toisen ikävuoden välillä. 4-5-vuotias lapsi alkaa saavuttaa konsonanttien täsmällisen ääntämisen ja 5-6-vuotiaan lapsen täytyisi olla jo ääntämisessään yleis-kielen tasolla. Tutkija nimeltä Anisfeld on tutkinut lasten kieltä ja hänen mielestään lapsi oppii sanoja kolmen eri vaiheen kautta. Ensimmäisen vaiheen mukaan sanat esiintyvät ilmauksina liittyen johonkin yksittäiseen tilanteeseen, jolloin lapset eivät vielä tarkkaan tiedä sanojen merkitystä. Toisessa vaiheessa lapselle on muodostunut tietty joukko sanoja, joita hän yleistää omalla tavallaan. Lapsi yleistää yhteen sanaan liittyvään ominaisuuteen kaiken mikä omaa tämän ominaisuuden. Esimerkiksi lapsi saattaa yleistää kaikki kasvit kukiksi ja vaikka kaikki julkiset liikennevälineet autoiksi. Kolmannessa vaiheessa korostetaan lapsen ymmärrys-

tä hahmottaa, että sanat ovat tarkoitettu laajentumaan suuremmaksi kokonaisuudeksi ja niiden yleistys on mahdollista vain yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan. (Koppinen ym. 1989: 40, 42.)

Keskimäärin vuoden ikäisenä lapsi alkaa tuottaa ensimmäisiä tärkeitä sanoja. Lapsen tiedonhankintatavat ja muisti ovat vielä rajoittuneita tuossa iässä, joten ensisanat liittyvät yleensä lapsen lähiympäristöön. Substantiivien määrä lapsen ensisanastossa on suuri sekä yleisten verbien määrä, joiden avulla lapsi voi ilmaista aikuiselle perustarpeensa. Lapsen adjektiivien käyttö ensisanastossa on vähäistä. Lapsen sanojen oppiminen on merkki siitä, että lapsi alkaa tarkastella ympäristöään laajemmin. Lapsi ilmaisee sanoilla asioiden välisiä yhteyksiä ja jäsentää näin ympäristössään tapahtuvia asioita. (Koppinen ym. 1989: 43.)

Lapsen sanasto kehittyy yksilöllisesti ja nopeasti eri tavoin 2-6-vuoden iässä. Tässä vaiheessa aikuisen olisi tärkeä havainnoida lapsen puheen ymmärtämistä esimerkiksi lyhyillä ja yksinkertaisilla toimintakehotuksilla. Lapsen puheen tuottamisen määrällä ei siis niinkään ole vaikutusta myöhempään kehitykseen vaan nimenomaan tällä puheen ymmärtämisellä. Näiden ikävaiheiden aikana lapsen kielelliset ilmaisut ovat vielä vahvasti sidoksissa lapsen kokemuksiin toimintoihin ja tapahtumiin sekä niiden tunnusmerkkien erittelyyn. (Koppinen ym. 1989: 44, 46-47.)

Lapsi alkaa yhdistellä sanoja lauseiksi kahden ikävuoden aikoihin. Lapsi tarvitsee kognitiivisia toimintoja pystyäkseen muodostamaan lauseita. Lapsi etenee tilannesidonnaisten yksittäisten sanojen ilmaisusta suunnitelmallisuutta sekä erottelu- ja yhdistelytaitoja vaativaan lauseen muodostamiseen. Hän aloittaa samalla kuvitteellisen leikin ja alkaa muodostaa mielikuvia ympäristöstään. Lauseiden muodostamisen edellytyksenä lapsen täytyisi kyetä kognitiivisilta taidoiltaan hahmottamaan esineiden ja henkilöiden pysyvyys, vakiinnuttaa esineiden käsitteilyssä tarvittavia toimintoja tuttujen arkitapahtumien kautta muodostamalla niistä mielikuvia sekä käsittelemällä niitä kuvitteellisissa leikeissään. Myös toisten lasten käyttäytymisen jäljitely ja seuraaminen ovat positiivisia toimintoja kielen ilmaisun kehittymiselle. (Koppinen ym. 1989: 48-50.)

Lapsen hallitessa näitä edellä mainittuja toimintoja, alkaa hän myös hallita esittävää ajattelua, joka tarkoittaa lapsen osaamista ennakoida tulevia tapahtumia sekä aikaisempien kokemusten muistamista ja niiden jäsentämistä tarvittavaan tietoon. Näin lapsi hallitsee paremmin uusia tilanteita ja niissä toimimista. Esittävää ajattelua ilmennetään eniten kielen avulla. Lapsen ensimmäiset lauseet ovat yleensä kaksisanaisia ja liittyvät keskeisesti toimintaan. Välineellisessä käytössä kieltomuodot (esimerkiksi ”ei anna”) ja vaativat ilmaisumuodot (kuten ”lisää”), tulevat esille lapsen kaksisanaisissa lauseissa. Aikuiset helposti puhuvat lapselle liikkeen ja äänenpainojen avulla eri tavalla kuin aikuisten välisissä keskusteluissa, siksi aikuis-

ten tulisi muistaa puhuessaan lapsille, että lapset ymmärtävät puhetta enemmän kuin osaavat sitä tuottaa ja käyttää lasten kanssa kommunikoidessaan monipuolisempaa kieltä. (Koppinen ym. 1989: 50-53.)

Lapsen lauserakenteiden kehittyessä 2-3-vuoden iässä, tyypillistä on kysymyssanojen käyttö. Esimerkiksi ”kuka sinä olet?” ja ”miksi tuo on tuolla?” Lapset alkavat myös tavoitella lauserakenteisiin kuuluvaa kielioppia kuten prepositioita, taivutusmuotoja, aikamuotoja ja muita kieliopillisia elementtejä. (Koppinen ym. 1989: 53, 57-61.) 3-4-vuotiaiden sanavarasto ei ole vielä kovin laaja, sillä lapsi vielä ihmettelee ja opettelee kieltä. 5-6-vuotiailla lapsilla kielen käyttö on enemmän sidoksissa käytäntöön, vaikka sanavarasto onkin jo aika laaja. (Aaltonen ym. 2002: 134-137.)

Lapsen metalingvistisien taitojen (eli lapsen tietoisuuden kielen muodoista, rakenteista ja säännöistä) avulla, lapsi oppii yhdistämään sanoja eri tilanteisiin. Metalingvistiset taidot ovat myös yhteydessä lapsen kognitiiviseen, ajatteluun perustuvaan kehitykseen. Metalingvistisien taitojen avulla lapsi voi kiinnittää huomiota ilmaisujensa sisältöön kielen käytössään, kuunnella omia ilmaisujaan arvioida niitä sekä korjata omaa puhettaan. (Koppinen ym. 1989: 66-67.)

3.1.2 Kielelliseen ilmaisuun vaikuttavat tekijät

Kielelliseen ilmaisuun vaikuttavat ensisijaisesti lasten kokemukset jo varhaisessa vaiheessa, samoin kuin kulttuuri ja kielellinen ympäristö. Lapsen on helpompi arvostaa omaa kieltään jos hänen ympäristönsä on löytänyt kielellisen identiteettinsä. Päivittäiset vuorovaikutustilanteet muokkaavat lapsen kieltä, sillä hän havainnoi todellisuuttaan jatkuvasti. Ympäristön puhetapa vaikuttaa kielelliseen ilmaisuun, esimerkiksi erilaisten slangien kuuleminen. Eri sukupuolen puheen kuuleminen voi vaikuttaa lapsen kielen muodostumiseen. Sukupuoliroolit vallitsevat kielessä ja puheessa, esimerkiksi pojat voivat käyttää enemmän kiro sanoja puheessaan kuin tytöt. (Koppinen ym. 1989: 7, 14-15.)

Lapsi käyttää kieltä omiin tarpeisiinsa, kuten vuorovaikutuksen luomiseen ja sen ylläpitoon sekä tunteiden ilmaisuun. Lapsen kasvu-ympäristössä osana olevat ihmiset vaikuttavat kielenkäytöllään lasten kielellisen ilmaisun kehittymiseen. Aikuiset opettavat lapselle kielellisiä keinoja ja välittävät eri viestejä puhuessaan ilmeillään, eleillään ja toiminnallaan. Nämä kaikki vaikuttavat lasten kielelliseen kehitykseen, ja kielen omaksumiseen. Myös esineisiin liittyvä tieto on tärkeää lapsen kielellisen kehityksen kannalta. Niiden kautta lapsi luo sisäisiä mielikuvia ja jäsentää tekemiään havaintoja. Sosiaaliset tilanteet ja tapahtumat ohjaavat henkilöihin ja esineisiin liittyvän tiedon avulla lapsen kielellisen ilmaisun suuntaa. Toisten käyttäytymisen havainnointi on myös tärkeää lapsen kielellisen kehityksen kannalta. (Koppinen ym. 1989: 22-25, 30, 32-34.)

Yhteisön normit ja arvot lapsi oppii yleensä kielen avulla. Perheenjäsenet ovat ensin tärkeimpiä ihmisiä lapsen kielen ilmaisen muokkaamisessa. Yhteisön laajetessa kieltä alkavat muokata myös kaverit ja muut eri sosiaaliryhmät. Myös joukkoviestimet, kuten lukeminen ja television sekä kuvien katsominen vaikuttavat lasten kielelliseen ilmaisuun. Kuvista voi tuottaa omanlaisen tulkinnan. Aikuiset voivat tukea lasten kielellisiä vuorovaikutustaitoja lasten leikkien ohjauksen, lukemisen ja keskustelujen avulla. (Koppinen ym. 1989: 90-91, 111-112.) Vanhempien on tärkeä tukea lasten ymmärrystä havainnoimisella ja kuuntelemisella (Rogge 2005: 63).

Lastenhoidon ammattilaisella on mahdollisuus olla lapselle hyvä kielellinen esimerkki lasten kielen kehityksen kannalta. Puheen tulisi olla selkeää ja sananvalintoihin tulisi kiinnittää huomiota. Lastentarhan arkitilanteissa lasta tulisi kuunnella aktiivisesti ja lasten ollessa kyse-lyiässä on tärkeää vastata lasten kysymyksiin ja pyrkiä selittämään sekä luomaan keskustelua lapsen kanssa. (Altenthan, Düerkop, Hagemann, Hofmann-Kneitz, Rösch, Sammer & Troidl 2004: 255-256.)

3.1.3 Kaksikielinen kasvuympäristö

Kulttuuri muovaa lapsen ympäristön hahmottamista ja kehitystä. Lapsen kulttuurinen ymmärrys varhaisessa vaiheessa tulee ilmi metaforina ja kielen vertauskuvina. Metaforia tulkitsemalla voidaan lukea lapsuudessa koetun kulttuurin merkitystä. Lapset jäsentävät mielikuvien avulla ympäröivää todellisuuttaan. (Lahikainen, Punamäki & Tamminen 2008: 22-24.)

Useat tutkijat ovat osoittaneet kaksikielisyyden olevan mahdollinen etu lapsen kehityksessä. Kaksikieliset lapset osaavat tietoisesti ajatella kieltä, joka osoittautuu olevan oppimista tukeva valmius. Näitä valmiuksia on myös enemmän ja uskotaan että näitä valmiuksia esiintyy enemmän kaksikielisillä kuin yksikielisillä lapsilla. Tutkijat uskovat myös lasten kielellisen tietoisuuden ja kognitiivisen joustavuuden olevan suurempi kaksikielisillä lapsilla verrattuna yksikielisiin lapsiin. Lapsen etnisen identiteetin tulisi näin ollen vahvistua helpommin kaksikielisyyden myötä. (Halonen & Lasonen 2009: 33, 34.)

Kaksikielisen ympäristön vaikutukset lapsen kehitykseen voivat olla myönteisiä tai kielteisiä. Kielteisinä tekijöinä voidaan todeta ”puolikielisyyss” eli lapsen kielen kehitys jää ”puolikkaaksi”, koska lapsi oppii vain puolet kummastakin kielestä. Lapsi kyllä tiedostaa kaksikielisyytensä jo varhaisessa vaiheessa huomatessaan ympäristössään puhuttavan kahta kieltä ja omaksuu asian hyvinkin nopeasti. Kognitiiviseen kehitykseen ja persoonallisuuteen vaikuttavat monet tekijät ja ne säätelevät lapsen kielen hallintaa ja valintaa. (Hassinen 2000.)

On todettu, että kaksikieliset lapset huomaavat helpommin esimerkiksi kieliopillisia virheitä kielen laajemman tuntemuksensa kautta. Kaksikielisen lapsen on myös helpompi opetella muita vieraita kieliä ja hän on rohkeampi kokeilemaan uusia asioita sekä suhtautuu ymmärtäväisemmin toisiin ihmisiin. Kaksikielinen lapsi on yksikielistä lasta luovempi erilaisissa kommunikaatiotilanteissa, esimerkiksi leikeissä. (Hassinen 2002.)

Kaksikielisessä ympäristössä kasvavalla lapsella on erilaisia tapoja omaksua kaksikielisyytensä. Kaksikielisyyden eli molemman kielen oppiminen voi tapahtua luonnollisella tavalla, jolloin lapsi oppii kaksikielisyyteen kuin huomaamatta. Näin ollen hän oppii vaihtamaan aina tarvittaessa toiselle kielelle ja pystyy myös pitämään nämä kaksi eri kielijärjestelmää erillään toisistaan. Ajan myötä molemmat kielijärjestelmät kehittyvät itsenäisiksi. Jos lapsi ei pysty käyttämään kumpaakin kieltä saman verran, paremmin opittu kieli voi vaikuttaa heikommin opittuun kieleen, esimerkiksi lapsi saattaa korvata vahvemman kielen sanoilla tunnistamattomia heikomman kielen sanoja tai liittää vahvemman kielen sanoja heikompaan kieleensä. Lapsen tullessa kaksikieliseen ympäristöön ja äidinkielen perusrakenteet opittuaan voi hänelle muodostua yhdyskaksikielisyyttä, joka tarkoittaa sitä, että uuden kielen sanat saattavat yhdistyä jo opittuihin sanoihin. (Koppinen ym. 1989: 86-87.)

Kaksikielisten lasten kieltä edistävät laulut ja lorut, joissa lapsen on helppo muistaa rytmin ja laulun sanojen perusteella sanoja ja oppia näin myös uusia sanoja. Lauluja ja loruja on hyvä toistaa usein, että ne jäisivät hyvin mieleen. Lauluissa ja loruissa esiintyy yleensä epätavallisia sanoja, jotka on selitettävä lapselle ja näin ollen lapsen sanasto kehittyy. (Arnberg 1989: 117.)

3.2 Liikunta lasten hyvinvoinnin tuottajana

Sanotaan että liikunta ja varsinkin liikunnassa käytetyt leikit voivat antaa lapselle terapeuttisia tuntemuksia, kuten virkistymistä, iloa ja yhdessäoloa. Liikkumisen avulla myös lapsen oma-aloitteisuus, rohkeus ja kestävyys vahvistuvat. Lapset oppivat liikuntaleikkien myötä toisten huomioonottamista, ohjeiden kunnioittamista ja sosiaalisuutta. Liikunnalla on painava merkitys lasten motoristen taitojen kehittymiseen. Liikunnan avulla lapsi saavuttaa itselleen tärkeitä kokemuksia ja liikuntaleikit ovat alle kouluikäisille lapsille tärkeä liikunnan muoto. (Kakkonen, Tarvainen, Tolonen, Tursas & Vakkuri-Mäkelä 1978: 1-2.)

Lapsen luontoon kuuluu halu kokeilla omia kykyjä ja voimia. Liikkumisen kautta tämä tarve täyttyy. Lasta innostavat liikkeelle liikunnan kautta saavutettava hyvä olo ja hauskanpito. Liikunta edistää oikein harjoitettuna lapsen fyysistä kuntoa, terveyttä ja parantaa lapsen suorituskykyä. Lisäksi on selvitetty lasten toiminta- ja keskittymiskyvyn parantuvan liikunnan avulla. Lasten liikunnassa korostuvat monipuolisuus, leikinomaisuus ja säännöllisyys. (Karvo-

nen & Pirttimaa 1986: 21.) Mitä pienempi lapsi on kyseessä, sitä tärkeämpi on liikunnan merkitys lapsen luontaiselle kehitykselle, sillä lapsen terveen kehityksen saavuttamiseksi liikunnan avulla lapsen motoriset taidot kehittyvät (Mäermud & Tanttinen 2004: 8).

Lähtökohtia liikuntaan ovat lasten leikki ja ilo oppia sekä lasten luontainen uteliaisuus toimintaan. Ohjatun liikunnan avulla lapsi uskaltaa tutustua omaan kehoonsa ja miten sitä hallitaan. Myös luottamus omiin kykyihin, itseilmaisuun ja omien rajojen kokeilu vahvistuu. (Karvonen ym. 2003: 9-97.)

3.2.1 Lapsen motorisen kehityksen pääpiirteitä

Lasten liikunnan päätavoitteina ovat lasten motorisen ja fyysisen kehityksen tukeminen ja niiden rinnalla lasten muiden osa-alueiden kehityksen edistäminen. Liikunta voi edistää kielen ja käsitteiden oppimista, se tarjoaa lapselle elämyksiä ja onnistumisen tunteita sekä rohkaisee lasta ilmaisemaan itseään. (Ahonen, Cantell, Nissinen & Rintala 2005: 5-6.)

Lapsen motorinen kehitys koostuu reaktioista, motorisista perustaidoista, fyysisestä kunnosta ja motoristen perustaitojen laadusta. Lapsi reagoi ympäristön ärsykkeisiin liikkeillä tahdostaan riippumatta. Lapsen kehityksen aikana nämä reaktiot muuttuvat esimerkiksi lapsen alkaessa kääntyilemään vauvaiässä. Hän tuottaa silloin oikaisureaktioita, joissa lapsi pyrkii hallinoimaan vartaloaan ja raajojaan painovoimaa vastaan. Tasapainon kehittyessä syntyy tasapainoreaktioita, joissa lapsi oppii pitämään yllä raajojen ja vartalon tasapainoa erilaisissa tilanteissa. Tiedyt reaktiot alkavat kadota lapsen saavuttaessa tahdonalaisia liikkeitä. Esimerkiksi askeltaminen voi kadota hetkeksi ja palata sitten myöhemmin takaisin. (Numminen 1997: 22-23.)

Motoriset perustaidot kuten tasapaino-, käsittely- ja liikkumisen taidot luovat pohjaa oppia lajitaitoja. Tasapainotaidoissa lapsi käyttää hyväkseen oikaisu- ja tasapainoreaktioita tiedostamattaan. Lapsi alkaa tavoitella esineitä ja asioita ja pyrkii pääsemään niiden luokse. Tämä sama synnynäinen tavoittelun halu saa lapsen myöhemmin oppimaan istumaan ja seisomaan. Ensimmäisinä elinkuukausina lapsi oppii staattisia tasapainotaitoja, joita ovat esimerkiksi ojennus ja koukistus. Seuraavaksi tasapainotaidot kehittyvät dynaamisiksi ja lapsi oppii kierimisen, pyörimisen ja konttaamisen taidot. Myöhemmin hän oppii kävelemään. (Numminen 1997: 24-26.)

Liikkumistaitojen kehittyessä lapsi oppii kolmen ensimmäisen ikävuotensa aikana kiipeämään, kävelemään, juoksemaan, hyppimään ja laukkaamaan. Lapsen käsittelytaitojen kehittyessä, täytyy lapsen yhdistää havaitsemisen ja motorisen osaamisen taitojaan. Karkeamotorisissa taidoissa lapsi käsittelee välineitä ja esineitä vetämällä, työntämällä, vierittämällä, ottamalla

niitä kiinni tai heittämällä, lyömällä ja potkimalla. Käsittelytaitoihin kuuluvat hienomotoriset taidot taas vaativat enemmän täsmällisyyttä ja tarkkuutta. Hienomotorisia taitoja ovat esimerkiksi piirtäminen, leikkaaminen ja soittaminen. (Numminen 1997: 25-31.)

Fyysisen aktiivisuuden ja toistojen kautta lapsen tasapaino-, käsittely- ja liikkumistaitoja voidaan harjoittaa. Aikuisen olisi hyvä viedä lasta eri ympäristöihin kaikkina vuodenaikoina ja tarjota lapselle erilaisia välineitä, jotta lapsi oppii parhaiten yhdistelemään näitä taitoja ja soveltamaan niitä oppimalla mitä kaikkea näillä taidoilla voi tehdä. Lapsen motorisia perustaitoja arjessa ovat yksinkertaisesti rappusten kävely ylös ja alas ja kävely tuttuihin paikkoihin. Hyvät motoriset perustaidot omaava lapsi uskaltaa osallistua vaikka minkälaisiin liikunnallisiin kokemuksiin ja elämyksiin. (Miettinen 2000: 50.)

3.2.2 Liikunta ja oppiminen

Liikunnan avulla lapsi oppii oman kehon tuntemusta ja sen käyttöä sekä ryhmässä toimimista. Lapsi voi purkaa liikunnan avulla turhaa energiaansa ihan luvan kanssa. Liikunta myös haastaa lasta toimintaan ja oppimiseen. Hyvä oppimisympäristö ja sen houkuttelevuus liikuntatilanteissa voi edistää lapsen oppimista. Lapset oppivat käsittelemään tunteitaan, kuten onnistumista, eläytymistä, iloa ja epäonnistumista. (Hakala 1999: 97-98, 100.)

Liikunta edistää lapsen fyysistä ja motorista kehitystä ja näiden kahden tuella muita oppimiseen ja kehitykseen liittyviä asioita. Liikunnan avulla tuetaan lapsen ajattelutoimintoja, minäkäsitystä, itsetuntoa sekä sosiaalisuutta. Lapsi oppii kehittämään kielellistä tietoisuuttaan laulujen ja lorujen avulla, sillä niistä muodostuva rytmi tukee liikettä. Liikkuminen on lapsille perustarve ja se on heille luonnollinen tapa pitää hauskaa. Lapsi tarvitsee kinesteettistä oppimista kuulon ja näön perusteella oppimisen tueksi, oppiakseen kokonaisvaltaisesti. On mahdollista, että lapselle uudet asiat jäävät paremmin mieleen jos hän on saanut ilmaista niitä kehollaan liikkeen kautta. Esimerkiksi lorun tai laulun sanojen yhdistäminen liikkuvaksi tapahtumasarjaksi, voi auttaa lasta oppimaan ja muistamaan kyseisen tapahtuman ja siihen liittyviä asioita tehokkaammin. (Karvonen 2000: 13-15.)

Lasten liikunnan oppimisessa toistojen merkitys on suuri. Harjoittelu voi olla itsenäistä tai muiden jäljittelyä riippuen lapsista. Toistossa on kuitenkin tärkeää virittää lapselle uusia aistimuksia ja pitää heidän kiinnostustaan yllä esimerkiksi muokkaamalla harjoituksia tai leikkejä haastavammiksi. Toistojen avulla lapset oppivat hallitsemaan kehoaan ja iloitsemaan mahdollista toistojen avulla saavutettua osaamistaan. Jokaisella toistolla on siis merkitystä lasten kehityksessä. (Karvonen ym. 2003: 79-82.)

Lasten oppiessa motorisia taitoja, tarkastelee hän ensin aistien avulla uutta opittavaa taitoa, esimerkiksi kuuntelemalla ja tunnustelemalla. Lapsi etsii oikeaa suoritustapaa ja tarvitsee sen tueksi fyysistä ja kielellistä ohjausta. Sen jälkeen lapsi pyrkii yhdistämään saamaansa tietoa aistihavaintojen avulla muistinsa tietoon ja näiden seurauksena toiminta ajan myötä automatisoituu ja ohjeistusta ei enää tarvita. Kielellisiä oppimisvaikeuksia omaavilla oppilailla on todettu olevan myös motorisia vaikeuksia, joten kielen ja liikkeen yhteys tässä oppimisprosessissa on selvä. (Ahonen ym. 2005: 27.) Lapsi oppii liikunnan avulla sosiaalisia taitoja kuten vuorovaikutusta muiden lasten kanssa ja ryhmässä toimimista. Lapselle on luontaista liikkua ja hän oppii huomaamattaan liikunnan avulla myös keskittymistä, tarkkaavaisuutta ja ongelmanratkaisua. (Ahonen ym. 2005: 33.)

3.2.3 Liikuntaleikkien merkityksestä

Leikki on loppumaton oppimisen väline lapsille. Aikuiset voivat innostaa lapsia toimintaan ja leikkiin sekä kehittää leikin teemaa eettisesti. ”Aktiivinen leikki auttaa lasta irrottautumaan passiivisesta elämäyksestä.” Leikki on ilmaisun ja kielen väline, jonka avulla lapsi voi myös käsitellä tunteitaan. Leikin väitetään omaavan lapsia parantavan voiman. (Alamäki & Keskinen 1996: 3-14.)

Liikuntaleikit antavat lapselle mahdollisuuden esimerkiksi esiintyä eläin- tai ihmisrooleissa ja kokeilla niiden avulla eri liikkumistapoja ja toimintaa erilaisissa fyysisissä tilanteissa. Liikkuessaan ja samalla leikkiessään lapset pystyvät rakentamaan omaa mielikuvitusmaailmaa, jossa he kohtaavat oman itsensä ympäristössä, jonka he ovat itse mielikuvituksensa avulla muokanneet. Lapset kehittävät erilaisia leikki- ja liikkumisrituaaleja liikkuessaan ryhmissä muiden lasten kanssa. Liikkumisrituaalit voivat olla kierimistä, hyppäämistä, juoksemista ja erilaisia liikekokeiluja ja ilmaisia omalla keholla. Lapset pyrkivät jäljittelemään toveriensa tekemiä, sillä he haluavat olla toistensa kaltaisia. Vertaisoppimisen avulla lapsi omaksuu yllättävän paljon eri kokemuksia ympäristöstään. (Karvonen ym. 2003: 75-77.)

Liikuntaleikit vaikuttavat lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Perusliikuntataidot kehittyvät leikeissä, kuten juokseminen, kävely, hyppääminen ja muut motoriset taidot esimerkiksi heittäminen. Juoksuleikeissä lapset joutuvat myös säätelemään voimaa, kestävyttä, nopeutta ja liikkuvuutta. Näin ollen lapset tunnistavat itse rajansa. Esimerkiksi kun juoksu käy liian rankaksi lapsi voi itse omien tuntemustensa mukaan päättää, milloin hän tarvitsee lepoa tai milloin hänen täytyy hidastaa vauhtia ja mikä on hänelle ominainen tapa liikkua. Lapsi oppii liikuntaleikkien avulla sääntöjen muistamista ja noudattamista sekä odottamaan omaa vuoroaan. Liikuntaleikit kehittävät lasten kehontuntemusta esimerkiksi tasapainon sekä rytmi- ja reaktiokyvyn avulla. (Karvonen ym. 2003: 137-139.)

Jotkut leikit voivat vaatia lapselta erityistä rohkeutta. Liikuntaleikit antavat lapselle mahdollisuuden tuoda omia ideoitaan esille. Liikuntaleikit kokonaisuudessaan ovat lapselle rentouttavia, innostavia ja vapauttavia kokemuksia. 3-4-vuotiaille lapsille roolileikki on mielenkiintoisinta leikkimistä, mutta 4-6-vuotiaat lapset tarvitsevat jo enemmän sääntöleikkejä liikkumisessaan. Eri leikkejä voi tässä vaiheessa käyttää jo monipuolisesti ja leikkien jännitystä on sopivaa lisätä. (Karvonen ym. 2003: 139-141.)

Friedrich Fröbelin (saksalaisen lastentarhan perustaja, jota kutsutaan maailmalla pedagogikan ja varhaiskasvatuksen perustajaksi) mukaan lastentarhanopettajat ovat lasten leikkiohjaajia. He tarjoavat välineitä lasten vapaaleikkiin ja liikuntaleikeissä ringi-, juoksu- ja kävely-leikit sekä eläinten matkiminen purkavat lasten luonnollista viettiä liikkua ja edistävät lapsen motorista kehitystä sekä yhteiskunnallisen kuvan muodostumista. (Liegle 2006: 111, 114-115.)

3.2.4 Lapsilähtöisyys ja ohjaajan rooli lasten liikunnan ohjaamisessa

Ohjaajan tulisi huomioida lasten havaintomotorisia taitoja liikunnan aikana, sillä lasten aistit ovat silloin herkistyneinä ympärillä tapahtuviin asioihin ja lapset poimivat aistien avulla tietoa ympäriltään. Liikunnan avulla lapsen rytmitaju kehittyy ja lapsi pystyy tavoitteellisen liikunnan kautta opettelemaan erilaisia käsitteitä. Lapsilähtöisen opetustyylin kautta lapsen kyky tehdä päätöksiä ja oivaltaa asioita korostuu. (Luukkonen & Sääkslahti 2004: 6-9.)

Lapsilähtöisyys on lapsen kohtaamista yksilönä ja hänen yksilöllisten tarpeidensa ja kiinnostuksensa huomioimista. Lapsilähtöisessä ohjaustavassa lasta ohjataan oppimaan. Lapsilähtöiseltä ohjaajalta vaaditaan itse tekemistä, oppimista ja tutkimista opettamisen sijaan. Lapselle lapsilähtöisyys merkitsee oman toiminnan, ajattelun, ilmaisun ja tunteiden kehittämisen mahdollisuutta. Lapsilähtöisesti työskentelevä ohjaaja osoittaa luottamusta lasta kohtaan antaen tälle mahdollisuuden valita toimintojaan ja tehdä aloitteita sekä huomioi lasten mielipiteitä. Jokainen lapsi on lapsilähtöiselle ohjaajalle ainutlaatuinen. Ohjaaja suunnittelee järjestämänsä toiminnan tiedostaen jokaiseen lapsiryhmään kuuluvan lapsen tarpeet. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009: 34-37.)

Lapsilähtöisessä liikunnan ohjaamisessa pyritään huomioimaan lapsia yksilöllisesti heidän kehitystason, kokemuksensa sekä tietojensa ja taitojensa mukaisesti. Lapsilähtöisyydessä lapsen oma toiminnallisuus ja aktiivisuus ovat suuressa roolissa. Lapselle annetaan mahdollisuus elämyksiin ja kokemuksiin yhdessä muiden ryhmän lasten ja aikuisten kanssa. (Karvonen ym. 2003: 19-21.)

Lapselle on hyvä järjestää liikunnallisia tilanteita, joissa hän voi tuoda itseään ja tunteitaan enemmän esille kielen ja liikkeen avulla, sillä näin voidaan vahvistaa lapsen itsetuntoa. Lapsi-

lähtöisyys, turvallisuus ja palautteenanto sekä positiivinen kannustus edesauttaa lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä. (Luukkonen & Sääkslahti 2004: 6-9.)

Aikuinen luo ohjaustoiminnallaan lapselle malleja. Innostunut ja kokeilunhaluinen aikuinen tartuttaa lapsiin samanlaisen tunteen. Lasten kanssa yhdessä toimiminen luo pohjaa heidän oppimiselle. (Hakkola & Virsu 2000: 16.) Ohjaajan miettiessä turvallisuuskysymyksiä liikkuvan ryhmän valvonnassa, on hyvä kiinnittää huomiota tilanteen kehittymisen seuraamiseen. Jos leikki alkaa vaikuttaa liian hurjalta, on se turvallisuuden kannalta osattava pysäyttää ajoissa. Liikuntatuokion toteutusta ei ole tietenkään tarpeen estellä liialla varovaisuudella. Ohjaajan on hyvä huomioida liikuntatilojen turvallisuus jo ennen liikuntatuokioiden alkua, ja pyrkiä poistamaan havaitsemansa vaarat tilasta. (Autio 1995: 31.)

Lasten turvallinen toimintaympäristö liikuntatuokioilla luo lapsille hyvän alustan kekseliäisyydelle, luottamukselle ja vuorovaikutukselle ohjaajan ja lapsen välillä. Tilanteet muokkaavat ohjaustuokioiden kulkua ja siksi on tärkeää, että ohjaaja seuraa lasten jaksamista ja toimii tilanteen mukaan. Jokaisen lapsen rohkaisu ja kannustaminen on tärkeää ja lasten tason sekä luonteenpiirteiden tunnistus on myös oleellista. Joskus aikuinen voi näyttää lapsille suoraa mallia, jotta lapset saisi osallistumaan paremmin toimintaan. Sanallisten ohjeiden ja kielikuvien avulla ohjaaminen on myös mielekästä ja kehittää lapsen luovuutta ja käsitteiden ymmärtämistä. (Karvonen ym. 2003: 90, 102-103.)

Alle kouluikäisten lasten liikunta ei saisi rasittaa lasta liiaksi, siksi onkin hyvä tehdä toistoja liikuntaleikeissä. Varhaisen vaiheen kokemukset liikunnasta vaikuttavat lapsen yleiseen suhtautumiseen liikuntaa kohtaan, joten oikein toteutettuna lapsi kokee liikunnan myönteiseksi ja siitä muodostuu hänelle positiivinen elämäntapa myöhemmälle iälle. Lapselle on jopa raskautavaa jos hänellä on liian vähän liikunnallisia mahdollisuuksia toteuttaa itseään. (Itkonen, Kempas, Pietilä & Ranto 1992: 7.)

Hyvän ohjaajan toimintatapoihin kuuluu lapsen kunnioittaminen sellaisena liikkujana kuin hän on ja luottaa lapseen. Ohjaajan tulee pyrkiä rohkaisemaan ja kannustamaan lasta tämän liikkuessa ja ymmärtämään lapsen näkökulmasta tiettyjen toimintojen ja tilanteiden merkitystä. Hyvä ohjaaja osaa käyttäytyä aidosti ja vilpittömästi lapsia kohtaan. Lapsille tulisi antaa tilaa omaaloitteisuuteen ja päätöksentekoon määräysten ja komennusten sijaan. Myös vaihtoehtojen ja virikkeiden asettaminen lapsille on edistävää toimintaa hyvältä ohjaajalta. Toiminnan aikana hyvä ohjaaja onnistuu tilanteen mukaan huomioimaan ujut, ulkopuolisiksi tai naurettaviksi joutuvat lapset ja ottamaan heidät suojelukseensa. Ohjaajan ei myöskään itse tule koskaan nolata lasta muiden edessä heidän mahdollisesta huonosta käytöksestään huolimatta. Hyvä ohjaaja haluaa viettää lasten kanssa mielenkiintoisia liikuntatuokioita osallistu-

malla toimintaan itsekin ja aktivoimalla lapsia positiivisella asenteellaan ja lapsiin vaikuttamisen sijaan, halulla oppia lasten kanssa yhdessä. (Karvonen ym. 2003: 86-88.)

Ohjaajan tulisi muistaa että hän ilmeillään, eleillään ja sanomisillaan virittää lapsille tietynlaista tunnelmaa. Lasten aktiivisuutta täytyy siis näiden seikkojen avulla herättää. Jos ohjaaja on roolissaan aina yhtä ilmeetön, sammuttaa se lasten kiinnostuksen ohjaajaa sekä toimintaa kohtaan. Ohjaajan on hyvä seurata lasten viireystilaa ja toimia sen mukaisesti. Esimerkiksi jos lapsi vaikuttaa väsyneeltä on turha järjestää riehakasta toimintaa, koska silloin se ylivirittää lasta ja näin ollen lasta on vaikea saada rauhoittumaan toiminnan jälkeen.

Lasten kielellisessä ohjauksessa ohjaajan tulee kiinnittää huomiota ennen kaikkea kysymyksiin. Jos ohjaaja kysyy ”kuka osaa?” pakottaa tämä kysymys lapsen vastamaan ”osaan” tai ”en osaa”, jolloin ryhmä jakaantuu kahtia. Jos kysymyksen sijaan kehoitetaan lasta toimintaan, esimerkiksi ”kokeillaanpa miten pallon voi ottaa kiinni”, tarjoaa se lapsille enemmän vaihtoehtoja toimintaan. On tärkeää muistaa ohjaajan roolin tärkeys, tehtävänanto saattaa määrittää lapsen kokemuksen tilanteesta. Voi olla että lapsi kyseenalaistaa omaa osaamistaan jos tehtävänanto on liian vaativa. (Karvonen ym. 2003: 91-92.)

Ohjaajan suunnitellessa liikuntatuokioita hänen on hyvä käyttää liikuntatuokion tietynlaista rakennetta, joka sisältää alkuvalmistelut, toimintaosuuden ja lopetuksen. Alkuvalmisteluissa lapset yleensä vaihtavat vaatteensa ja tuokion voi aloittaa kokoontumalla yhteiseen piiriin. Piirin jälkeen ohjaaja voi pitää leikin, jossa lapsi saa purkaa energiaansa ja tutustua samalla tilaan, jossa liikutaan. Alkuleikkiä seuraa itse toimintaosuus, jossa lapselta vaaditaan enemmän keskittymistä, se voi olla vaikka temppurata, satujumppa tai välineliikunta. Lopetusosiossa lapset voivat leikkiä vielä jonkun alkuleikkiä rauhallisemman leikin ja tuokio loppuu lasten rentoutukseen. Lasten liikuntatuokioissa ohjaajan on tärkeä keskittyä lapsiin ja edetä ohjaustuokioissa heidän jaksamisensa ja ideoidensa mukaan. Liian tarkka suunnitelma tuokiota varten on tarpeeton, sillä se voi heikentää lasten omaan toimintaan vaikuttamista. Ohjaajan on kuitenkin hyvä valmistautua tuokioita varten kunnollisilla etukäteissuunnitelmilla, vaikka tuokiot vaativatkin enemmän tilanneherkkyyttä kuin tarkkaa suunnittelua. Liian vähäinen suunnittelu taas voi johtaa ohjaajan epävarmuuteen, joka vaikuttaa lasten toimintaan. (Karvonen ym. 2003: 101-102.)

3.3 Liikunnan yhteys kielen kehittymiseen

Erityis- ja liikuntapedagogiikassa ollaan erittäin kiinnostuneita kielen- ja liikunnan yhteydestä ja niiden eri ulottuvuuksista. Kielellisten vaikeuksien on tutkittu ilmenevän usein motoristen vaikeuksien kanssa samaan aikaan, vaikka yhteyttä kielen ja liikunnan välillä ei olekaan pystytty täysin todistamaan. (Ahonen ym. 2005: 47,49.)

Ennen liikunnan ja kielen yhteyteen paneutumista, on hyvä perehtyä kielen ja liikunnan kehittymisen taustoihin erikseen. Kieli voidaan jakaa verbaaliseen ja non-verbaaliseen sektoriin. Verbaaliseen sektoriin sisältyvät puheentuotto ja puheen ymmärrys, jotka voidaan ilmaista suullisesti tai kirjallisesti. Non-verbaalisessa sektorissa esiintyvät ääneen tukeutuva eli paralingvistinen ja ei-ääneen tukeutuva ekstralingvistinen perspektiivi. Liikunta taas jakautuu kolmeen eri osa-sektoriin ihmisen liikkumista tarkasteltaessa. Ne ovat fyysinen, motorinen ja psyykinen perspektiivi. (Ahonen ym. 2005: 49-50.)

Paralingvistiseen kommunikaatioon vaikuttavat rytmi, äänensävy ja nopeus ja ekstralingvistiseen taas ilmeet, eleet ja vartalonhallinta. Liikunnassa fyysiseen perspektiiviin liittyvät esimerkiksi fyysiset voimavarat ja psyykkiseen perspektiiviin sosiaaliset kokemukset ja tunteet. Motoriseen näkökulmaan vaikuttavat liikkumisvalmiudet. Synnynnäiset valmiudet ja sosiaaliset tilanteet muokkaavat kielen kehitystä ja liikunta korostuu hyvin vähän tavallisissa sosiaalisissa tilanteissa. Tämä rajoittaa liikunnan vaikutusta kielen kehitykseen ja siksi synnynnäiset ja ympäristötekijät muodostavat tärkeämmän merkityksen kielen kehityksessä. (Ahonen ym. 2005: 51-52.)

Kielen ja liikunnan yhteyttä voidaan lähestyä teoreettisesti eri tavoin. Neurologisissa ja neuropsykologisissa lähestymistavoissa neurologia nimenomaan tutkii kielen ja motoriikan alueiden välisiä suhteita. Neurologiassa on esimerkiksi osoitettu pikkuaivojen olevan olennainen osa kognitiivisessa prosessissa ja optimaalisessa havaitsemisessa sekä kielellisessä osaamisessa. Pikkuaivot kuuluvat pääasiassa motoriseen alueeseen. Neuropsykologit ovat selvästi kiinnostuneita liikkeen käytön- ja säätelyn sekä kielen omaksumisen- ja käytön yhteydestä. Esimerkiksi vakavat liikunnalliset vammat ovat jotenkin liitoksissa korkeaan kielelliseen toimintatasoon sekä päinvastoin. Väitetään myös, että myöhäinen motorinen kehitys liittyy haasteellisten asioiden sekä uusien asioiden oppimiseen. Tehtävät hallittaessa, voidaan ne toteuttaa normaalisti. (Ahonen ym. 2005: 52-54.)

Senso- ja psykomotorisissa lähestymistavoissa lukeminen ja kirjoittaminen ovat aistimotorisia käytäntöjä, joissa kognitiiviset, aistilliset- ja motoriset valmiudet ovat vuorovaikutuksessa. Edellytyksenä on, että luku- ja kirjoitustoimissa harjoitetaan motorisia toimintoja kuten esimerkiksi tasapainoa. Motorisia kehityshäiriöitä omaavat lapset ovat alttiita hitaampaan puheen kehitykseen. Näin ollen tässä teoriassa puheen kehittyminen käsitetään ääntämisen ja ääntämisestä peräisin olevien motoristen vaiheiden kautta. (Ahonen ym. 2005: 55-56.)

Sosiaalipsykologisilla ja sosiaalipedagogisilla lähestymistavoilla sosiaalista ympäristöä korostetaan kielen kehittymiselle tärkeänä tekijänä. Teorian mukaan liikkuminen johdattaa helposti innostavaan ympäristöön, jossa esiintyy kielellistä harjoittelua esimerkiksi liikuntapelien ja

urheilun kautta. Kielellisellä alueella osoitetaan, että liikunta on tärkeässä asemassa sosiaalisuuden muodostumisessa. Erilaiset psykomotoriset- ja liikuntatieteelliset tutkimukset vahvistavat tätä olettamusta. (Ahonen ym. 2005: 58.)

Kehitys- ja toimintapsykologisella lähestymisellä korostetaan liikkumisen ja kielen kehityksen yhteyttä ja tarkoitusta. Teoria käsittelee psyykkisten ja neurofysiologisten käytäntöjen kohtaamista ja niiden ymmärretään kehittyvän toiminnan kautta. Kielen omaksuminen tapahtuu sellaisessa ikävaiheessa, jossa myös liikkeillä ja niiden käytöllä on suuri ja olennainen merkitys lapsen kehityksessä. (Ahonen ym. 2005: 58-59.)

Toiminnallista tekemistä pidetään useiden kirjoittajien kesken merkityksellisenä tekijänä kieltä tuettaessa, mutta kielen ja liikkeen välillä olevista yhteyksistä on olemassa melko vähän tutkimuksia, vaikka ne vaikuttaisivatkin välillä hyvin todistetuilta. Kielen ja liikkeen yhteys sekä mahdollinen syy-seuraussuhde jäävät helposti yleiselle tasolle, koska teoreettinen perustelu jää melko epäselväksi. Tutkimuksissa tulisi ottaa enemmän selvää kehitysteoreettisista näkökulmista, jotta aiheeseen saataisiin syvempää tuntemusta ja ymmärrystä. (Ahonen ym. 2005: 59-61.)

Kielen ja liikunnan yhteyttä voidaan kuitenkin perustella teoreettisesta näkökulmasta. Yhteyden tutkimisen kannalta vaikutusmahdollisuudet olisivat suurimmillaan silloin, kun tutkimukset järjestettäisiin lapsen oppimistason mukaisesti sekä kielellistä kehitystä mukaillen eri keinoin lapsen edistystä samalla seuraten. Lapsilla on halu ja tarve leikkiä, joten liikuntaleikkien kautta voidaan yrittää edistää lasten kielellistä ilmaisuja. (Ahonen ym. 2005: 61-62.)

”Kielellistä kehitystä ja käsitteiden oppimista voidaan tukea huomattavasti liikunnan avulla.” Alituisesti lapset havainnollistavat tekemistään ja liikkeitään puheen kautta, siksi erilaisten lorujen käyttö onkin mielekästä yhdistää liikuntaan. Laulut rytmittävät lasten liikkeitä. Täytyy vain huolehtia että ne ovat tarpeeksi helppoja, jotta lapset voivat yhdistää kielen liikkumiseensa. (Karvonen ym. 2003: 104.)

Loruleikkien avulla lapsi oppii rytmittajua, joka mahdollistaa lapsen tutustumisen kielen avulla liikkeeseen. Lapsen kielellisen kehityksen tavoitteet tulisi huomioida oikein liikuntatuokioiden järjestämisessä kokonaisvaltaisen kehityksen tukemiseksi. Uuden kielen oppiminen on helpompaa liikkeen ja toistojen avulla. Näin lapselle annetaan parempi mahdollisuus kuulemansa ymmärtämiseen, kun hän saa reagoida siihen liikkeellä. Lorujen harjoittamisessa on tärkeää opetella ensin lapsen kanssa loruun liittyvät pelkät liikkeet ennen kielen yhdistämistä liikkeeseen. Toistojen kautta tuttu ja hyvin opeteltu runo innostaa lapsia liikkumaan. Lorun kautta leikki saa aivan uuden ulottuvuuden. (Pulli 2005: 17-19.) Liikkumisleikit antavat lapsille syitä puhumiseen sekä laajentavat lasten puhekykyä (Hunger & Zimmer 2010: 72-73).

4 Kieli ja liike yhdistyy-projekti

Kieli ja liike yhdistyy-projekti on itse nimeämäni ja teorian avulla kehittämäni projekti, joka koostuu suunnitelma ja pohjatyösiosta, yhdestätoista toimintakerrasta ja niiden arvioinnista. Nimesin projektin projektipäiväkirjaa kirjoittaessani itseäni varten, joten päätin käyttää tätä nimitystä myös itse työssäni. Lastentarhassa käytin projektin aikana kuitenkin nimitystä liikuntatuokio.

4.1 Tavoitteet ja arviointimenetelmät

Projektin pohjatyön, toiminnan ja arvioinnin tavoitteina olivat hyvän olon ja onnistumisen tunteiden tuottaminen lapsille sekä liikuntatuokioiden toimivuuden ja hyödynnettävyyden selvittäminen jatkossa. Arviointimenetelminä käytin projektipäiväkirjaa, johon kirjoitin kaikki havaintoni pohjatyöstä, jokaiselta toimintakerralta, muistiinpanoja lapsilta saaduista palautteista sekä lastentarhanopettajan ja muiden lastentarhan työntekijöiden palautteista ja mielipiteistä. Olin myös käsitellyt ja analysoinut saatuja palautteita projektipäiväkirjassani, jotta pystyin kiinnittämään mahdollisiin epäkohtiin huomiota seuraavalla liikuntatuokiollani. Osallistuva havainnointi oli yksi tärkeimmistä arviointikeinoistani. Lapsilta saatu palaute oli myös tärkeä arviointikeino. Keräsin lapsilta palautetta heidän jaksamisensa mukaan kysymällä tai pyytäen lapsia piirtämään tuokiolta saatuja tuntemuksiaan paperille. Eniten palautteenannossa käytin metodia, jossa täytyi liikkua eli lapset saivat antaa palautetta liikkumalla tiettyyn paikkaan. Jos oli ollut kivaa lasten tuli asettua liikuntasalin etuosaan, jos ei tiennyt oliko kivaa vai ei, tuli asettua salin keskivälille ja jos ei pitänyt toiminnasta, tuli asettua salin takaosaan.

Lisäksi lastentarhanopettajan palaute oli yksi arviointimenetelmistäni. Jokaisella liikuntatuokiolla jonka järjestin, oli lastentarhanopettaja arvioimassa toimintaani ja sen vaikutuksia ryhmässä toimiviin lapsiin. Kävimme palautteen läpi aina heti toimintatuokioiden jälkeen. Valokuvaaminen oli suuri osa arviointiosuutta. Pyysin lastentarhanopettajaa ottamaan valokuvia jokaisen tuokion aikana. Valokuvaus oli minulle itselleni mieleinen arviointikeino, sillä valokuvaamalla voi vangita hetken ja yksi valokuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa, niin kuin sanonta kuuluu. Halusin lisätä omien havaintojeni, lasten- ja lastentarhanopettajan palautteiden lisäksi nämä kuviksi vangitut hetket liikuntatuokioilta, ja arvioida näiden neljän eri arviointikeinon avulla koko projektiani.

4.2 Valmistelut ja pohjatyö

Kaksikielinen päiväkotit Sveitsissä, jossa toteutin projektini, oli harjoittelupaikkani. Työskentelin kyseisessä päiväkodissa kahden kuukauden ajan kesällä 2010. Harjoittelun lisäksi minulla oli mahdollisuus järjestää opinnäytetyöni toimintaosuus kyseisessä päiväkodissa. Kävin tutustumassa päiväkotiin kahden päivän ajan kaksi kuukautta ennen harjoittelun alkua. Näillä kerroilla minulle esiteltiin ryhmä, jossa tulini työskentelemään harjoitteluni aikana ja kävin läpi lastentarhan tilat päiväkodin johtajan kanssa sekä erilaiset säännöt ja konseptit, joita lastentarhassa noudatetaan. Toimin yhden päivän ajan minulle valitussa lapsiryhmässä ja tutustuin päiväkodin tapoihin ja rutiineihin. Toisena päivänä minulle esiteltiin lastentarhanopettajat, jotka tulisivat olemaan mukana toimintaosuudessani. Keskustelin heidän kanssaan toimintaosuuden toteuttamisesta ja minun toiveistani sitä koskien. Tulimme siihen tulokseen että tutustun lapsiin kahden viikon ajan samalla havainnoiden heitä ja sen jälkeen käymme havaintojani läpi yhdessä.

Ennen harjoittelun alkua suunnittelin toimintaosuudet lapsille ja lähetin toimintaa arvioivia opettajia varten listan, jossa kirjoitin toiveistani toiminnan arviointia koskien. Pyysin opettajia kiinnittämään huomiota ohjaustapoihini, lasten käyttäytymiseen toiminnan aikana ja arvioimaan toimintoja yleensä, esimerkiksi niiden hyviä ja huonoja puolia sekä niiden toimivuutta ja hyödynnettävyyttä jatkoa ajatellen. Lisäsin vielä toivelistaani, että arvioiva opettaja saa tietenkin myös itse ilmaista vapaasti mielipiteitään ja hänen mielestään tärkeitä seikkoja arvioinnin tueksi. Lähetin samalla lupalaput päiväkotiin, jotta ne voitiin välittää lasten vanhemmille tarpeeksi ajoissa ennen liikuntatuokioiden alkua. Lisäksi tein esittelykuvauksen itsestäni kuvan kanssa, joka ripustettiin päiväkodin aulaan vanhempia varten. Lapsiin tutustuminen, heidän luonteidensa hahmottaminen ja kielellisen osaamisen havainnointiosuudet perustuvat omiin kokemuksiini ja havaintoihini ja haluan niiden kautta selvittää projektin kannalta itselleni tärkeää tutustumisprosessia.

4.2.1 Tutustuminen lapsiin

Ensimmäisellä viikolla pääsin tutustumaan kunnolla esikouluryhmän lapsiin, joiden kanssa aion työskennellä koko kesän. Ensivaikutelmani oli, että lapsia oli todellakin monesta eri maasta ja ryhmä vaikutti hyvin monikulttuuriselta. Ryhmä näytti tulevan mainiosti toimeen keskenään ja lapset vaikuttivat aktiivisilta ja puhelailta. Seurasin lasten leikkiä ulkona ja sisällä sekä pääsin osallistumaan myös heidän ohjatuille liikuntatunneilleen. Huomasin että lapsia oli hyvin vaihtelevasti paikalla. Toiset lähtivät kotiin iltapäivällä ja toiset aamupäivällä. Moni lapsi oli siis hoidossa vain puolet päivästä. Juttelin ensimmäisen viikon jälkeen esikouluryhmän lastentarhanopettajan kanssa ja hän ehdottikin että järjestäisimme tiistaisin ja torstaisin

toimintaa. Muodostimme niistä lapsista kahdeksan henkisen ryhmän, jotka olivat paikalla tiistaisin aamupäivällä ja torstaisin iltapäivällä. (Projektipäiväkirja 1-6.6.2010.)

Seuraavalla viikolla tarkkailin erityisesti tiistaisin ja torstaisin liikuntatuokioille osallistuvien lasten toimintaa ja havainnoin heitä. Ryhmän lapset olivat kaikki 4-5-vuotiaita ja heitä oli yhteensä neljä tyttöä ja neljä poikaa. Vuorovaikutus lasten ja itseni välillä alkoi vaikuttaa luontevalta jo toisen viikon jälkeen ja koin että luottamus minun ja lasten välillä alkoi hiljalleen muodostua. Olin tietysti esitellyt itseni lapsille aikaisemmin ja kertonut liikuntatuokioista, jotka alkaisivat seuraavalla viikolla. Lapset osoittivat innostusta kyseistä asiaa kohtaan ja kyselivät aina uudelleen liikuntatuokioiden alkamisen ajankohdasta. (Projektipäiväkirja 9-13.6.2010.)

4.2.2 Lasten luonteiden hahmottaminen

Teoriassa mainitsemani lapsilähtöisen ohjaustavan (kts s.19) omaksumiseksi, halusin tarkastella kaikkia toimintaan osallistuvia lapsia yksilöllisesti ja pyrkiä tunnistamaan heidän tarpeitaan ja kiinnostuksiaan. Näin ollen keskityin heidän luonteidensa havainnoimiseen. Kaikki kahdeksan toimintaan osallistuvaa lasta olivat kovin erilaisia luonteiltaan. Juttelin lapsille yksitellen kysyen kysymyksiä osallistuen heidän leikkeihinsä ja seuraten heidän käyttäytymistään. Leikkien aikana huomasin kahden pojan leikkivän aina yksinään. Toinen pojista puhui itsekseen ja otti myös kontaktia toisiin lapsiin. Koin, että häntä ei haluttu leikkeihin mukaan. Toinen syrjäänvetäytyvä poika leikki hiljaa yksinään ja näytti viihtyvän yksin. Ohjatun liikunnan aikana pojat selvästi nauttivat toiminnasta vaikka se olikin ryhmässä toimimista. (Projektipäiväkirja 1-13.6.2010.)

Seuratessani tyttöjen kotileikkiä, yksi tytöistä puhui sujuvaa englantia ja muut näyttivät hiukan seuraavan ja matkivan häntä. Huomasin myös hiljaisen mutta, muiden kanssa aktiivisesti leikkivän tytön ja hieman villisti käyttäytyvän toisen tytön joka oli koko ajan liikkeessä ja äänessä. Yksi pojista seurasi muita lapsia aktiivisesti leikin ja ohjatun liikuntatuokion aikana sekä imi peukkuaan jatkuvasti. Hänellä näytti olevan vaikeuksia ymmärtää toisia lapsia. Yksi toinen poika taas vaikutti huomionkipeältä, sillä hän käveli usein aikuisten ohjaajien perässä tai pysytteli heidän lähetyvillään. Tämän viikon aikana, uusi tyttö aloitti esikouluryhmässä ja hän vaikutti hyvin sosiaaliselta. Olin iloinen että ryhmä oli monipuolinen ja se antoi monta eri näkökulmaa arviointiin. (Projektipäiväkirja 1-13.6.2010.)

4.2.3 Lasten kielellisen osaamisen havainnointi

Lasten kielelliset taidot koostuvat puheesta, kuuntelemisesta ja ilmaisusta. Lasten kuuntelutaitoja voidaan seurata esimerkiksi ohjeiden, kirjallisuuden ja tekstien kuuntelun perusteella,

kuten kuinka lapsi jaksaa niihin keskittyä tai kuinka paljon hän muistaa kuulemastaan. Puheeseen liittyvät lasten keskustelutaidot, oikeakielisuus, puhekieli, mahdolliset murteet, puheen ymmärtäminen ja sanavarasto. Ilmaisussa tulee ilmi lapsen tunteet, puheen tuottaminen, äänen käyttö, mielikuvitus, ilmeet ja eleet sekä huumori. (Järvinen ym. 2009: 161.)

Havainnoin lasten kielellistä osaamista näiden yksinkertaisten edellä mainittujen seikkojen avulla. Tulin siihen johtopäätökseen että ryhmässäni oli kaksi lasta joilla oli vaikeuksia ilmaista itseään puheen avulla, mutta he kuitenkin ymmärsivät hyvin puhetta. Haasteelliseksi koin pojan, joka ei ymmärtänyt eikä puhunut kunnolla kumpaakaan opetettavaa kieltä, englantia tai saksaa. Hän kyllä ilmaisi ymmärryksensä nyökkäämällä tai yksittäisillä sanoilla, mutta vain halutessaan. Muut viisi lasta ilmaisi itseään sujuvasti ja ymmärsivät toisia lapsia hyvin. (Projektipäiväkirja 1-13.6.2010.)

4.2.4 Näkökulmia eettisyyteen varhaiskasvatuksessa

Lastentarhanopettajan ammattietiikassa alan erityistuntemus ja ammattitaito sekä arvot ja normit muodostavat lastentarhanopettajan ammatillisen vastuusaamisen. Lastentarhanopettajan työssä, lapset ovat keskipisteenä ja lasten kanssa työskentelevän aikuisen tulee muistaa, että hän toimii jatkuvasti esimerkkinä lapsille. Lastentarhanopettajan ammatillista toimintaa varten on olemassa lakeja ja muita eri sääntelyjä, silti ammattitaidon kehittämisen ja ylläpitämisen tärkeys on pidettävä mielessä. Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin saavuttaminen tulisi ilmetä lastentarhanopettajan toiminnassa. (Lastentarha.fi:n internet-sivut: 2-3.)

Lastentarhanopettajan tulisi kunnioittaa lapsen ihmisarvoa ja vapautta sekä antaa oikeuden ja totuudenmukaisuuden ohjata häntä. Lasten eettinen ohjaaminen korkealla tasolla voi vaikuttaa koko yhteiskuntaan tulevaisuudessa. Lastentarhanopettajan työ edellyttää kriittistä ja arvioivaa eettistä pohdintaa omaa toimintaa kohtaan. Lastentarhanopettajan työssä tulee vastaan tilanteita, joissa täytyy tehdä ratkaisevia arvovalintoja ja varhaiskasvatuksen ammatillisella on oikeus muodostaa oma arvomaailmansa sekä toimia näiden arvojen mukaisesti. On tärkeää kuitenkin, että näissä arvoalinnoissa lastentarhanopettaja kiinnittää huomiota lastentarhanopettajan ammattietiikkaan ja tekee valintojaan näkyväksi työssään. (Lastentarha.fi:n internet-sivut: 3-4.)

Lastentarhanopettajan työtä ovat lapsista huolehtiminen ja heidän tarpeidensa asettaminen omien edelle sekä yhteistyö lasten vanhempien kanssa ja muiden varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvien työntekijöiden kanssa. Lisäksi oman työn jatkuva arvioiminen ja sen kehittämiseen pyrkiminen kuuluvat lastentarhanopettajan työhön. Lastentarhanopettaja ymmärtää lasten tasa-arvoisuuden ja hän ei saa uhkata tai rankaista lapsia väkivallalla. Lastentarhanopettaja tiedostaa roolinsa yhteiskunnassa lasten kasvattajana, ja pyrkii suomaan lapselle tasapainoi-

sen lapsuuden ja tuo lapsen näkökulmaa esille yhteiskunnallisissa päätöksissä. (Lastentarha.fi:n internet-sivut 5-7.)

Lasten eettinen kasvatus on heidän ohjaamistaan oikeudenmukaisuuteen ja inhimillisyyteen. Eettisen kasvatuksen tavoite on vahvistaa lapsen moraalialia ja eettisyyttä sekä kehittää niitä sekä näyttää lapselle ihmisrakkautta ja vastuuntuntoa. Selkeyttää lapselle oikean ja väärän sekä hyvän ja pahan eroja. Rauhan ja ystävyyden merkitystä tulisi ymmärtää kuin myös väkivaltakielteiseksi suhtautumista. Varhaiskasvatuksessa lapselle on hyvä jättää omaa aikaa miettiä tekojaan muodostaen niistä omanlaisia käsityksiä ja ajatuksia. Lapset oppivat eettistä orientaatiota päiväkodin normaaleissa tilanteissa, kuten vuorovaikutuksessa aikuisten ja muiden lasten kanssa. Esimerkiksi ulkona ja sisällä leikkiessä, luontoretkillä ja piha-, ruokailu sekä askartelutilanteissa lapsi on vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (Järvinen ym. 2009: 129, 135.)

Luottamuksellisuus on suuressa roolissa hoito- ja kasvatustyössä. Lasten vanhemmilla on oikeus luottaa kasvatustyön ammattilaisten salassapitoon, mikä tarkoittaa sitä, että kasvatustyön ammattilaiset noudattavat asiakirjasalaisuutta, vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa. Asiakirjasalaisuudessa lasten ja aikuisten asiakirjoja ja muita tietoja ei saa luovuttaa sivullisille. Vaitiolovelvollisuudessa työntekijä sitoutuu pitämään salassa virkansa puolesta saatua tietoa, eikä paljasta näitä tietoja ulkopuolisille. Hyväksikäyttökiellon noudattaminen tarkoittaa sitä, että työntekijä ei saa hyväksikäyttää saamia tietoja, esimerkiksi levittää luvatta lapsista otettuja kuvia. (Järvinen ym. 2009: 92.)

Pyrin ottamaan lasten tarpeet huomioon toimintaa järjestäessäni ja toiminta tapahtui lasten ehdoilla. Halusin tutustua lapsiin kunnolla ajan kanssa ennen toiminnan järjestämistä, sillä halusin heidän tuntevan olonsa mukavaksi ja turvalliseksi toimintakertojen aikana. Ajattelin lasten pystyvän luottamaan minuun paremmin ohjaajana, jos luon heidän kanssaan vuorovaikutusta jo hyvissä ajoin. Tutustuin siis lapsiin kahden viikon ajan, samalla havainnoiden heidän yksilöllisiä tietojiaan ja taitojaan. Pyrin huomioimaan lapsia tasavertaisesti heidän ilmaisullista ja kielellistä osaamistaan tarkkailemalla ennen toimintakertojen alkua, jotta pystyin huomioimaan heidän yksilölliset kiinnostukset ja tarpeet liikuntatuokioiden aikana. Toimintakerroilla kiinnitin huomiota erityisesti lasten vapauteen liikkua ja ilmaista itseään sekä esittää heitä kiinnostavia ideoita. Otin huomioon yksilön suojan toiminnassani.

Ryhmä oli suunnitellusti pieni, jotta pystyin toteuttamaan läpsilähtöistä eli lapsen tarpeiden huomioimiseen perustuvaa ohjaustapaa. Liian suuressa ryhmässä se ei olisi ollut kunnolla mahdollista. Toimintakerroilla pidin mielessä, että lapset tulevat muistamaan toiminnan sisältöä ja sen tuomia kokemuksia vielä pitkään, joten halusin niiden olevan lapsille mahdollisimman hauskaa tekemistä. Pidin yllä lasten yksityisyydensuojaa pitämällä ulkopuolisilta salassa

kaikki toimintaa ja työskentelyäni koskevat asiat opinnäytetyöprosessin aikana ja sen jälkeen harjoittelupaikkani kanssa solmitun opinnäytetysopimuksen mukaan. Pyysin saada lupaa lasten vanhemmilta lasten osallistumiseen tuokioille, heidän valokuvaamiseen ja lasten piirustusten julkaisemiseen sekä kunnioitin lasten anonymiteettiä jättämällä julkaisematta heidän nimensä.

Otin huomioon ohjaajana toimimisen vaikutukset lapsiin, toimin heille innostavana esimerkkinä ja mahdollisissa ongelmatilanteissa pyrin johdattelemaan lasta käskemisen sijaan. Toimin ongelmatilanteissa miten parhaakseni näin. Ymmärsin ohjaajana toimimisen tuomat vastuut ja pyrin noudattamaan mielestäni lasten kannalta parhaita arvovalintoja. Toiminnan aikana lähestyin lapsia aina lämpimästi esimerkiksi menemällä kyykkyyyn puhutellessani heitä, jotta olisin heidän kanssaan samalla tasolla. Näin keskustelu lasten kanssa oli helpompaa ja halusin näyttää että kohtaan heidät yksilönä huomioimalla jokaista lasta katsekontaktin avulla puhuessani.

Eettisissä ongelmanratkaisutilanteissa pyrin kohtaamaan tilanteen ensin lasten näkökulmasta ja etsien sitä kautta ratkaisua tilanteeseen. Erityisen hankalana ammattillisesti koin eettisen harkinnan ja sen tuoman vastuun. Kaikilla päätöksillä ja teoilla on seuraus ja nämä seuraukset täytyy oppia kohtaamaan ammattilaisena. Sosiaalialan ammattilaisella on valta ja vapaus omaan harkintakykyyn eettisissä valinnoissa ja toiminnoissa, joten vastuu on melko suuri.

Keskustelinkin esikouluryhmää ohjaavan lastentarhanopettajan kanssa mahdollisista eroavaisuuksista Sveitsin ja Suomen ammattietiikassa, mutta niitä ei onneksi juurikaan ollut. Lastentarhanopettaja myönsi myös että tässä työssä vastuu valinnoista ja toiminnasta on suuri mutta siihen tottuu ajan myötä ja kokemusten kautta oppii väärin ja oikeiden valintojen eroja. Kokemus ohjaa oikeaan suuntaan ja se on välttämätöntä, sillä ihminen kasvaa mielestäni eettisesti koko elämänsä ajan. On kuitenkin hyvä että selvitin vastuun rajat selkeästi lastentarhan johtajan kanssa, jotta vastuu ei kasvaisi liian suureksi ja turhia erheitä ei pääsisisi syntymään.

Toimintatuokioden ja palautteiden avulla huomasin olevani täysin tiimityöntekijä. Muiden mielipide oli minulle hyvin tärkeä ja siksi lastentarhanopettajan palautteen avulla sain enemmän voimaa ja rohkeutta luottaa omiin havaintoihini paremmin. Huomasin että työyhteisössä vaikka kuinka yrittäisi toimia itse kuinka eettisesti tahansa, on kuitenkin aika riippuvainen muiden työntekijöiden eettisistä mielipiteistä. Yhteiseen, kaikille sopivaan ratkaisuun ei aina päädytä, sillä yhtä oikeaa ratkaisua ei eettisiin ongelmiin valitettavasti ole.

5 Projektin toteutus

Kahden viikon lapsiin tutustumis- ja havainnointiajan jälkeen etenin itse projektin toteutukseen. Toteutusosassa kuvaan ensin toimintatuokioita ja niiden suunnittelua ja sitten tarkemmin jokaisen toimintatuokion sisältöä erikseen.

5.1 Projektin toimintatuokioiden kuvausta yleisesti

Järjestin toimintaa kaksi kertaa viikossa 4-5-vuotiaille lapsille eli päiväkodin esikouluryhmälle. Lapsia oli liikuntatuokioilla yhteensä kahdeksan. Vain kahdella kerralla koko ryhmä ei ollut paikalla kahden lapsen ollessa sairaana. Toiminta tapahtui päiväkodin suuressa salissa ja kerran järjestin toimintaa ulkona. Jokainen toimintakerta sisälsi alkupiirin, alkuleikin, teematoiminnan, loppuleikin ja rentoutuksen sekä lopuksi loppupiirin ja palautteen. Liikuntatuokioiden kesto oli lasten jaksamisesta riippuen 30-45 minuuttia.

Lapsilähtöisyys- ja ohjaajan rooli lasten liikunnan ohjaamisessa-osiossa (kts s. 21-22) kävin läpi ohjaustuntien rakennetta, jota mukaillen rakensin toimintatuokioideni keston, eri osiot ja otin huomioon ohjaajan näkökulmasta tuokioiden aikana lasten viireystilan. Teoriaosuudessani (kts s. 21) korostin myös liikuntaleikkien toistoja, joten pyrin kertaamaan joka toinen kerta samoja leikkejä mukauttaen aikaisemman teematoiminnan sisältöä. Esimerkiksi kertosin teematoimintaa, mutta vaihdoin tai sovelsin alkuleikin, loppuleikin tai rentoutuksen ylläpitääkseni lasten mielenkiintoa saman teeman osilta.

Teemakertoja oli suunnitellusti aluksi vain kymmenen, mutta opettajien pyynnöstä järjestin yhden ylimääräisen kerran ulkoleikkien parissa soveltaen jo lapsille tuttuja teemoja. Päätin lisätä tämän spontaanisti muodostuneen ylimääräisen ulkoleikki-kerran työhöni, sillä se antoi arviointiini syvyyttä ja näin lasten työskentelevän eri tilassa ja ympäristössä kuin muiden liikuntatuokioiden aikana. Tämä kerta mahdollisti syvemmän tarkastelun leikkien osalta ja arvostelu tapahtui aivan normaalisti omalla havainnoinnilla ja lastentarhanopettajan palautteella. Lisäksi tätä kertaa oli arvioimassa myös lastentarhan liikunnanopettaja, jonka mielipiteen koin tärkeäksi. Sain itsevarmemman otteen leikkien soveltamiseen, kun niitä pyydettiin erikseen järjestämään lisää ja kertaamaan.

Liikuntatuokiot olivat suunniteltu omien ideoideni ja kokemusteni perusteella ja olen käyttänyt teoriaa tukena leikkien ideoimisessa ja liikuntatuokioiden järjestämisessä. Toimin aiemmin lasten vapaa-ajan liikunnan ohjaajana viisi vuotta, joten toin osan tätä jo saatua käytännön kokemusta ja hyvin toimiviksi havaittuja leikkejä mukaan tuokioihin uusien ideoiden tueksi. Eniten liikuntatuokioiden taustalla olevasta teoriasta minua inspiroi amerikkalaisen psykologian professori James J Asherin TPR-menetelmä, joka osui juuri aiheeni ytimeen.

TPR on lyhenne englanninkielisistä sanoista ”total physical response”, joka tarkoittaa suomeksi täyttä fyysikaalista vastausta (TPR-world.com). Asherin mukaan lapsi pyrkii vastaamaan jo vauvaiässä liikkeellä aikuisen kysymyksiin ja TPR-menetelmässä vierasta kieltä voidaan oppia liikkeiden ja toistojen avulla. Toimintatuokioilla olen hyödyntänyt Asherin menetelmämalleja eli lasten tulisi vastata ensin liikkeellä aikuisen sanoihin ja vasta liikkeen opittuaan lähteä yhdistämään itse sanoja toimintaan mahdollisten toistojen avulla. (Koskela 2001: 9-13.)

Olen käyttänyt Asherin kirjaa ”Learning another language through actions” inspiraationa koko toiminnan järjestämisessä. Kirja sisältää neljä eri osaa Asherin tutkimustyön vaiheista ja ohjeita sekä menetelmiä sanoihin ja lauseisiin vastaamisesta liikkeellä ensimmäisestä luokasta ylempiin luokkiin lukioikäisille asti. Olen soveltanut ensimmäisen, toisen, kolmannen ja neljännen osion ensimmäisen luokan harjoituksia inspiraatioina teematoimintani leikkeihin ja soveltanut niitä jossain määrin myös alkuleikeissä. Harjoitukset kun oli suunnattu kouluikäisille, sovelsin harjoituksia helpommiksi suunnaten menetelmiä enemmän esikouluikäisille sopivammiksi. (Asher 1993.)

Heidi Harjun ”Kieli puhkeaa kukkaan”-materiaali toimi myös kokonaisuudessaan hyvänä inspiraationa toimintatuokioillani, varsinkin ohjaustapoihin poimin vinkkejä hänen materiaalistaan. Hauska ”suujumppa” jäi erityisesti mieleeni. Siinä on kyse toisten lasten tai ohjaajien suun liikkeiden ja ilmeiden sekä eleiden matkimisesta. Harjun mukaan tämä kyseinen suujumppa eli suu- ja äänneleikki tukee lasten kielellistä kehitystä, sillä näin lapset kiinnittävät huomiota suun liikkeisiin. En kuitenkaan vetänyt lapsille tätä ”suujumppaa” vaan keskityin itse omiin suunliikkeisiin ja yritin pitää puheeni mahdollisimman selkeänä ohjatessani tuokioita. Materiaalissa esiintyi mielenkiintoisia leikkejä tukemaan ja rikastuttamaan lasten kielen oppimista. (Harju 2006.)

Kansainvälistä näkökulmaa liikuntatuokioiden taustalle toi Hans Peter Brandl-Bredenbeckin kokoelmakirja, joka antoi sekä saksan ja englanninkielistä tietoa lasten ja nuorten liikkeestä, liikunnasta, leikeistä ja urheilusta. Kirjassa korostetaan eurooppalaista näkökulmaa eri ihmisten kokemana ja tutkimana ja varsinkin yhteiskunnan uusia sekä vanhoja haasteita on käsitelty kyseiseen aiheeseen liittyen. (Brandl-Bredenbeck 2008.)

5.2 Toimintakerta 1: Sanateema-Kehontuntemus ja kehonosat

Ensimmäisellä liikuntatuokiolla kaikki lapset olivat paikalla ja olin aikaisemmin jo samana päivänä aamupiirissä kertonut heille, että tänään tulisi olemaan ensimmäinen liikuntatuokio. Lapset vaikuttivat innokkailta kokoontuessaan päiväkodin suureen saliin. Aluksi pyysin lapsia istumaan salin keskelle piiriin ja kävimme piirissä kaikkien nimet läpi, minut itseni mukaan

lukien. Selitin mitä tulisimme tekemään tällä toimintakerralla. Käytin alkupiiriin ja sääntöjen läpikäymiseen ensimmäisellä kerralla enemmän aikaa, kyseessä kun oli ensimmäinen liikunta-tuokio. Tarkensin lapsille vielä liikuntasalin säännöt ja pyysin lapsia nousemaan seisomaan, jotta voisimme jonossa kulkea liikuntasalin ympäri ja tarkastella tiloja. Kävimme läpi paikat minne ei saanut mennä ja mihin välineisiin ei saanut koskea liikuntatuokioiden aikana, koska salissa oli paljon eri välineitä, joilla lapset olivat tottuneet vapaaleikkien aikana leikkimään. Yksi tasanne, jonka taakse pystyi helposti piiloutumaan tai törmäämään oli huomioitava, lisäksi salissa oli muutama pyöreä pylväs salin perällä. Halusin että lapset ymmärtävät sääntöjen tärkeyden, jotta liikuntatuokioista saataisiin mahdollisimman mukavia ja turvallisia.

Piirin jälkeen pyysin lapsia nousemaan seisomaan keskelle salia olevalle viivalle ja tarkensin heille, että tämä viiva oli aina heidän kokoontumispaikkansa joka leikin jälkeen sanoessani palataan viivalle. Alkuleikkinä meillä oli leikki nimeltä ”hissi”. Hissi-leikin olen oppinut ohjauskursseilla muutama vuosi sitten kun opetin pienille lapsille telinevoimistelua vapaa-ajallani, joten tämä leikki oli minulle tuttu ja tiesin lasten tykkäävän siitä. Tietysti haastavin osuus oli, että tällä kertaa minun täytyi ohjata se englanniksi. Hissiä leikittäessä lapset asettuivat pak-sulle patjalle seisomaan pyynnöstäni, selitin heille että nyt olemme hississä ja kun sanon että hissi kulkee esimerkiksi ensimmäiseen kerrokseen eli ylöspäin, tulee meidän hyppiä yhden kerran seisaalteen. Hissin kulkiessa alaspäin hypimme kyykyssä niin monta kertaa, kun on sanottu. Sanoin ”kerroksia” eli numeroita yhden ja kymmenen väliltä ja laskimme aina kerrokset ääneen.

Tein ensin mukana lasten kanssa hyppimällä ja laskemalla muutaman kerran ja sen jälkeen he kokeilivat jo itse leikkiä minun sanoessani vain kuinka monta kerrosta ja ylös vai alaspäin. Lapset näyttivät nauttivan hissileikistä, iloisuudesta ja aktiivisuudesta päätellen ja sen loputtua he sanoivat että heitä väsytti ja he olivatkin selvästi hengästyneitä. Tiesin leikin olevan rankka, sillä itse kokeiltuani patjalla hyppimistä, pehmeä vastus koetteli mukavasti jalkalihaksia. Ajattelin leikin kuitenkin sopivan hyvin sanateemaan ja ensimmäisen kerran alkuleikkiin, koska sanateemana olivat kehonosat. Leikki purki myös hyvin lasten turhaa innostusta ja energiaa ensimmäisellä kerralla ja jotenkin tuntui, että he keskittyivät paremmin kokoontu-essaan takaisin viivalle istumaan pyynnöstäni.

Hissi-leikin jälkeen pääsimme teematoimintaosuuteen. Lasten istuessa lattialla pyysin heitä asettamaan jalat suoriksi lattialle. Kyselin heiltä eri ruumiinosien sijaintia esimerkiksi: ”Missä on sinun selkäsi? Entä olkapäät tai polvet?” Ja automaattisesti lapset koskettivat kämmenil-lään kohtia, joita nimesin. Heitä ei tarvinnut erikseen pyytää näyttämään nimettyjä ruumiin-osia käsiensä avulla. Ruumiinosat, joita lapset tiesivät vähiten, olivat esimerkiksi selkä, polvet ja kaikki ruumiinosat, jotka liittyivät yhteen kokonaisuuteen. Esimerkiksi jos sanoin jalka, lapset laittoivat kädet polvilleen tai reisilleen, mutta jos sanoin tarkemmin reidet tai polvet

lapset miettivät pitkään mihin kohtaan laittaisivat kätensä. Lapset tunnistivat parhaiten kehonosista pään, varpaat, pepun ja vatsan. Tällä kyselyllä pohjustin tulevaa leikkiä, jossa lasten täytyi osoittaa leikin muodossa kehontuntemusta.

Teemaleikissä lapset saivat vapaasti liikkua tilassa ja merkistä heidän täytyi pysähtyä ja laittaa tietty, ennen leikin aloittamista mainittu kehonosa maahan. Välineenä minulla oli tamburiini ja demonstroin lapsille äänimerkin jolloin he tietäisivät pysähtyä ja laittaa tietyn kehonosan maahan. Soitin heille myös toisen äänimerkin, joka merkitsi juoksun jatkamista. Yksi lyömä-ääni tarkoitti pysähtymistä ja tietyllä ruumiinosalla maahan koskettamista ja kaksi lyömä-ääntä merkitsi taas liikkeelle lähtöä. Ensimmäisellä kierroksella kerroin lapsille, että kehonosa joka täytyy äänimerkin jälkeen koskettaa maata, on peppu ja merkin antaessani sanoin aina esimerkiksi: ”Peppu koskettaa maata.” Lapset eläytyivät leikkiin hyvin ja jotkut lapsista jopa pyrkivät asentoon, jossa vain peppu koskettaa maata. Olin tästä yrityksestä erityisen ylpeä, sillä en alussa ohjeistanut lapsia tekemään niin.

Toisella kierroksella kokeilin osasivatko lapset regoida paremmin pelkkään äänimerkkiin ilman ohjeistusta. Muistutin heitä vielä, että sama ruuminosa eli peppu laitetaan maahan äänimerkin jälkeen. Antaessani ensimmäisen äänimerkin tamburiinilla, lapset haparoivat hetken ja huomasin heidän katsovan toisiltaan pitikö peppu laittaa maahan vai ei. Ohjasin vielä muutama kierroksen samalla kaavalla eli ensin äänimerkki ja käsky sekä pelkän äänimerkin avulla. Toiminnan lopuksi pyysin lapset takaisin keskiviivalle istumaan ja kysyin mikä oli helpoin kehonosa laittaa maahan ja mikä oli vaikein. Lapset vastasivat yllätyksekseni että selkä oli helpoin laittaa maahan. Alussa lapset eivät kaikki edes kunnolla tienneet missä on selkä ja nyt he nimesivät sen jo helpoimmaksi kehonosaksi koskettaa maata. Kehonosa, jolla oli vaikein koskettaa lattiaa, oli odotetusti pää.

Loppurentoutukseksi olin valinnut leikin nimeltä pullataikina. Pullataikina-leikkiä olen hieman soveltanut ohjausaikoina oppimastani taikinaleikistä. Taikinaleikissä taikinaa saatiin taputella, vaivata ja soveltamassani taikinaleikissä lapsista leivotaan leikisti pullia. Pyysin lapsia otamaan jonkun rauhallisen paikan salista, ei ihan läheltä kaveria ja päästämään koko kehonsa aivan rennoksi, niin kuin se olisi taikinaa. Lapset saivat pitää silmänsä myös auki, jos eivät halunneet sulkea niitä.

Tärkeintä oli, että he pystyivät rentoutumaan. Selitin lapsille tulevani kohta leipomaan heistä pullia ja sen jälkeen kun sanon, että pulla on valmis, lapsi saa nousta istumaan. Kiersin jokaisen lapsen yksitellen taputellen heidän käsiään ja jalkojaan sekä pyytämällä heitä lopuksi menemään pieneksi kippuraksi polvilleen, niin että pää koskettaa polvia ja tämän jälkeen ripottelin hieman ”sokeria” selkään ja sanoin että pulla on valmis. Lapset kikattelivat rentoutuksen aikana ja sanoivat että taputtelu ja ”sokerin” ripottelu kutitti heitä. Heidän keskitty-

misensä, saati sitten rentoutumisensa ei ollut kovin onnistunut. Seuraavien kertojen varalle ajattelin, että lisään musiikkia rentoutumisharjoituksiin rentoutumisen helpottamiseksi.

5.3 Toimintakerta 2: Sanateema-Kehonosien kertaus

Toisella toimintakerralla kertosimme edelliskerran teemoja. Alkupiirissä kysyin lapsilta muistivatko he mitä teimme viime tuokiolla. Lapset muistivat hyvin tekemisiämme, sillä ne olivat vielä tuoreessa muistissa. Pidimme lasten kanssa juomatauon, jonka olimme edellisellä kerralla unohtaneet. Olin varannut vesikannun ja muovimukeja valmiiksi saliin. Vessassa olimme myös käyneet ennen tuokiota. Kävimme vielä kehonosat läpi samoin tavoin kuin viime kerralla, mutta tällä kertaa pyysin lapsia nimeämään kolme tärkeää kehonosaa. Sanoimme nämä kolme kehonosaa yhdessä ja kolmannen kohdalla kävimme kyykkyy ja hyppäsimme ilmaan samalla huutaen ”kehoraketti!” Tämän leikin tarkoituksena oli innostaa lapsia hippaan. Olin itse soveltanut innostamisleikin lasten ohjauskokemuksieni perusteella.

Alkuleikissä leikimme hippaa, jossa hipalta oli turvassa laittamalla tietty ennaltanimetty kehonosa maahan. Leikki oli itse kehittelemäni tavallisen hippaleikin eli karkuun juoksun ja kiinnioton vuorottelun harjoittelua. Lapset olivat innokkaita ilmoittautumaan hipaksi ja hippaleikki oli mieleinen. Suurta innokkuutta osoitti vaihe, jossa lapsi melkein jäi kiinni ja sitten muisti kehonosan ja pääsi hipalta turvaan laittamalla sen maahan.

Teematoiminnassa kertasin sanoja niin, että lapset saivat liikkua ympyrässä kävellen, itse seisoin keskellä ja luetteloin kaikenlaisia sanoja ja sanojen mukana oli myös kehonosia. Joka kerta, kun sanoin jonkun kehonosan, lasten täytyi mennä kyykkyy. Olin aluksi varautunut että tehtävä saattaisi olla liian vaikea lapsille, mutta he suoriutuivat siitä todella hyvin. Käytin aluksi äänenpainoja hyväkseni alkukierroksella eli korotin ääntäni joka kehonosa-sanalla. Muutaman kierroksen jälkeen sanoin kehonosatin samalla äänellä kuin muut sanat. Jokainen lapsista oli kuulolla ja kuunteli tarkkavaisesti milloin tulee se avainsana, johon vastataan liikkeellä.

Leikki onnistui juuri niin kuin toivoin sen onnistuvan ja lapset todella yllättivät minut positii-visesti innostuksellaan. Lasten ymmärtäessä leikin muutaman kierroksen jälkeen, jopa äänenpainoja ei enää tarvinnut käyttää. Kokeilimme samaa hyppien ja takaperin ympyrässä liikkuen ja lapset muistivat silti oikean sanan tullessa mennä kyykkyy vaikka liikkumistapa vaikeutui. Leikki on itse soveltamani leikistä nimeltä ”Aarteen tunnistus” (Luukkonen & Sääkslahti 2004: 34).

Loppurentoutuksena oli jälleen pullataikina mutta tällä kertaa olin varautunut musiikilla. Sain käyttää lastentarhan musiikkilevyjä hyväkseni rentoutuksiin. Laitoin taustalle hiljaa rentou-

tusmusiikkia ja jaoin lapset pareihin, jolloin he leipoivat toisistaan leikisti pullia. Harjoitus meni paljon paremmin tällä kertaa vaikka pientä hihittelyä kuuluikin. Se ei kuitenkaan häirinnyt muita. Lasten leipoessa toisistaan pullia, sanelin kuitenkin mukana miten pullan leipominen meni eli ensin taputellaan ja vaivataan taikinaa ja sitten muodostetaan pulla ja ripotellaan ”sokeria” päälle.

5.4 Toimintakerta 3: Sanateema-Eläin

Kolmannella toimintakerralla aloitimme alkupiirillä, jossa ohjeistin lapsille, että tavaroita ei saanut ottaa mukaan tuokioille. Viime kerralla yhdellä tytöllä oli ollut mukanaan leikkihuulipuna. Lapset nyökkäilivät ymmärryksen merkiksi. Selitin lapsille, että tänään opitaan uusia leikkejä ja teemana tulisivat olemaan eläimet. Kertasin lapsilta vielä liikuntasalin sääntöjä kysymällä mitä ei saa salissa tai liikuntatuokion aikana tehdä ja miksi. Lapset näyttivät omaksuneen säännöt, sillä monella oli ne mielessä ja jokainen halusi selittää mitä ei saanut tehdä kuten koskea välineisiin ja että piti kokoontua leikin jälkeen viivalle ja ei saanut juosta tasan-teen taakse piiloon tai pylviäit päin.

Alkuleikissä pyysin lapsia kokoontumaan salin takaseinälle ja kerroin leikin nimen olevan ”maa, vesi, ilma”. Leikki on itse soveltamani leikki tutusta pihaleikistä nimeltä maa, meri, laiva (Terveysnetin internet-sivut). Määritin lapsille kolme aluetta, jotka olivat salin keskiviiva, salin takaosa ja salin etuosa. Salin takaosa, jossa lapset nyt seisoivat, oli nimeltään ilma. Salin keskiviiva oli vesi ja salin etuosa maa. Minä toimin johtajana ja huusin jonkun näistä kolmesta osasta ja silloin lasten täytyi juosta tähän kyseiseen osaan salia. Jos huusin saman sanan kaksi kertaa, lasten täytyi mennä kyykkyy. Ensimmäisellä kierroksella lapset olivat innostuneita juoksemisesta, joten he juoksivat helposti väärin paikkoihin mutta korjasivat liikkeensä menemällä muiden perässä oikeaan paikkaan. Huomasin että muutama lapsi ei ymmärtänyt leikkiä kunnolla, joten leikimme useamman kierroksen. Kolmannen kierroksen jälkeen lapset alkoivat kaikki ymmärtää miten leikki menee ja lapset riemuitsivat toiminnan aikana.

Kysyin lapsilta että olisiko joku halukas toimimaan johtajana ja kaikki viittasivat. Jokainen lapsi sai toimia johtajana eli huutaa maa, vesi, tai ilma muiden lasten ohjeistukseksi. Jotkut lapset ujostelivat huutaessaan, mutta kaikki suoriutuivat päällisin puolin hyvin. Lapset alkoivat väsyä leikkiin ja pyysin heidät piiriin salin keskelle ja pidimme juomatauon. Samalla keskustelimme mitä kaikkia eläimiä liikkuu maassa, vedessä ja ilmassa. Suurin osa lapsista nimesi krokotiilin ja kalan vedessä liikkuvaksi eläimeksi ja maalla liikkui karhuja ja tiikereitä sekä ilmassa lensi lintuja ja perhosia. Selitin lapsille, että perhonen on hyönteinen eikä eläin, mutta se kuitenkin lentää ilmassa lintujen tavoin. Juomatauon jälkeen pyysin lapsia näyttämään erikseen miten maassa, ilmassa ja vedessä liikkuvat eläimet liikkuvat. Lapset näyttivät minul-

le oikein äänien kera miten nämä eläimet liikkuvat ja osasivat yhdistää maan kävelemiseen tai ryömimiseen, ilman lentämiseen ja veden uimiseen.

Seuraavaksi pyysin lapset takaisin piiriin ja kysyin kuka haluaisi mennä piirin keskelle. Lapsista melkein kaikki viittasivat, joten otin heitä yksi kerrallaan piirin keskelle, jotta kaikki halukkaat pääsivät kokeilemaan keskipisteenä olemista. Leikki meni niin, että keskellä istuva lapsi sai kertoa tietyn eläimen ja liikkui se maassa, vedessä vai ilmassa. Kun eläin ja salin osa oli sanottu, saivat kaikki lapset lähteä liikehtimään mainittuun osaan salista, myös piirin keskellä istuva lapsi. Kaikkien lasten saatua kokeilla piirin keskellä istumista, päätin aloittaa rentoutumisen ja pyysin lapset salin keskiviivalle. Tämä leikki oli siis itse keksimäni sovellus edellisestä leikistä.

Rentoutuksessa oli vuorossa leikki nimeltä kalanruoto. Leikki on minulle tuttu käytännön kokemuksesta ohjauskerroilta. Asetin lapset jonoon ja pyysin lapsia yksi kerrallaan asettumaan selälleen makaamaan, niin että joka toisen lapsen pää asettui edellisen vatsan päälle. Kun olimme saaneet kalanruodon valmiiksi, kehoitin lapsia rauhoittumaan, sillä he kurkkivat toisiaan koko ajan ja naureskelivat. Pyysin lapsia sulkemaan silmät halutessaan ja kuuntelemaan kuuluuko sieltä kaverin vatsasta jotain ääniä. Hetken päästä kutittelin jonon ensimmäistä lasta, ja hänen naurureaktionsa kautta koko jono hytkyi. Lopuksi pyysin jonon viimeisen lapsen nousemaan hitaasti ylös, sitä mukaa seuraava lapsi sai nousta ja näin purimme kalanruodon. En käyttänyt taustamusiikkia tällä kertaa, koska ajattelin että se saattaisi häiritä harjoitusta kuunnella toisen kehoa.

Tällä kertaa palautteenanto oli itselleni kiinnostava, sillä en ollut kokeillut tätä ennen. Pyysin lapsia piirtämään paperille mitä heille jäi mieleen tästä kerrasta. Olin varustanut kynät ja piirustuspaperit saliin mukaan ja jaoin ne lapsille. Annoin lapsille aikaa piirtämiseen ja lapset osoittivat keskittymistä ja mietiskelyä piirtämisen aikana. Sitä mukaa kun lapset olivat valmiita, kyselin heiltä mitä piirustuksessa oli ja kirjoitin heidän kuvailunsa piirustuksiin. Suurin osa kuvista esitti, perhosta lintua tai taloa. Muutaman lapsen kuvat esittivät jotain muuta, kuten vuoristorataa tai puutarhaa. Olin kuitenkin tyytyväinen, että suurin osa lapsista muisti tuokion tapahtumia ja piirsi muistikuvansa kuviksi paperille.

5.5 Toimintakerta 4: Eläin-sanateeman kertaus

Neljännellä toimintakerralla kertosimme taas samaan malliin kuin kehonosa-teemassa eläinteemaa soveltaen ja muuntaen hieman samoja leikkejä, joita leikittiin edellisellä kerralla. Alkupiirin aikana kyselin lasten kuulumisia ja selitin, että aiomme kerrata edelliskerran leikkejä. Alkuleikiksi leikimme tuttua hippaa mutta tällä kertaa turva oli mentäessä kyykkyyen ja

sanoessa jonkun eläimen nimi. Hippaehdokkaita oli taas monta ja juoksuleikki oli lasten mieleen. Leikki sujui kuin itsestään sen enempää ohjeistamatta.

Teematoimintaa varten olin kehitellyt sovelluksen edelliskerran maa, vesi ja ilma-leikistä. Pyysin lapsia jälleen kokoontumaan riviin salin takaosaan ja kävimme vielä läpi missä oli maa, vesi ja ilma. Kysyin lapsilta muistivatko miten maahan, ilmaan ja veteen liikuttiin kun kyseiset paikat sanotaan ja lapset muistivat oikein, eli lentämällä, kävelemällä tai ryömimällä ja uimalla. Muistutin vielä, että nyt kun emme ole piirissä niin huudan täältä taas osioiden nimiä ja sinne pyritään menemään sillä keinolla, kun oli alussa käyty läpi. Päätin aloittaa leikin lasten muistaessa säännöt melko tarkkaan. Huudeltuani paikan nimiä lapset empivät hetken, mutta sitten muistivat miten tuli liikkua ja leikki sujui hyvin. Vedin alkuleikkiä kolme kierrosta, välillä pysäyttäen ja kehuen lapsia kuinka hienosti he liikkuvat.

Rentoutukseksi olin valinnut saman kuin viime kerralla eli kalanruodon. Lapset osasivat jo mennä itse muodostelmaan pienellä avustuksella. Tällä kertaa päätin sittenkin kokeilla harjoitusta taustamusiikin kanssa, laitoin sen hiljaa taustalle soimaan. Kaikilla lapsilla oli silmät kiinni ja he osasivat rentoutua musiikkiin, vaikka olivatkin lähellä toisiaan.

5.6 Toimintakerta 5: Lauseteema

Viidennellä toimintakerralla oli vuorossa lauseiden harjoittelu leikkien ja liikkeiden avulla. Aluksi keräsin lapset taas piiriin ja puhuin heille uudesta teemasta lyhyesti. Aloitimme alkuleikin joka oli nimeltään ”taikurihippa” (Luukkonen ym. 2004: 29). Taikurihipassa hippa ilmoittaa kiinnisaadessaan onko kiinniotettu puu, kivi vai silta. Tämän jälkeen kiinniotettu muuttuu kiveksi, sillaksi tai puuksi. Demonstroin lapsille miltä puu, kivi ja silta näyttivät. Kivenä mentiin kippuraan, siltana jalat ja kädet laitettiin suorana maahan, jotta niiden välille muodostui kaari ja puuna seisottiin jalat yhdessä ja kädet venytettyinä suoraksi yhteen pään päälle. Silta voitiin pelastaa menemällä sen ali, puu kiertämällä sen ympäri ja kivi koskettamalla sitä selkään.

Tässä leikissä oli lapsille paljon tietoa, joten odotinkin heidän harjoittelevan leikkiä muutama kierroksen ennen sen omaksumista. Leikimme hippaa muutaman kierroksen ja vain pari lasta ei ymmärtänyt aluksi miten leikki toimii. Lapset jotka ymmärsivät leikin, oli heillä oletustusti vaikea muistaa kaikkia sääntöjä. Leikimme siis hippaa neljä kierrosta, jotta jokainen hahmonsa sai toimia hippana.

Teemana meillä oli tuttu leikki nimeltä ”simon says”-kapteeni käskee (Group-games.com). Pyysin lapsia asettumaan riviin ja selitin lapsille leikin. Leikissä ”kapteeni” seisoo rivin edessä ja pyytää muita lapsia liikkumaan. Esimerkiksi, ”kapteeni käskee hyppikää”, silloin lasten tu-

lee hyppiä ja kapteenin sanoessa pelkästään ”hyppikää”, pitää lasten pysyä paikallaan tekemättä mitään. Lasten piti pystyä tunnistamaan näiden lauseiden ero. Yleensä jos vastaa käskyihin väärin, niin pelistä putoaa pois, mutta en ottanut sitä käyttöön tällä kertaa. Ensimmäisen kierroksen toimin itse kapteenina, jotta lapset ymmärtäisivät miten leikkiä leikitään. Lapset oppivat leikin aika nopeasti ja pyysin yhtä vapaaehtoista kapteeniksi. Kaikki halusivat toimia kapteenina, joten sovimme että yksi kerrallaan sanotaan kaksi käskyä. Lapset sanoivatkin käskyt reippaasti, muutaman lapsen kanssa jouduin avustamaan.

Rentoutusta varten olin varustanut musiikkia ja hierontapallon. Pyysin lapsia asettumaan vatsalleen makaamaan ja sulkeakseen halutessaan silmänsä. Laitoin taustamusiikin soimaan ja kävin hieromassa kevyesti pallolla lasten selkää, käsiä ja jalkoja. Pyysin lapsia nousemaan istumaan sitä mukaa kun kosketan pallolla yhden kerran heidän selkäänsä. Kaikkien lasten istuessa siirryin palautteenantoon. Lapset vaikuttivat väsyneiltä kovan hellepäivän takia, joten palautteenanto oli aika negatiivista. Lapset ilmaisivat heidän kanssaan jutellessani, että oli kivaa, mutta heillä oli kiire päästä ulos leikkimään.

5.7 Toimintakerta 6: Lauseteeman kertaus

Lauseteeman kertauksessa huomasin alkupiirissä kahden lapsen olevan poissa ja opettaja tarkensi, että he ovat sairaana. Oli outoa kun lapsia oli vain kuusi paikalla. Leikimme alkuleikiksi jälleen taikurihippaa. Lapsille muistui leikki kunnolla mieleen vasta toisella kierroksella. Kolmannella kierroksella leikki sujui jo hyvin ja kaikki pääsivät mukaan leikin maailmaan. Kuudennella kierroksella pysäytin leikin sillä lapset näyttivät väsyneiltä ja kaikki olivat jo saaneet olla hippana. Lapset olisivat vielä halunneet leikkiä lisää, mutta selitin heille että leikkisimme nyt toista leikkiä viime kerralta ja että olin kiinnostunut muistivatko he miten se meni.

Lapset kiinnostuivat ja siirtyivät osoittamalleni keskiviivalle. Vuorossa oli kapteeni käskelleikki ja lapset viittasivat innokkaasti päästäkseen kapteeniksi. Kaikki saivat olla kapteeneja. Tällä kertaa olin soveltanut leikkiä niin, että käytin tamburiinia rytmittäjänä. Sen avulla pystyin esimerkiksi säätämään liikkeiden nopeuksia tiheimmillä ja väljemmillä lyönneillä. Lapset saivat myös itse kokeilla soittaa tamburiinia ja he pitivät siitä kovasti. Lapsille tuotti mielihyvää toimia ohjaajana ja huomata säätelevänsä toisten liikkeitä.

Rentoutus tällä toimintakerralla oli nimeltään paperit ja pensselit. Olin saanut idean tähän metodiin toisen vuoden sosiaalialan opinnoissa liikunnan soveltavassa kurssissa, Annika Sarvelan ohjauksella. Jaoin lapset pareihin ja ohjeistin heitä käsillään leikisti maalaamaan kaverin selkään jollain tietyllä värillä kuvioita. Lapset selvästi pitivät selkään maalaamisesta sillä he kaikki pitivät silmiään kiinni keskittyneesti. Vain muutama lapsi hieman kiemurteli toisen piirräessä, mahdollisen kutiamisen seurauksena. Tällä kertaa en käyttänyt taustamusiikkia. Las-

ten maalatessa leikisti hetken aikaa, pyysin heitä hiljalleen lopettamaan ja sen jälkeen kävin jokaisen lapsen luona kysymässä mitä he olivat maallaneet ja millä värillä. Melkein kaikki tytöistä yhtä lukuunottamatta olivat piirtäneet kukkasia tai aurinkoja keltaisella ja punaisella ja yksi tytöistä oli piirtänyt puun vihreällä. Poikia oli tyttöjä vähemmän ja he olivat kaikki piirtäneet sinisellä lentokoneita ja autoja.

Kyselemisen jälkeen, pyysin pareja vaihtamaan paikkoja niin, että nyt se kuka oli ollut maalaamassa olisi maalattavana. Toistin saman kyselyn maalaamisen jälkeen ja tällä kertaa tuloksena oli taloja ja oranssia sekä vaaleanpunaista väriä. Yksi tytöistä oli piirtänyt itsensä keltaisella värillä ja pojilta löytyi tällä kertaa mustia moottoripyöriä ja yksi avaruusalus. Olin tyytyväinen ja yllätyin positiivisesti, kun lapset eivät matkineet lainkaan edellisten piirtämiä värejä ja maalauksia, vaan käyttivät omaa mielikuvitustaan.

Palaute oli tällä kerralla onnistuneempi, mutta epäroin metodin luotettavuutta, sillä lapset eivät uskaltaneet olla yksin esimerkiksi eri paikassa kuin muut. Ajattelin ottaa sen huomioon ensi kerralla, koska halusin kokeilla tätä metodia vielä uudestaan. Palautteenannossa päätin käyttää hyödynseni tuttuja salin osia maa, vesi, ilma-leikistä. Selitin lapsille että salin etuosaan voivat siirtyä ne lapset joiden mielestä toiminta oli hauskaa, keskiviivalle ne, jotka eivät oikein tiedä oliko hauskaa vai ei ja salin takaosaan ne lapset joiden mielestä ei ollut kiivaa. Kaikki lapset juoksivat salin etuosaan, joten heillä oli siis ollut hauskaa. Kerroin lapsille vielä lopuksi että minullakin oli ollut hauskaa ja menin lasten seuraksi salin etuosaan.

5.8 Toimintakerta 7: Loruteema

Lorutuskerralla kokoonnuimme lasten kanssa alkupiiriin ja kyselin kuulumiset ja samalla selitin aikovamme oppia tänään alkuleikin jälkeen liikuntalorun. Vain yksi lapsi oli enää sairaana ryhmästä, joten olimme melkein koko ryhmä taas koossa. Aloitimme liikunnan alkuleikillä joka oli lapsille ensimmäiseltä kerralta tuttu hissi. Lapset asettuivat riehakkaasti patjalle seisomaan ja he muistivat ottaa tilaa itselleen. Yksi pojista töni vieressään seisovia tyttöjä, joten siirsin hänet eri paikkaan seisomaan. Leikimme kolme kierrosta hissiä ja lapset jaksoivat hyppiä tasaiseen tahtiin kyykyssä ja seisaalteen.

Pyysin lapsia istumaan patjalle ja lausuin heille lorun ensin yksinään muutaman kerran ja sitten pyysin lapsia lausumaan sen mukana muutaman kerran. Olin keksinyt lorun itse Elina Pullin ”Loruloikkaa”-kirjan sisältämien lorujen innoittamana. (Pulli 2005.) Loru meni näin liikkeen:

“The ball is jumping jump, jump, jump (jumping high)
 The ball is bouncing bounce, bounce, bounce (jumping low)
 In to the lake and SPLASH! (Fall down)
 Where is the ball now? (Everyone takes an own position)
 The ball is rolling roll, roll, roll (rolling on the floor)
 Where did the ball go, go, go? (Everyone moves slowly towards the place where they think the ball went)”

Käytyämme lorun läpi ensin suullisesti ilman liikettä pyysin lapsia nousemaan seisomaan ja kävimme pelkät lorun liikkeet läpi yhdessä. Lorun ensimmäisessä osassa hypimme tasajalkaa kädet ylhäällä, toisessa osassa kyykyssä kädet maassa. Kolmannessa osassa kaaduimme leikisti maahan kyykystä ja neljännessä osassa kysytään ”missä pallo on nyt? Silloin lapset saavat valita oman paikkansa salista, missä heidän mielestään pallo on tällä hetkellä. Viidennessä osassa kierimme lattialla ja viimeisessä osassa kysyin ”mihin pallo meni?” ja lapset pystyivät hiljalleen valitsemaan oman pysähtymispaikkansa pallolle. Selvensin lapsille että esitämme itse tätä pomppivaa palloa kehollamme. Leikimme loruleikin kokonaisuudessaan kaksi kertaa läpi ja lapsilla oli vielä viimeiselläkin kierroksella vaikeuksia muistaa kaikki lorun osat, joten leikin leikissä loppuun asti mukana.

Loruleikin jälkeen pyysin lapsia istumaan piiriin ja kysyin miltä loruleikki oli tuntunut ja lapset vastasivat kahta poikaa lukuunottamatta että oli ollut kivaa. Kysyttäessä nämä kaksi kaveruspoikaa eivät olleet varmoja olivatko he pitäneet leikistä. Rentoutuksessa olin saanut päiväkodilta käyttööni pienen hierontapallon. Näytin sitä lapsille ja sanoin, että tulisin hieromaan tällä pallolla yksitellen heidän selkäänsä, jalkojaan ja käsiään. Rentoutuksen ajaksi olin laittanut hidasta taustamusiikkia soimaan ja kiersin hieromassa lapsia pallolla. Kun kaikkia lapsia oli hierottu, pyysin lapsia nousemaan hitaasti seisomaan ja kerroin tekevämme saman kuin viime kerralla palautteenannossa. Eli jos oli ollut kivaa, niin lasten tuli asettua salin etuosaan seisomaan, jos ei ollut varma oli mentävä keskiviivalle ja takaosaan, jos tämän kertainen tuokio ei ollut kivaa. Lapsista kaikki menivät salin etuosaan paitsi kaksi edellä mainittua poikaa jotka menivät keskiviivalle seisomaan.

5.9 Toimintakerta 8: Loruteeman kertaus

Loruteeman kertauksessa kokoonnuimme alkupiiriin ja kysyin lapsilta muistivatko he viime kerran loruleikkiä. Kaikki lapset nyökkäilivät. Olin saanut päiväkodilta käyttööni tällä kertaa keskikokoisen pallon, jota pystyi pompottamaan. Näytin lapsille kuinka pallo pomppii ja selitin, että tästä koko viime kerralla opettelemamme loru kertoi. Pomppivasta pallosta. Seuraavaksi pyysin lapsia asettumaan salin keskellä olevan ympyrän sisälle. Ympyrä oli piirrettyä valmiiksi jo ennestään salin lattiaan. Lasten ollessa ympyrän keskellä selitin, että leikkisimme

polttopalloa ja minä olisin polttaja. Yritän vierittää palloa niin, että se osuisi heidän jalkoihinsa ja heidän tulisi väistellä palloa. Lapset kirkuivat jännityksestä ja samalla riemuitsivat kun pallo vieri heitä kohti. Se kehen pallo osui, pääsi ”polttamaan” muita, eli yrittää saada pallo osumaan toisten lasten jalkoihin.

Alkuleikin jälkeen asetin lapset riviin niin, että kaikilla oli tilaa ja asetin kaksi kaveruspoikaa erilleen toisistaan, jotta he pystyisivät keskittymään paremmin. Vuorossa oli loruleikin kertaus. Leikin ensimmäisen kierroksen aikana leikin itse mukana ja lapset muistivat leikin jo yllättävän hyvin. Toisella kierroksella pyysin lapsia kokeilemaan loruleikkiä ilman minua. Lapset ujostelivat ja vain muutamat suorittivat lorun loppuun asti. Sanoin lapsille, että seuraavalla kierroksella haluan kuulla lorun kovempaa ja yritetään tehdä liikkeit loppuun asti. Kolmas kierros menikin paremmin ja yritin innostaa lapsia enemmän ilmeilläni ja eleilläni. Lapset olivat aika hengästyneitä ja väsyneitä, joten jaoin heidät pareihin ja annoin jokaiselle pienen hierontapallon, jolla he saivat hieroa parin käsiä, jalkoja ja selkää.

Rentoutuksen jälkeen palautteenannossa erotin nämä kaksi poikaa kysymällä heiltä erikseen oliko kivaa, ei niin kivaa vai ei kumpaakaan. Toinen pojista vastasi että polttopallo oli ollut kivaa, mutta mikään muu ei, joten pyysin häntä tässä tapauksessa menemään keskiviivalle. Seuraavaksi kysyin pojalta, jonka seuraan tämä jo paikkansa valinnut poika yleensä hakeutuu ja hän vastasi yllätyksekseni että oli ollut kivaa. Sen jälkeen muut lapset saivat valita paikkansa ja kaikki menivät ”oli kivaa”-alueelle.

5.10 Toimintakerta 9: Musiikkiteema

Musiikkiteeman alkupiirissä selitin lapsille tämän kerran tulevan olemaan erilainen, sillä leikisimme koko tuokion musiikin avulla. Alkuleikin alussa pyysin lapsia seisomaan keskiviivalle ja näytin miten ensimmäisen kappaleen mukaan leikittäisiin. Kappale oli nimeltään ”Hyönteisiä etsimässä” numero 3 vauhtivarpaat cd-levyltä. Kappaleessa tuli taukokohta, jossa musiikki soi ikäänkuin naputtaen ja silloin lasten tuli hyppiä pienen tauon ajan kyykyssä. Kun normaali musiikki lähti soimaan, lapset saivat taas liikkua vapaasti.

Lapset seurasivat hyvin musiikin tempoa, mutta ensimmäisen tauon tultua osa lapsista ei muistanut mitä piti tehdä, joten ohjeistin samalla miten hypitään kyykyssä ja matkin naputusta sekä näytin käsieni avulla hyppivää liikettä. Lapset jakoivat leikkiä koko kappaleen loppuun asti. Seuraavaksi leikimme ”jättiläisiä ja kääpiöitä” kappaleeseen numero 19 ”Piirakoita ja pullaa” myös vauhtivarpaat cd-levyltä. Leikin aikana musiikissa vuoroteltiin korkeiden ja matalien äänien kanssa, matalan äänen tullessa ohjeistin lapsia kävelemään niin pieninä kuin he pystyivät ja korkeiden äänien tullessa kävelemään niin suurina kuin he pystyivät. Musiikin tempo oli aika hidasta joten lapsilla oli aikaa keskittyä.

Seuraavan leikin aikana musiikki vaihtui hiirenhiljaiseksi hiipimiseksi. Kappale oli vauhtivarpaat cd-levyltä ja nimeltään ”Vähän salainen” numero 15. Musiikki tahditti hiipimistä ja ohjeistin lapsia äänenpainoillani kävelemään hiirenhiljaa. Kun musiikki pysähtyi, lasten täytyi mennä niin pieniksi kun he pystyivät ja musiikin jatkuessa jatkaa hiipimistä. Toistin saman vähän kovaäänisemmän ja nopeatempoisemman musiikin tahdissa vauhtivarpaat cd-levyltä kappaleeseen numero 8 ”Tasamaan tane”. Lapset saivat juosta tai kävellä ja musiikin pysähtyessä, heidän täytyi mennä niin isoiksi kuin he pystyivät.

Rentoutuksessa soi taustalla rauhallinen musiikki myös vauhtivarpaat cd-levyltä kappale numero 16 ”Elämän valtameri”. Pyysin lapsia asettumaan selälleen makaamaan ja miettimään jotakin itselleen mukavaa paikkaa. Rentoutuksen lopussa kysyin lapsilta mitä paikkaa he olivat miettineet ja suurin osa vastasi kuvitelleensa olleensa uimassa. Jotkut lapsista nimesivät oman kodin lempipaikakseen esimerkiksi, että he olivat olleet kotona leikkimässä. Mietin musiikin muistuttaneen vähän tuulen ääntä ja laineiden liplatusta, joten voi olla että siksi uiminen oli tullut lapsille mieleen. Palauteosuudessa käytin taas salin eri osien käyttöä. Lapset kaikki juoksivat salin etuosaan eli heillä kaikilla oli ollut hauskaa.

5.11 Toimintakerta 10 : Musiikkiteeman kertaus

Musiikkiteeman kertauksessa aloitimme toiminnan pikaisen alkupiirin jälkeen, sillä ulkona oli kuuma ja lapset olivat väsyneitä. Selitin alkupiirissä, että tämä oli viimeinen toimintakerta salissa ja yksi toimintakerta järjestettäisiin vielä ulkona. Aloitimme tutulla seura johtajaa-alkuleikillä, mutta tällä kertaa musiikin tahdissa. Musiikki oli aika reipastempoista ja kappale oli numero 2 ”Rumbanansa” nopsanilkat cd-levyltä. Lasten liikkeet olivat musiikin mukaisia eli melko nopeatempoisia ja äkkipikaisia.

Toistimme leikkiä niin monta kertaa, että kaikki saivat olla johtajana. Teematoiminnassa lapset liikkuvat musiikin tahdissa ja pysäyttäessäni musiikin, huusin ”suuri”, jolloin lapset hyppivät paikallaan suurina ja kun taas huusin pysäyttäessäni ”pieni”, lapset hyppivät paikallaan pieninä. Kappale oli sama kuin aikasemmalla kerralla alkuleikissä eli vauhtivarpaat cd-levyltä numero 3 ”Hyönteisiä etsimässä”. Musiikin jatkuessa lapset saivat taas liikkua. Seuraavan kappaleen aikana lapset saivat liikehtiä vapaasti ja musiikki olla tällä kertaa rennompaa. Kappale oli nimeltään ”Soittorasia” numero 11 cd-levyltä nopsanilkat. Musiikin pysähtyttyä, lasten täytyi etsiä pari ja koskettaa tätä määrittelemälläni kehonosalla. Esimerkiksi kun huusin ”käsi”, lapsen täytyi laittaa kädet vastakkain parin kanssa.

Rentoutuksen aikana käytin hieman vaihtelevampaa musiikkia vauhtivarpaat cd-levyltä numero 17 ”Onnen sunnuntaina” ja syötin lapsille ajatuksia esimerkiksi sanomalla ”olemme talossa,

näkykö siellä ketään?” Rentoutuksen jälkeen pyysin lapsia kertomaan mitä heidän mielessään oli ollut rentoutuksen aikana ja oliko talossa esimerkiksi ollut joku ja oliko se kenties pelottava. Rentoutuksen jälkeen pidimme tutun palauteasetelman ja lapset olivat kaikki jälleen ”hauskuusosiossa” eli he olivat pitäneet toiminnasta.

5.12 Ylimääräinen toimintakerta: Ulkoleikit-Teemojen kertausta

Lastentarhassa kävi kerran viikossa liikunnanopettaja järjestämässä lapsille liikunnallista toimintaa. Olin ollut katsomassa hänen ohjaamaansa liikuntaa muutamia kertoja ja olin huomannut hänen käyttäneen erilaisia muotoja välineenä toiminnassaan. Muodot olivat erivärisiä pehmeitä muovisia lattialle asetettavia kappaleita. Hän käytti muotoja niin sanotun ”kotipesän” muodostamisessa, johon lasten täytyi palata eri aktiviteettien jälkeen. Aktiviteetit olivat perusliikuntaa, kuten pesäpalloa pehmeillä mailoilla ja muita pallo- ja ryhmäpelejä sekä leikkejä. Sain noista muodoista loistavan idean omaan toimintaani. Hän oli pyytänyt jo aikasemmin, että jos voisin järjestää yhden ulkoleikki-kerran hänen kanssaan. Pyysin häneltä lupaa saada käyttää näitä muotoja tällä ulkoleikki-kerralla ja hän piti sitä hyvänä ideana sekä ehdotti, että voisimme mennä lasten kanssa ulos isolle urheilukentälle hyvällä säällä ja siellä pystyisin ohjaamaan tuokion hänen arvioidessaan minua.

Kentällä kysyin lapsilta että mitä tuttua leikkiä he haluaisivat leikkiä alkuleikiksi ja suurin osa halusi leikkiä taikurihippaa. Leikimme muutaman kierroksen taikurihippaa ja sen jälkeen valmistauduimme muotoleikkiin. Olin asetellut kentälle erikokoisia- ja värisiä muotoja, kuten kolmioita, neliöitä ja ympyröitä. Lasten tehtävänä oli leikissä mennä sanomani muodon luokse. Jos esimerkiksi sanoin ”sininen kolmio”, lasten täytyi tunnistaa kappaleen muoto ja väri. Leikimme näin kolme kierrosta ja neljännellä kerroksella lisäsin ”pieni” ja ”suuri” sanat eli sanoin esimerkiksi ”pieni punainen neliö” ja silloin lasten täytyi myös tiedostaa muotojen koerot. Näin kokeiluna tämä menetelmä toimi hyvin lasten kanssa, he reagoivat sanoihin hyvin ja löysivät enimmäkseen oikeat muodot.

Lopuksi pidimme yhteisen venyttelytuokion, jonka päätimme juomataukoon. Pyysin lapsia antamaan palautetta menemällä ympyrän luokse jos he pitivät toiminnasta, neliön luokse, jos he eivät olleet varmoja ja kolmion luokse jos he eivät pitäneet toiminnasta. Palaute meni saman kaavan mukaan kuin salissakin pidetyissä palautteenannoissa tai keskellä olevien muotojen edessä ja takana oleville muodoille saman kaavan mukaan kuin salissa pidetyissä palautteenannoissa. Kaikki lapset menivät ympyrän luo, eli he olivat pitäneet toiminnasta.

Palauteosan jälkeen pyysin lapsia istumaan jälleen piiriin ja asettelin kaikkien toimintakertojen aikana otetut kuvat nurmikolle piirin keskelle. Kävimme kuvien avulla koko järjestetyn toimintaosuuden läpi ja muistelimme tapahtumia yhteenvetona. Lapset tarkkailivat kuvia

melkein liian innokkaasti, joten pyysin heitä istumaan hieman kauemmas kuvista ja nostin kuvat yksitellen ilmaan niin, että kaikki lapset näkivät kyseisen kuvan. Kävimme kuva kuvalta läpi tuokioiden tapahtumia ja kysyin lapsilta tunnistavatko he itsensä kuvasta ja ketä kaikkia kuvassa näkyy. Havaitsin kuvien kiehtovan lapsia ja he muistivat melko tarkasti tuokioiden tapahtumia kysyessäni esimerkiksi mitä kuvassa tapahtuu. Yhdessä kuvassa oli poika, joka piti käsiään sivuillaan ja askelsi selvästi eteenpäin, silloin yksi tytöistä sanoi: ”Tuossa leikitään seuraa johtajaa ja minä olen johtaja!” Seuraavassa kuvassa näkyi koko jono, jossa oli mukana tuo äskettäisen kuvan poika ja tyttö ja tämä kyseinen tyttö oli kuin olikin jonon ensimmäisenä johtamassa liikkeitä. Lapset osallistuivat kiinnostuneesti koko suuren kuvamäärän katseluun.

6 Projektin arviointi

Projektin arviointiosuuteen sisältyy arviointikeinot ja niitä on käsitelty alaotsikoittain. Arviointiosuudessa kävin läpi omien havaintojen ja lapsilta sekä lastentarhanopettajalta saadun palautteen lisäksi erilaista teoriaa arviointiin liittyen. Keskityin erityisesti eri tapoihin arvioida lasten toimintaa.

Tässä muutamia perusseikkoja, joita poimin arvioinnin tueksi. ”Arviointi on kuvan tai käsityksen muodostamista arvioitavasta asiasta.” ”Paras tapa arvioida lasta, on hänen toimintansa ja leikkiensä havainnointi ja läsnäolo erilaisissa tilanteissa.” (Kupila 2004: 31). Oppilaan omaehtoisuuden kehityksen, luovuuden ja vapauden tukeminen sekä opettajan oman luovuuden ja vapauden tuominen opetukseen ilmaisee omaehtoisuuteen perustuvaa opetuksen mallia. (Ihme 2009: 51).

6.1 Projektipäiväkirja

Pidin päiväkirjaa koko projektin ajan. Kirjasin projektipäiväkirjaan havaintojani ennen toimintaa, toiminnan aikana ja toiminnan jälkeen. Tässä osiossa kuvaan projektipäiväkirjani pohjalta toiminnan aikana tehtyjä havaintoja ja arvioin niitä.

Ensimmäisen tuokion aikana huomasin lasten hyvät kuuntelutaidot. He kuuntelivat tarkasti ohjeistusta ja sääntöjä ja kyselivät jopa kysymyksiä sääntöihin liittyen sekä sanelivat omia sääntöjä. Muun muassa yksi lapsi lisäsi ohjeistukseeni turvallisuudesta ”ja ei saa sitten potkia tai lyödä tai repiä vaatteista”. Kyselin lapsilta mikä heidän mielestään on hyvä sääntö liikuntasaliin ja siellä toimimiseen liittyen ja he toivat innokkaasti mielipiteitään esille. Olin lapsille jo melko tuttu parin viikon ajalta, joka selvästi tuotti tulosta kuuntelemisessa ja varsinaisista rajojen kokeilua ei enää ollut. Näin ollen sääntö- ja turvallisuuskeskustelu otettiin vakavasti ja ensimmäinen tuokio sai hyvän aloituksen. (Projektipäiväkirja 15.6.2010)

Alkuleikki ”hissi” oli selvästi lapsille mieluinen. Havaintojeni mukaan lapsista oli kiinnostavaa seisoa paksulla joustamattomalla patjalla ja he tallustelivat sen päällä ja pitivät toisistaan kiinni horjahdellessaan ennen leikin alkua. Huomatessani horjahtelun pyysin lapsia ottamaan itselleen tarpeeksi tilaa, ettei turhia törmäämisiä tulisi eteen. Patja oli kuitenkin melko suuri eli tilaa oli paljon. Hyppimisen alkaessa naurunremakka oli valtava ja lapset laskivat reippaasti numeroita mukanani. Toisella kierroksella, jossa en luetellutkaan numeroita mukana lapset silti huusivat numeroita yhteen ääneen samalla hyppien. He muistivat hyvin ”ylös” ja ”alas”- ilmaiset eli hypitäänkö kyykyssä vai seisaalteen. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Huomasin yhden pojan jo pitelevän korviaan huutelun seurauksena ja seuraavaksi ehdotin, että seuraavalla kierroksella yritettäisiinkin laskea kerroksia hiirenhiljaa. Lapset innostuivat kuiskailemaan ja kerroin että seuraavalla kierroksella yritämme laskea numeroita ääneen tämän kuiskausäänen ja kovan äänen väliltä eli puheäänellä. Lapset kokeilivat puheääntään ja huutaminen ei enää toistunut, vaikka muutama poika yrittikikin huudella. Pojan huomatessa muiden lopettaneen huudon ja yrittäen käyttää puheääntään, hänkin alkoi kokeilla omaa puheääntään. Lasten väsyttyä lopetin leikin ja annoin heidän levätä patjalla. Lasten mahdollinen alkuinnostus purkautui siis huutona ja keskittyminen oli enemmän hyppimisessä ja siksi yritin saada heitä keskittymään myös sanalliseen puoleen, jotta huuto loppuisi. En halunnut pyytää lapsia olemaan hiljempaa, sillä en halunnut vaikuttaa heidän ilmaisuunsa liian rajoittavalla tavalla. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Teematoiminnan aikana meno alkoi olla aika riehakasta, joten rauhoitin tilannetta tamburii- nin avulla antamalla äänimerkkejä lyhyemmällä aikavälillä ja pidensin toisen äänimerkin väliä, jotta lapset joutuisivat pysäyttämään juoksun useammin ja istumaan lattialla pidemmän aikavälin. Lapset keskittyivät jälleen toimintaan ja riehuminen väheni seuraavalla kierroksella. Huomatessani lasten väsymisen, lopetin toiminnan neljännen kierroksen jälkeen. Lapset pyysivät useita kertoja päästä juomaan tai pissalle ja tein sen virheen, että annoin heidän mennä. Sen jälkeen joka ikinen lapsi halusi juomaan ja pissalle. En ollut huomioinut tätä asiaa ollenkaan. Päätin seuraavalla kerralla keksiä ratkaisun asiaan ja puhua lapsille ennen tuokion alkamista. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Minulla ei ollut rentoutusmusiikkia mukana, sillä halusin nähdä lasten keskittyvän ilman musiikkia mahdollistaakseni lasten täydellisen keskittymisen pullataikina- mielikuvaharjoitukseen. Rentoutusharjoituksen aikana lapset kikattelivat paljon ja eivät malttaneet oikein keskittyä, varsinkaan rentoutua. Tulin siihen johtopäätökseen, että seuraavalla kerralla otan musiikkia mukaan rentoutukseen ja laitan sen soimaan hiljaa taustalle. Päällisin puolin olin tyytyväinen ensimmäiseen toimintakertaan, sillä kokemukseni mukaan se on aina se vaikein. Olin pyrkinyt lapsilähtöisyyteen tarkkaillen lasten vointia ja ottaen huomioon heidän tarpeitaan ja toiveitaan. Olin joustava ohjaajana esimerkiksi aikataulun suhteen. Sain lapsilta haluamaani

naurua ja iloa ohjauksen toiminnan aikana ja minusta vaikutti siltä, että lastentarhanopettaja oli myös tyytyväinen. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Toisella toimintakerralla odotukseni osoittautuivat toteen eli lapsista selvästi huomasi kuinka he pitivät hippaleikistä. He nauroivat ja iloitsivat sen aikana ja kokivat onnistumisen tunteita saadessaan jonkun kiinni ja kiinnijääminen toi heille jännitystä. Huomasin lasten erilaisen kiinnostuksen sanoihin, jos he saivat vastata sanoihin liikkeellä. He olivat yllättävän valppaita ja kiinnostuneita teematoiminnan sanaleikistä, jonka arvioin aluksi olevan heille tylsä leikki. Kävimme läpi tätä leikkiä neljä kierrosta samoilla sanoilla, mutta vaikeuttaen liikkumistapaa ja joka kerralla lapset vaikuttivat silti vireiltä, eikä ollut merkkiäkään väsymyksestä tai tylsistyneisyydestä. Sanat näyttivät jääneen lasten mieleen, sillä jokaisella kierroksella lasten reagoiminen kehonosasanoihin oli nopeampaa. (Projektipäiväkirja 17.6.2010.)

Rentoutus onnistui tällä kertaa paremmin ja kikattelua ei juuri ollut. Lapset kuuntelivat hyvin ohjeistustani ja pareittain työskentely oli hyvä idea. Lapset näyttivät nauttivan toisen lapsen kosketuksesta ja tykkäsivät itse myös taputella kaverin jalkoja ja käsiä. Arvioin rentoutuksen tuttuuden myös auttaneen lasten keskittymistä ja rentoutumista. (Projektipäiväkirja 17.6.2010.)

Kolmannella tuokiolla lapset omaksuivat monta uutta leikkiä ja heidän havainnointinsa oli vilkasta. Nämä uudet leikit vaativat lapsilta jo liikkeillä vastaamista sanoihin ja sanojen ilmaisun ja liikkeiden yhdistämistä ja siitä he suoriutuivat hyvin. Havainnoin että melkein kaikki ryhmän lapset nauttivat kuulluksi tulemisesta ja johtajana toimimisesta. Lapsista huomasi heidän nauttivan eläimen esittämisestä maa, vesi ja ilma-leikissä. He leikkittelivät mielellään eri muodoissa ja korkeustasoissa liikkumisella ja lasten palautteestakin näkyi, että eläinteema näytti jääneen mieleen. (Projektipäiväkirja 22.6.2010.)

Jäi epäselväksi olisiko piirustuskeino toimiva lasten palautteena, sillä kuvat voi tulkita millä tavalla tahansa. Esimerkiksi yhden pojan piirtämä vuoristorata saattoi tarkoittaa mahdollisesti vauhdin huumaa tai sitten hän vain halusi piirtää vuoristoradan, koska piti siitä. Yhden tytön piirtämä puutarhaidea saattoi syntyä salin ”maa”-osasta maa, vesi- ja ilmaleikissä, tai sitten hän vain piti puutarhaa kauniina. Kolme lapsista piirsi kukkia, joten ajatuksessani voi olla perää että edellä mainittu ”maa”-osio antoi lapselle tämän idean. Kuusi kahdeksasta piirsi perhosen ja linnun sekä talon tai pesän, joten uskoisin tämän liittyvän jollain lailla liikuntatuokiosta syntyneeseen mielikuvaan. Tulin siihen johtopäätökseen että palautteenanto piirtämällä oli kiinnostava metodi. Piirustuksista näkyy hyvin lapsen tapa kuvata tapahtuneita asioita. Kaikki asiat joita lapset piirsivät, tulkitsin mukaviksi ja positiivisiksi asioiksi, sillä monella hahmolla piirustuksissa oli hymyilevät kasvot. (Projektipäiväkirja 22.6.2010.)

Neljännellä toimintakerralla olin tyytyväinen ohjaukseeni, joka johtui osittain siitä, että lapset olivat hyvin keskittyneitä tällä ohjauksella. He omaksuivat alkuleikkihipan hyvin äkkiä ja iloitsivat sitä leikkiessään. Teematoimintaleikki oli lapsille hauskaa kertausta ja he leikkivät sitä mielellään. Rentoutuksessa lapset olivat keskittyneitä ja rauhallisia. Palautteenanto sujui mukavasti. Kertauskerta sai lapset havaintojeni mukaan eläytymään leikkiin enemmän ja reagoimaan sanoihin aina nopeammin. Mietin palautteenannossa pyytäisinkö lapset piirtämään uudestaan tuntemuksiaan tuokioilta, mutta tulin siihen tulokseen että lasten mielenkiinto saattaa loppua, jos pyydän heitä joka kerta piirtämään tuntemuksiaan. Juttelin myös arvioivan opettajani kanssa asiasta ja hän oli samaa mieltä. (Projektipäiväkirja 24.6.2010.)

Viidennellä toimintakerralla huomasin selvää sanojen ymmärtämistä taikurileikin avulla. En odottanut lasten omaksuvan tätä leikkiä näin hyvin. Olikin hyvä yhdistää enemmän sanastoa hippaleikkeihin, sillä ne näyttivät olevan lapsille mieleisiä leikkejä missä muodossa tahansa. Teematoiminnassa lasten lauseiden muodostaminen yhdistettynä liikkeisiin toimi hyvin, koska liikkeet ja lauseet olivat tarpeeksi yksinkertaisia. Oli hienoa huomata kaikkien omaksuneen leikin vaikka muutamaa ääneen ilmaisu ujustuttikin. (Projektipäiväkirja 29.6.2010.)

Rentoutus meni erittäin hyvin ja havaitsin lasten olevan jo tottuneita rentoutuksiin ja nauttivan niistä esimerkiksi menemällä heti lattialle siihen asentoon kun sanoin turhia kikattelematta tai toisiin vilkuilematta. Palautuksenantoon ajattelin seuraavilla kerroilla kiinnittää enemmän huomiota sen jäätyä aika vähäiselle tällä toimintakerralla lasten ollessa väsyneitä. (Projektipäiväkirja 29.6.2010.)

Kuudennella ohjauksella olin jälleen kerran iloinen kertauksen tuloksista, sillä lapset ilmaisivat selkeästi taikurihipassa sanoja ja reagoivat reippaasti liikkeellä toisten lasten sanoihin. Positiivista oli heidän halunsa leikkiä leikkiä uudestaan jopa monen kierroksen jälkeenkin. Ryhmään vaikutti jonkin verran kahden lapsen poissaolo ryhmän ollessa muutenkin niin pieni. Voi olla että lapsista se ei tuntunut ollenkaan hassulta vaan pelkästään itsestäni. (Projektipäiväkirja 1.7.2010.)

Teematoimintaleikki oli erittäin viihdyttävä. Lapset vastasivat kokonaisilla lauseilla liikkeisiin ja liikkeillä kokonaisiin lauseisiin. Tamburiinin käyttö viehätti lapsia, sillä sen avulla he pysyivät käskyn jälkeen säätelemään toisten lasten liikkeiden nopeutta. Teematoiminta oli onnistunut ja havaintojeni mukaan lasten toiminnassa näkyi paljon kehitystä, kuten enemmän rohkeutta liikkeiden käytössä ja sanoissa sekä lauseiden lausumisessa voimakkuutta ja selkeyttä. (Projektipäiväkirja 1.7.2010.)

Rentoutus oli yllättävän keskittynyt ja levollinen tilanne, lapset osoittivat kiinnostusta käsien liikkeisiin toisten selkään maalaamisessa ja keskittyivät kuvien ja värien muodostamiseen.

Maalattavat lapset keskittyivät tuntemaan toisten käden liikkeet selässään ja näin rentoutus onnistui mielekkäällä tavalla. Palauteosuus oli tällä kerralla onnistuneempi, mutta epäröin metodin luotettavuutta, sillä lapset eivät uskaltaneet olla yksin esimerkiksi eri paikassa kuin muut. Otin sen huomioon seuraavalla kerralla. (Projektipäiväkirja 1.7.2010.)

Lorutuskerta oli mielestäni onnistunut, vaikka epäilin aluksi sen onnistumista. Alkuleikillä eli hissillä pyrin tuomaan lasten mieleen kyykyssä ja tasajalkaa hyppimisen, jota opeteltiin ensimmäisellä kerralla. Lorusa oli kumpaakin, tasajalka sekä kyykyssä hyppimistä. Loru oli itse kehittelemäni ja en ollut ennen kokeillut sitä lasten kanssa. Loru oli aika pitkä ja jokaiseen osaan oli liike, joten olin arvioinut ihan oikein, että lapset eivät vielä omaksuisi loru kunnolla ensimmäisillä lorutuskertoilla. (Projektipäiväkirja 3.7.2010.)

Liikkeitäkin he matkivat selvästi minulta ennen kuin osasivat yhdistää niitä loruun. Epäilin, että nämä kaksi poikakaverusta menivät tahalleen palautteessa yhdessä seisomaan samaan paikkaan ja kysyinkin lastentarhanopettajalta asiasta. Myös hän sanoi huomanneensa poikien hakeutuneen piireissä ja lorutuksessa aina toistensa viereen ja olivat tämän vuoksi hieman riehakkaampia, joten päätin kiinnittää seuraavalla kerralla asiaan huomiota. Rentoutus meni hyvin ja lapset olivat sen aikana tapansa mukaan keskittyneitä. Pidin ajatuksesta, että heillä ei ollut aiemmin ollut paljoakaan kokemusta rentoutustuokioista ja nyt he olivat päässeet todella kiinni rentoutuksen maailmaan. (Projektipäiväkirja 3.7.2010.)

Loruleikin kertauksessa lapset olivat omaksuneet hyvin loruleikin ja osasivat sen jo melkein ulkoa. Polttopallo oli hyvä leikki ja lapset pitivät siitä, sillä koko sali täyttyi naurulla ja ilon kiljahduksilla. Halusin nimenomaan palloleikkejä kertaustuokiolle, jotta loruleikin sanat jäisivät paremmin lasten mieliin. Pallorentoutuksessa kaikki olivat hyvin mukana ja se sujui oikein mallikkaasti. (Projektipäiväkirja 8.7.2010.)

Musiikkiliikuntakerralla havaitsin lapsista aivan toisen puolen. Nimittäin kuinka paljon he nauttivat musiikista. Musiikki inspiroi lapsia leikkimään ja liikkumaan. Musiikkikerralla oli myös helppo lisätä itse sanoja ohjeistuksissa musiikin tueksi, kuten ”suureksi” meneminen korkean musiikin avulla ja ”pieneksi” meneminen matalan musiikin avulla. Uskallan uskoa, että lapsille jäi näin parempi käsitys suuresta ja pienestä. Hiljaa ja kovaa-harjoituksesta minulla oli tunne, että oli hyvä harjoitella lasten kanssa hiljaisen ja koväänisen eroa. Musiikki ja tauko-alkuleikki nopeutti lasten reagointikykyä varsinkin kun ilmaisin sanoilla tauon aikana mitä tuli tehdä ja lapset reagoivat joka kierroksella taukoon paremmin ja keskittyneemmin. Huomasin, että musiikki lisää voimaa sanoihin ja liikkeisiin ja vie niitä aivan eri tasolle. Rentoutus oli hyvä sillä lapset osasivat renotutua pelkkään musiikin kuunteluun ja kuvasivat sen jälkeen omin sanoin tuntemuksiaan. Palautteestakin näki, että lapset olivat pitäneet musiikkiliikunnasta. (Projektipäiväkirja 13.7.2010.)

Musiikkiteeman kertauksessa lapset olivat hieman väsyneempiä kuin viime kerralla mutta tiesin sen johtuneen kuumuudesta, sillä oma energiatasoni oli myös aika alhainen sään takia. Lapset jaksoivat silti liikkua musiikin tahdissa ja kertauskerralla näin lasten musiikkiin eläytymisen vahvistuneen ja suuri-pieni-harjoituksessa he todella esittivät niin suurta ja pientä kuin pystyivät. Seuraa johtajaa-leikissä havaitsin kuinka lapset muistivat leikin ja saivat jokainen vuorollaan olla edessä johtamassa, mikä oli tärkeää. Mielikuvaharjoituksessa monet lapsista sanoivat pelänneensä hämähäkkejä talossa tai mörköjä. Selvisi siis että he eivät olleet saaneet kovin rentouttavia vaikutuksia tästä musiikista. Voi myös olla tarinan olleen liikaa niin vivahteiseen musiikkiin. Palaute oli jälleen positiivista, mikä tietenkin lämmitti mieltä. (Projektipäiväkirja 15.7.2010.)

Ulkoleikki-kerran toiminnan olin suunnitellut spontaanin idean mukaan päiväkodissa työskennelleen liikunnanopettajan käyttämästä välineistöstä, eli erilaisista muodoista. Halusin toiminnan avulla seurata miten lapset ymmärtävät sanomani sanat ja niiden merkitykset ja sen miten nopeasti he löytävät kuvaukseni mukaiset muodot. Tämä spontaani idea osoittautui toimivaksi, sillä lapset löysivät suurimman osan aikaa oikean muodon. Pääasia oli että he saivat liikkeen avulla vastata antamiini kuvauksiin ja näin ollen toiminta oli lapsille mielekkäämpää. Harjoittelun ja eri teemojen vaihtelun avulla lapset voivat kartuttaa sanavarastoaan näiden muotojen avulla toimivien harjoituksen avulla. (Projektipäiväkirja 20.7.2010.)

Ulkoleikki-kerran jälkeen käytyämme kaikki toiminnan aikana otetut kuvat läpi kaikilta toimintakerroilta, mietin tämän olleen hyvä idea, sillä lapset käyttivät kuvia ikään kuin peilinä ”muistellessaan liikuntatuokioiden tapahtumia. Lasten muistojen perusteella vakuutuin heidän todella pitäneen toimintaa hauskana tekemisenä. Ryhmässä toimiminen myös korostui lasten keskusteluissa kuviin liittyen, esimerkiksi lapset osoittivat toisia lapsia kuvista itsensä lisäksi ja halusivat selittää, mitä toiset lapset tekevät kuvissa ja miten se liittyy heidän omiin tekemisiinsä. (Projektipäiväkirja 20.7.2010.)

6.2 Lastentarhanopettajan palaute

Jokaista toimintakertaani arvioi lastentarhan esikouluryhmän englanninkielinen opettaja, jonka ryhmässä työskentelin myös harjoittelun ajan. Halusin kuitenkin useampia mielipiteitä ja kolmella viimeisellä kerralla hänen lisäksi minua arvioi saksankielinen lastentarhanopettaja, joka toimi osa-aikaisesti esikouluryhmässä ja päiväkodin johtaja, joka oli myös lastentarhanopettaja koulutukseltaan. Lastentarhassa työskenteli kerran viikossa liikunnanopettaja ja pyysin häntä arvioimaan toimintakertojani. Hän suostuikin tähän ja sain käyttää hänen välineistöään yhdellä ylimääräisellä toimintakerralla. Hän oli hyvin vähän päiväkodilla, joten

olin todella kiitollinen että hän järjesti aikaa edes yhdeksi kerraksi arvioimiselleni ja uhrasi oman toimintakertansa puoliksi toimintaani varten. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Ensimmäisellä toimintakerralla lastentarhanopettaja hymyili minulle ja lapsille koko toiminnan ajan ja auttoi minua viemään lapsia vessaan ja juomaan. Olin antanut hänelle ennen tuokion alkua lapun, jossa oli kysymyksiä toiminnasta. Pyysin häntä myös itse asettamaan kysymyksiä halutessaan ja kommentoimaan vapaasti toimintaani ja tuomaan omia ajatuksiaan esille palautteenannossa. Palautteenannossa hän ensimmäiseksi mainitsi turvallisuussäännöt ja ohjeet, jotka olin ohjeistanut lapsille tuokion alussa. Hänen mielestään oli tosi hienoa nähdä lasten jaksaneen kuunnella hyvin, vaikka käytinkin jonkun verran aikaa sääntöjen selittämiseen. Silti oli tärkeä käydä nuo turvallisuusasiat ja säännöt läpi. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Hänen mielestään kaikki leikit olivat hauskoja ja opettivat lapselle lapsenomaisella leikkimisotteella kielellistä ilmaisuja, kuten numeroiden luettelua liikkeen kautta ensimmäisessä leikissä ja teematoiminnassa kehonosien opettelua liikkeiden kautta. Teematoiminnassa hänen mielestään olisi parempi aina sanoa ennen tamburiinin lyömä-ääntä ohjeet, jotta kielellinen ilmaisu tulisi vieläkin enemmän esille. Siinä vaiheessa selitin, että olen samaa mieltä, mutta halusin kokeilla onko se helpompaa sanomalla ohjeistus samalla lyömä-äänen kanssa vai pelkästään lyömä-äänen kanssa ja tulimme molemmat siihen lopputulokseen, että sanominen vahvistaa äänen merkitystä. Riippuen tietenkin, haluaako seurata lapsen keskittymis- ja kuuntelutaitoja vai kielelliseen ilmaisuun reagoitua liikkeellä. Työni osalta kummatkin ovat tietenkin tärkeitä seikkoja seurata. Edellinen kommentti oli minulle opettava ja pidin sen mielessä seuraavilla kerroilla. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Rentoutuksesta hän sanoi sen verran, että lapset kikattelivat ehkä siksi koska rentoutumisharjoitukset olivat heille melko uutta. Opettajan mielestä harjoitus oli muuten hyvä ja lasten olisi hyvä tottua niihin enemmän. Opettaja sanoi minulle juoma- ja vessatauoista että niihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota, esimerkiksi käymällä ensin tuokiota vessassa ja varuamalla juomat tilaan pitämällä juomatauon. Saman olin itsekin huomannut. Hänen mielestään lapset ehkä kokeilivat minua kyselemällä näitä kysymyksiä, koska olin heille liikunnanohjaajana uusi. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Opettaja myös mainitsi että olin ottanut huomioon lasten tarpeet hyvin keinoin, esimerkiksi alkuleikissä olin löytänyt tavan lopettaa huutamisen käskyttämiseen sijaan ja teematoiminnassa olin ottanut huomioon lasten turhan riehumisen ja pyrkinyt säätämään sitä pidempien taukojen avulla. Kokonaisuudessaan hän sanoi lapset tuntien, heidän olleen innokkaita toiminnasta ja hyvin osallistuvia. Hän sanoi monen rymän pojista yllättäneen hänet keskittymisellään. Hän kehotti kuitenkin tarkkailemaan tilannetta, sillä useimmat lapset ilmaisevat vä-

symystään näyttämällä uupumustaan ja toiset taas ilmentävät hyvin ylienergisellä käyttäytymisellä väsymystään. Tämä oli tarpeellinen vinkki seuraavia liikuntatuokioita varten. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Toisen toimintakerran jälkeen palautteenannossa lastentarhanopettaja kehui tuntien suunnittelua. Hänestä oli hyvä idea toistaa samoja leikkejä ja soveltaa niitä hieman mielenkiintoisemmiksi niin, että leikki ei ole täysin sama kuin edelliskerralla. Hän sanoi huomanneensa lasten mielenkiinnon ja keskittymisen olleen parempi jo tuttuja leikkejä leikittäessä kuten kehonosa-leikissä ja pullataikina-rentoutuksessa. Pullataikina-rentoutuksen toteutusta pareitain oli kiinnostava katsella sillä lapset pystyivät kuin ihmeen kaupalla rentoutumaan. Lastentarhanopettaja sanoi teematoiminnan olleen mielenkiintoinen kokonaisuus ja lapsista näkyi selvää kehitystä sanojen omaksumisessa. (Projektipäiväkirja 17.6.2010.)

Esimerkiksi he vastasivat liikkeellä kierros kierrokselta nopeammin luettelemiini sanoihin ja jaksoivat keskittyä. Hän huomautti vielä että ohjeistamiseni oli selkeää ja pyrin selittämään asiat mahdollisimman selvällä ja mielekkäällä tavalla lapsille. Rentoutuksen aikana hän huomasi yhden työstä ottaneen pienen leikkihuulipunansa mukaan tunnille ja piti sitä kädessään ollessaan kippurassa lattialla. Hän kehotti siis kiinnittämään enemmän huomiota siihen, että lapset eivät toisi tavaroitaan mukaan tuokioille. (Projektipäiväkirja 17.6.2010.)

Kolmannella palautteenantokerralla lastentarhanopettaja sanoi heti alkuun kiinnostuneensa kovasti piirustusideasta. Hän sanoi sen olevan hyvä metodi saada lasten ajatuksia kuviksi ja tulkita niitä. Hänen mielestään se oli ehdottomasti idea, jota hän aikoo kokeilla jatkossa. Maa, vesi ja ilma-leikistä hän piti kovasti ja sanoi lasten kokeilu toimia johtajana leikissä tehneen hyvää lapsille. Jokainen halukas sai kokeilla johtajana toimimista ja hänestä vaikuttavinta oli ollut nähdä yhden pojan ja tytön, jotka tiedettävästi ymmärtävät tästä ryhmästä vähiten englantia, reagoineen ensimmäisten joukossa heti leikin ymmärrettyään sanoittuihin sanoihin ja he olivat pyrkineet juoksemaan heti sanottuun paikkaan. Nämä kaksi lasta olivat olleet myös ensimmäisten joukossa innokkaita tuomaan omia ideoitaan esille eläin-piirileikissä ja sanoivat selkeästi piirin keskellä pyydetyt sanat. (Projektipäiväkirja 22.6.2010.)

Opettaja ilmaisi olevansa tyytyväinen ohjaustaitoihini ja sanoi osanneeni ilmaista sanat hyvin selkeästi, jotta lapsille oli helpompi ymmärtää sanat. Lapset kuulemma väsyivät alkuleikin aikana aika lailla sen ollessa niin pitkä, mutta osasin kuitenkin kerätä lapset piiriin, joka mahdollisti heidän lepo- ja juomatauon. Tämä tauko paransi heidän keskittymistään toimintatuokion loppuosassa. Opettaja sanoi vielä loppuun, että lapset olivat kaikki iloisia ja näyttivät nauttineen toiminnasta heidän ilmeidensä ja eleidensä perusteella. (Projektipäiväkirja 22.6.2010.)

Neljannen toimintakerran jälkeisellä palautteenantokerralla opettaja kuvasi tuokiota hyvin onnistuneeksi. Hän sanoi että yleensä iltapäivällä lapset ovat väsyneempiä kuin aamupäivällä, mutta nyt he jaksoivat keskittyä ja kuunnella myös rentoutumisen ajan. Hän sanoi tyttöjen keskittyneen enemmän kuin poikien ja korosti vielä kertausten olleen hyvä asia, sillä kertausterroilla lasten keskittyminen ja osallistuminen oli ollut aktiivisempaa. Hipan ja maa, vesi, ilma-leikin muistuminen niin hyvin lasten mieleen, oli hänestä positiivinen yllätys. Opettaja oli kanssani samaa mieltä siitä, että piirustuskertoja olisi ehkä hyvä järjestää vain kerran kaksi kuukaudessa liikuntatuokioiden yhteydessä, jotta niihin säilyisi mielenkiinto lasten energiatason ollessa kuitenkin aika alhainen heti tuokioden jälkeen. (Projektipäiväkirja 24.6.2010.)

Viidennellä palautteenantokerralla opettaja huomautti myös helteestä, jonka olin itsekin huomannut eli sali oli tosi kuuma ikkunoiden ollessa auki ja kuumuus vaikutti selvästi lasten vireystasoon. Hän sanoi hipan olleen muuten hyvä idea mutta kuumalla säällä suurta juoksemista olisi voinut välttää tai ainakin vähentää kierrosten määrää. Lauseleikki oli tosi hyvä ja mielenkiintoinen katsella hänen mielestään. Lapset olivat seuranneet tarkasti ja liikkeen sekä lauseiden yhdistäminen oli ollut onnistunut menetelmä. Lasten saadessa vastata liikkeillä lauseisiin tukee opettajan mielestä mielenkiintoisella tavalla kielellistä ilmaisua, varsinkin sen leikkimuodon avulla. Hän myös sanoi että olin huomioinut lasten vireystason lopussa hyvin, kun olin pitänyt rentoutusta pidempään lasten ollessa keskittyneitä ja palautteenannossa olin huomioinut lasten väsymyksen ja päästänyt heidät ajoissa ulos leikkimään. (Projektipäiväkirja 29.6.2010.)

Lauseteeman palautteenannossa lastentarhanopettaja kysyi huomasinko myös että oli hassua kun oli vain kuusi lasta paikalla ja vastasin huomanneeni saman asian. Hän sanoi etten kuitenkaan antanut sen vaikuttaa toimintaan, vaan jatkoin samaan malliin. Kertauskerralla opettaja oli huomannut edistystä ja sanoi lasten ilmaisseen itseään reippaammin ja liikereagointi oli nopeampaa. Hän ajatteli tamburiinin ensin häirinneen lasten toimintaa, mutta jo toisella kierroksella he olivat omaksuneet uuden tavan leikkiä kyseistä leikkiä. Taikurihippa oli ollut hänen mielestään menestys ja se oli oiva tapa käyttää lasten mielikuvitusta hyväksi hippaleikissä sen sisältäessä paljon sääntöjä. Lapset olivat omaksuneet kaikki säännöt melko nopeasti. (Projektipäiväkirja 1.7.2010.)

Rentoutus oli hänen mielestään ollut mainio ajatus ja lapset jatkoivat edelleen hyvää työskentelyä pareittain mikä yllätti hänet kuulemma joka kerta uudelleen, sillä ainakin maalaus ja askartelutehtävissä lapset häiriintyivät yleensä toisten lasten tekemisistä pareittain työskennellessään. Rentoutuksissa paritoiminta näköjään toimi paremmin kuin hyvin. Palauteosuus oli hänen mielestään tänään erittäin onnistunut ja olin kiinnittänyt siihen paremmin huomiota. Lapset vain tuntuivat menevän niihin paikkoihin mihin kaveritkin menivät. Hän eh-

dotti että jos samaa metodologia käyttäisi useamminkin, niin ehkä se rohkaisi lapsia tekemään enemmän myös omia päätöksiä. (Projektipäiväkirja 1.7.2010.)

Lorutuskerran jälkeen lastentarhanopettaja antoi hyvin positiivista palautetta. Hänen mielestään lorun opettelu oli loistava idea ja että olin liian kriittinen sanoessani, että lapset eivät vielä omaksuneet runoa. Hänen mielestään lapset oppivat sen todella nopeasti vaikka se olikin aluksi kovin paljolti mallioppimisesta kiinni. Hänen mielestään lapsilla oli ilo leikkiä loruleikkiä sekä he oppivat riimitysten kautta nopeasti leikin kulun ja kehityksen. Voi olla että he muistavat jo seuraavalla kerralla koko leikin itse. Alkuleikki valmisti hypyillä hänen mielestään lapsia loruleikkiin ja rentoutus onnistui hyvin. Palautteenannossa hän oli huomannut kaksi yhdessä toiminutta poikaa ja huomautti, että heihin kannattaisi kiinnittää huomiota, jotta he pystyisivät keskittymään paremmin omaan toimintaansa. (Projektipäiväkirja 6.7.2010.)

Loruleikin kertauksen palautteenannossa lastentarhanopettaja sanoi että olin huomioinut nämä kaksi yhdessä toiminutta poikaa oikein, sillä toinen pojista seurasi aina toisen pojan toimia. Polttopallo-leikki oli hänen mielestään hauska, sillä se on niin perinteinen ja ideana tämä pallon demonstroiminen, kuten miten se pomppii ja sen käyttö leikissä oli hyvä. Voi olla, että lapset omaksuvat näin lorusanastoa paremmin. Hän sanoi että yleisesti johdattelen aina lapsia hyvin teematoimintaan alkuleikin avulla. Rentoutus oli tällä kertaa pareittain edelliskerran pallohieronnalla ja näiden yhdistäminen oli hyvä ja toimiva idea. Hän lisäsi vielä että palauteosuus alkoi sujua kerta kerralta paremmin. Hänen mielestään oli hyvä kun toistin loruleikkiä, sillä sitä hän oli toivonutkin tälle kerralle. (Projektipäiväkirja 8.7.2010.)

Musiikkikerralla minua oli arvioimassa saksankielinen lastentarhanopettaja oman arvioivan englannin kielisen opettajan lisäksi. He olivat molemmat sitä mieltä, että musiikki oli ollut erinomainen idea lasten liikunnan tukena ja musiikki yhdessä sanojen ja liikkeiden kanssa toimi, vaikka siinä olikin yhtä aikaa niin monta elementtiä. He sanoivat musiikkiliikunnan olleen lapsille uutta ja mielenkiintoista ja he haluaisivat kokeilla sitä jatkossakin huomattessaan sen toimivuuden ja lasten reaktiot. He pohtivat toimintani kautta, että on näköjään niin monta tapaa lisätä kielen käyttöä liikuntaan. Sen kun tiedostaa, niin sitä on helppo alkaa uskaltaa käyttää itsekin välineenä ohjauksissa. (Projektipäiväkirja 13.7.2010.)

Musiikkikerran kertauksessa myös lastentarhan johtaja oli katsomassa tuokiotani arvioivan lastentarhanopettajan lisäksi. Hän sanoi myös rentoutuksen yllättäneen hänet positiivisesti. Lapset olivat olleet niin hyvin keskittyneitä rentoutukseen. Ja musiikkileikit olivat olleet hänelle miellyttävää katseltavaa. Kummatkin mainitsivat salin olleen todella kuuma, koska muutama ikkuna oli auki. Oli hyvä, että olin kuitenkin varannut lapsille juotavaa. Kertaus oli ollut arvioivan opettajan mukaan tälläkin kertaa hyvin antoisa ja lapset olivat olleet hyvillä mielin. Rentoutuksesta hän vielä mainitsi, että oli hyvä kun kysyin pelottiko lapsia jokin asia musiikis-

ta tai tarinasta, jotta se voitiin purkaa siinä tilanteessa. Hänen mielestään musiikki ei ollut ollut mitenkään pelottava, joten ehkä lapsilla oli vain sinä päivänä vilkas mielikuvitus. Kummatkin kiittelivät minua toiminnan järjestämisestä ja sanoivat kokonaisuuden olleen hyvä ja toimiva. Positiiviset tulokset olivat kuulemma näkyvissä koko toiminnan ajan. (Projektipäiväkirja 15.7.2010.)

Ulkoleikkikerralla sain palautteen valvomisen suorittaneelta liikunnanopettajalta. Hän kehui keksimääni toimintaa ja sanoi sen olleen hyvin inspiroivaa. Hän sanoi aikovansa jatkossa käyttää tätä leikkiä hyväkseen. Hän sanoi taikurihipan olleen hauska ja opettava. Hän huomautti että minulla oli vaikeuksia pitää lapsia alueella sekä pitää heidät keskittyneinä muista ärsykeistä, mutta myönsi alueen rajauksen olevan aina vaikeampaa ulkoleikeissä kuin sisällä. Ohjaustavoissani hän piti positiivisuudestani ja kannustavuudestani sekä siitä, että heittäydyin leikkiin mukaan lasten kanssa. Kielen kehityksen tukemisessa varsinkin sanojen oppimisessa hänen mielestään metodi toimi, sillä lasten täytyi reagoida sanottuihin sanoihin liikkeellä ja samalla heidän täytyi tietää sanan merkitys etsiessään sanaa tarkoittavaa paikkaa. (Projektipäiväkirja 20.7.2010.)

6.3 Lasten palaute

Lasten palautteenannon toteutin eri keinoin teematoiminnasta ja heidän vireystilastaan riippuen. Lasten palautteessa oli tärkeintä heidän kuulluksi tuleminen. Kysymyksiin lapset saivat vastata vapaasti viittaamalla halutessaan. Ensimmäisellä kerralla keräsin lapset piiriin ja kysyin oliko ollut hauskaa ja mitä jäi mieleen. Lapset vastasivat yhteen ääneen että ”yeeeees!” ja moni lapsi viittasi kysymykseen mitä jäi mieleen että ”eläinleikki ja pomppiminen” mikä oli aika oiva vastaus. Yksi tytöistä uskaltautui olla erilainen ja mainitsi loppurentoutuksen olleen hauskinta. (Projektipäiväkirja 15.6.2010.)

Toisella toimintakerralla kysyin lapsilta loppupiirissä, että mikä oli hauskinta tekemistä tänään ja lapset vastasivat aika tasapuolisesti hippaleikin olleen hauskin. Kysyessäni mikä leikki ei ollut niin hauskaa, niin osa lapsista oli hiljaa ja muutama pojista mainitsi rentoutuksen. Kolmannella toimintakerralla lapset piirsivät tuokiolta mieleenjääneitä asioita. Lapsien kuvaukset piirustuksista olivat herttaisia ja lapset selittivät tarkkaan kysyttäessä missä kohtaa on mitäkin. (Projektipäiväkirja 17-22.6.2010.)

- ”Tämä on suuri perhonen, joka liittää tosi korkealla.”
- ”Tässä on talo, jonne tuo taivaalla oleva lintu menee nukkumaan.”
- ”Tuo on vuoristorata, joka ajaa kovaa vauhtia ja sitten välillä pysähtyy.”
- ”Tämä tässä on talo, josta mennään tuonne kirkkoon ja tuossa keskellä on dinosauruslimu”
- ”Ilmassa lentää perhonen ja tuo on talo ja tässä on lintu”
- ”Tuo tuolla on sammakko jonka vieressä on sen ruoka. Se on sen pesässä.”

Neljännellä kertauskerralla lapset vastasivat ihanasti kysymykseeni oliko hauskaa kaikki huumamalla ja hyppimällä että ”yeeeees!” Yksi tytöistä vielä lisäsi että halutaan tulla ensi kerralakin ja osa lapsista huusi uudestaan ”yeeeees!” ja tämä kommentti lämmitti erityisesti minua. Viidennellä kerralla lasten palaute oli ”ihan kivaa” ja ”saako mennä ulos leikkimään”, joten ajattelin kiinnittää seuraavalla kerralla tarkemmin huomiota palautteenantoon. (Projektipäiväkirja 24.6.2010.)

Kuudennella kerralla kokeilin lasten kanssa salin käytön avulla mielipiteiden ilmaisua. Lapset saivat valita oliko heillä ollut kivaa, ei niin kivaa tai ei kumpaakaan menemällä salin eri osiin seisomaan. Lapset menivät kaikki ”oli kivaa”-osioon. Loruskerralla käytin samaa metodologia palautteenannossa ja kaksi poikaa jäi ”ei kumpaakaan osioon”. Loruskerran kertauksessa sama metodi toistui ja vain yksi lapsista jäi keskiviivalle. Musiikkiteema-kerralla samaa metodologia käyttäen, lapset juoksivat kaikki ”oli hauskaa-osioon”. Myös musiikkikertauskerralla lapset pitivät kaikki toiminnasta ”sali-osio”-metodin mukaan. Ulkoleikki-kerralla tein palautteenannon samalla tavalla kuin salissa, mutta olin tehnyt toiminnassa käyttämilläni muodoilla kolme paikkaa ruohokentälle. Lapset kaikki menivät muodolle, joka tarkoitti että toiminta oli ollut kivaa. (Projektipäiväkirja 29.6 - 20.7.2010.)

6.4 Dokumentointi

Dokumentoin tuokiot valokuvien avulla. Toimintatuokiota seurannut opettaja otti valokuvia tuokioiden aikana ja kokosin valokuvista itselleni kansion arvioinnin tueksi. Valokuvista näkyi eri lailla lasten reaktiot ja toiminnan tunnelma, oli hienoa nähdä lapset eri tavalla valokuvista kuin itse pystyin tuokioiden aikana havainnoimaan. Valitsin valokuvaamisen mukaan arviointiin, jotta päiväkodille ja itselleni jäisivät ikuiset muistot tästä projektista. Kuvadokumentointi toimi hyvin siinä mielessä, että arvioiva ohjaajani otti kuvat ja sain tarkastella tuokioita eri perpektiivistä. Kuvamateriaali oli laaja ja se kuvasti laajuuden avulla toimintakertoja sopivasti. Kuvat olivat tarkoitettu arviointiani varten ja myöhemmin päiväkodin käyttöön, josta sovimme jo heti toiminnan alussa. Keräsin kuvat kansioon, johon lisäsin ohjeistuksia toimintakerroiltani. Ennen kuin liimasin kuvat kansioon, kävimme ne läpi lasten kanssa.

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tavoitteet olivat lasten hyvinvoinnin lisääminen liikunnallisen toiminnan avulla kaksikielisessä päiväkodissa ja kielen ja liikkeen yhdistämisen kokeileminen menetelmänä sekä sen toimivuuden havainnoiminen. Pyysin lastentarhanopettajaa arvioimaan toimintakertojen aikana ohjaustapojani, lasten käyttäytymistä toiminnan aikana ja toteuttamaan toimintojen yleistä arviointia, esimerkiksi ohjauskertojen hyviä ja huonoja puolia sekä niiden toimivuutta ja hyödynnettävyyttä jatkoa ajatellen. Opettaja sai itse myös ilmaista vapaasti mielipiteitään ja hänen mielestään tärkeitä asioita arviointiin liittyen.

Tavoitteeni saavuttivat yllättävän positiivisia tuloksia. Havaintojeni perusteella lapset saavuttivat hyvää oloa liikuntatuokioilla, jota he osoittavat riemuitsemalla leikkien aikana. Eniten vakuutuin heidän keskittymisestään ja ohjeiden huolellisesta kuuntelemisesta, että toiminta oli ollut heille mielekästä ja kiinnostavaa. Vain kahdella kerralla koko ryhmä ei ollut paikalla sairastumistapausten vuoksi ja jokaisella kerralla kaikki lapset olivat halukkaita osallistumaan toimintaan. Erityisen ylpeä olin ryhmän ujoimmista ja kielelliseltä tasoltaan harvasanaisemmista lapsista, jotka ikään kuin heittäytyivät mukaan toimintaan unohtamalla arkuutensa.

Vaikuttavin esimerkki oli nähdä yhden pojista, joka oli kielitasoltaan ja ymmärrykseltään ryhmäläisistä heikoin, liikkuvan tuokioilla reippaasti ja ilmaisevan itseään liikkeiden avulla näkyvämmiin kuin muut hymy kasvoillaan, vaikka hän ei ymmärtänyt kunnolla mitä sanottiin. Leikeissä hän haki sanoja ja uskalsi toimia jopa johtajan roolissa. Poika oli täysin elementissään toimintatuokioilla ja liikunta oli selkeästi hänelle apukeino ilmaista itseään. Oli hienoa nähdä lasten todella ilmaisevan nauttivansa toiminnasta ilmeiden ja eleidensä perusteella. Kehuessani lapsia liikuntatuokioiden suoritusten aikana heidän kasvoiltaan loisti onnistumisen ilo.

Kielen- ja liikkeen yhdistelmäleikit onnistuivat lasten keskuudessa, lapsista näkyi leikin olleen heille ominainen tapa oppia ja tutustua uusiin asioihin. Lasten piirustus-palautteista ja kertauskertojen aikana kerätyistä havainnoista näkyi kuinka paljon lapset olivat omaksuneet tuokioilla käytettyjä sanoja, lauseita ja leikkejä. He muistivat jokaisella kertauskerralla edellisemmän tapahtumia ja kyselivät minulta tuokioiden ulkopuolella esimerkiksi ”millon leikitään taas sitä leikkiä missä saatiin olla tiikereitä”. Lapset muistivat leikkejä nimeltä ja mitä niissä leikittiin. Mielestäni lasten kielen kehittymistä ei voi koskaan tukea liian paljon ja liikunnan avulla sitä sai hyvin tuotua lapsille näkyväksi. Tunsin tuoneeni uusia ideoita lastentarhan käyttöön ja minusta nämä toimintatuokiot onnistuivat kaikki suhteellisen hyvin toimintojen sisältöä ajatellen, vaikka joidenkin leikkien omien sovellusteni kokeilu arveluttikin minua aluksi.

Lastentarhanopettajan ja lasten palaute vahvisti kokemuksiani ja havaintojani. Lastentarhanopettaja arvioi ja kuvaili ohjaustaitojani lapsilähtöisiksi ja kannustaviksi. Hän sanoi havainneeni hyvin mahdolliset vaaratilanteet leikkiessä ja lasten tarpeet. Minulla oli kuulemma ollut hyvä tilannetaju ja olin ollut joustava lasten jaksamisen suhteen. Säännöt olin ohjeistanut hyvin tarkasti ja ohjeistukseni oli ollut muutenkin selkeää lasten varman ymmärtämisen kannalta. Lastentarhanopettaja huomautti kuitenkin olleeni joskus jopa liian ystävällinen, sillä lapset tarvitsevat tiukkoja rajoja.

Lastentarhanopettaja ilmaisi pitäneensä kovasti toimintojen sisällöistä ja kuvaili leikkejä hyvin mielenkiintoisiksi ja uusiksi tuttavuuksiksi, sillä hän ei ollut nähnyt lapsia paljoakaan ohjatuissa liikuntatuokioissa. Päiväkodin liikunnanopettaja hoiti yleensä liikuntatunnit kerran viikossa ja hän ei ollut nähnyt näitä tuokioita kuin muutaman kerran. Hän kertoi niiden sisällön ja merkityksen eli kielen lisäämisen liikkeisiin lasten kielellisen kehityksen tukemiseksi, kiinnostaneen häntä suuresti ja hän aikoi ehdottomasti mieltä hyödyntävänsä niitä jatkossa. Ainakin poimiakseen ideoita omaan käyttöön ja kehittääkseen niitä.

Toinen lastentarhanopettaja ja päiväkodin johtaja sekä liikunnanopettaja olivat ajatuksesta samaa mieltä, he olivat pitäneet ainakin näistä toimintakerroista, joissa olivat olleet mukana. He lupasivat miettivänsä asiaa yhdessä eli miten he aikovat käyttää näitä tuomiani ideoita hyväkseen. He päättivät ottaa asiat esille käymällä keskusteluja toiminnan kehittämisestä ja lupasivat kertoa minulle ideoistaan myöhemmin. Kaikki opettajista olivat samaa mieltä siitä, että toiminta olisi hyödyllinen lasten kielen kehitykselle ja lapsista näki, että he olivat nauttineet toiminnasta. Lasten hyvinvoinnin kannalta toiminta oli ollut heidän mielestään todella rikasta. Tunsin olleeni hyödyllinen tälle päiväkodille.

Lasten palautteiden avulla pystyin samaistumaan heidän tuntemuksiinsa toiminnasta, sillä he olivat aina innokkaita osallistumaan toimintaan ja kannustivat minua ohjaamaan pyynnöillään saada lisää toimintaa. Ilmaisemalla jokaisen tuokion jälkeen heillä olleen hauskaa, lapset osoittivat kiinnostustaan ja näyttivät myös mahdollista väsymystään. Lasten innokkuudesta ja vilpittömyydestä sain itselleni tietynlaista voimaa ohjauksiin.

Pyrin toimintakertojen aikana siihen, että jokainen lapsi pystyi osallistumaan toimintaan. Väärää tapaa toimia ei ollut. Pääasia oli että lapsilla oli hauskaa ja jokainen toimi itelleen ominaisella ja yksilöllisellä tavalla halutessaan. Uusia metodeja ja sovelluksia jo valmiisiin metodeihin syntyi toimintakertojen aikana lisää. Omien havaintojeni ja lastentarhanopettajan sekä lasten palautteiden perusteella metodit osoittautuivat käyttökelpoisiksi ja niiden kokeilun perusteella käytännössä ne muokkautuivat vieläkin luotettavimmiksi, sillä pystyin toimintakertojen aikana huomaamaan mikä toimi ja mikä ei toiminut ja mitä tulisi vielä kehittää.

Esimerkiksi vauhdikkaissa hippaleikeissä huomasin lapsille olevan vaikeaa muistaa kaikkia ohjeistuksia. Näin ollen leikimme leikkejä useampaan kertaan mahdollistaen sen, että kaikki lapset pääsivät mukaan leikkiin ja oppivat toistojen avulla säännöt. Suosituimmiksi leikeiksi muodostuivat ja eniten kehuja palautteissa saivat musiikkituokiot. Niiden aikana lapset käsitelivät montaa eri elementtiä samaan aikaan, kuten musiikin kuuntelua, liikkeiden yhdistämistä musiikkiin ja vielä kielen ilmaisua ja kuuntelua samanaikaisesti. Lapset pitivät musiikki-liikunnasta erityisen paljon ja pyytelivät vielä pitkään jälkeensä lisää musiikkituokioita. Havaintojeni mukaan musiikki vahvisti heidän kehollista ja kielellistä ilmaisuaan tuokioiden aikana ja erityisesti rohkaisivat heitä enemmän liikkumiseen ja itseilmaisuun.

Menetelmien toimivuus lasten kielellisen kehityksen tukemisessa näkyi lasten innostuksesta osallistua tuokioille ja heidän liikkumisen ilosta. Lapsille liikkuminen on selkeästi ominainen tapa oppia, kuten teoriaosuudessaanikin mainitsin. Oppiminen tapahtuu hauskojen leikkien parissa ja silloin melkein lasten huomaamatta. Liikuntaleikit innostivat heitä ja uudet aiheet vain lisäsivät innokkuutta havaintojeni pohjalta. Heidän kielellinen ilmaisunsa oli havaintojeni perusteella selkeämpää ja rohkeampaa liikkeiden avulla toimiessa tuokioiden aikana, kuin esimerkiksi monissa arkisissa tilanteissa. Kuulin lasten myös monta kertaa hyräilevän loruja ja sanovan tuokioiden tuttuja leikkeihin liittyviä sanoja leikkiessään toimintatuokioiden ulkopuolisissa leikki-tilanteissa.

Esimerkiksi valvoessani lasten ulkoilua kuulin kahden tytön leikkivän hiekkalaatikolla pienillä hiekkamuoteilla toisen tytön selittäessä; ”Tossa on maa, tuolla ilma ja vesi. Toi ui tonne veteen ja tää makaa maalla ku tää on leikisti krokotiili.” Olin melko varma että keskustelu liittyi aamulla pitämäämme liikuntatuokioon, missä leikimme maa, vesi ja ilma-leikkiä jossa veteen liikuttiin uimalla, maahan käveltiin kuin ihmiset tai ryömittiin kuin eläimet ja ilmaan lennettiin leikisti. Oli hienoa huomata lasten käyttävän sanoja myös toimintatuokioiden ulkopuolella ja päättelin siitä sanojen jääneen tuokioilta hyvin mieleen.

Lasten monipuolinen osallistuminen ja toiminta tuokioilla vahvistivat havaintojani kielen kehityksen tukemisesta liikunnan avulla. Yksikään lapsi ei täysin kieltäytynyt osallistumasta toiminnasta ja toimintakertoja oli yhteensä yksitoista. Se osoittaa toiminnan olleen lapsille mieluista ja heidän kielellinen ilmaisunsa toimintatuokioiden aikana on ollut runsasta ja tuokioilla käytettyjä sanoja on käytetty myös toiminatatuokioiden ulkopuolisissa tilanteissa. Olen melko tyytyväinen lopputulokseen.

8 Pohdinta

Tämä opinnäytetyö on ollut minulle prosessina ja oppimiskokemuksena uskomaton matka. Olen saanut yhdistellä työssäni kaikkea oppimaani ammattiini liittyen ja päässyt hyödyntämään oppimaani työelämässä. Arvomaailmani on muokkaantunut itselleni sopivaksi Sveitsissä työskentelyn kautta. Voin olla tyytyväinen saamaani kokemukseen monikulttuurisista lapsista, sillä se muokkaa arvomaailmaa paljon ymmärtäväisemmäksi ja suvaitsevaisemmaksi. Olen erittäin kiitollinen tästä kokemuksesta. Monesti mietin opiskelujeni alkuaikoina, että milloinkohan tiedän olevani valmis työelämään. Millon tiedän olevani tarpeeksi vastuullinen ja omaan tarvittavan ammatillisuuden.

Tämän opinnäytetyön tuoman kokemuksen myötä, olen tullut siihen johtopäätökseen, että olen viimein valmis työelämään. Opinnäytetyö on ollut minulle suuritöinen ja kasvattava prosessi. Olen työstänyt sitä nyt yhteensä vuoden verran ja keskityin eniten pohjatyöhön, joka kuitenkin muokkaantui prosessin aikana aika radikaalistikin. Jokapäiväiset tilanteet muokkasivat opinnäytetyötä jatkuvasti, sen avulla itse oppiminen tapahtuikin.

Toiminnallisen opinnäytetyön kautta oppimiseni on ollut runsasta. Olen luonnostani toiminnallinen ihminen ja olen huomannut oppivani paljon asioita käytännön kautta. Olin asettanut opinnäytetyölleni aika yksinkertaiset ja realistiset tavoitteet ja tämän vuoksi ne toteutuivatkin niin hyvin. Opin paljon itsestäni ohjaajana varsinkin kaksikielisten lasten parissa ja ohjaustapojeni kirjo laajeni entisestään. Eniten ohjaustavoissani omaksuin jatkuvan huomioimisen kielen ilmaisussa ja sen enemmän esille tuomisessa, esimerkiksi käytin liikkeiden tukena kielellistä ilmaisua ja lapsia ohjatessani pyrin näyttämisen lisäksi selittämään jokaisen liikkeen ja tekemiseni sekä toistelin sanoja tietoisesti. Lapsilähtöisyys ohjaustavoissani pysyi hyvin mielessä ja käytin sitä hyväkseni eri tilanteissa monipuolisesti.

Oppimisprosessini oli pitkä, niin kuin opinnäytetyöprosessikin ja turhautumisia tuli eteen monta kertaa. Pitkästä pohjatyöstä huolimatta työkuvioni sotkivat opinnäytetyöni aikataulua ja aikataulu ei edennyt ajoittain suunnitelmieni mukaan. Eri ympäristö vaikutti opinnäytetyöni etenemiseen, sillä en voinut käydä koululla opinnäytetyökeskusteluissa pyytämässä tukea opinnäytetyöhöni. Eri maassa opinnäytetyön toteuttaminen oli haastavaa ja tiesin sen jo siihen ryhtyessäni, mutta näin jälkeenpäin tuntuu kuitenkin sen olleen erittäin rikastuttava kokemus ja en ole hetkeäkään katunut päätöstäni suorittaa opinnäytetyö ulkomailla. Se oli osa oppimisprosessiani ja sain ikimuistoisia kokemuksia mukaani tulevaisuuden työelämää varten.

Motivaatio opinnäytetyöhön oli myös koetuksella, sillä olin saanut jo heti toiminnan järjestämisen jälkeen vakituisen työpaikan Sveitsistä. Tuntui välillä että ei ollut enää tarvetta saada opinnäytetyötä valmiiksi, koska olin jo päässyt saamani työpaikan kautta haluttuun tavoitteeseen.

seen. Löysin kuitenkin motivaation jälleen kevään myötä ajatellessani valmistumista ja sain pikkuhiljaa työtä taas kirjoitettua. Minulla oli työpaikalla hyvät työkaverit ja sain heiltä paljon vinkkejä ja apua kirjallisuuden etsimisessä ja yleisesti työn etenemisprosessissa.

Toiminnan aikana huomasin kuinka paljon aikaa tuokioiden valmistelut tarvitsivat, vaikka olin luullut suunnitelleeni kaiken niin hyvin. Jokaisen tuokion jälkeen poimin palautteista ja havainnoistani epäkohtia, joihin tuli kiinnittää huomiota ja tuokioiden sisältö ja korjaukset ohjaustapoihini muokkaantuivat aina sitä mukaa. Uusia ideoita syntyi jatkuvasti toimintatuokioiden myötä ja ne muokkasivat valmiiksi suunniteltuja toimintatuokioita parempaan suuntaan.

Opin tulkitsemaan lapsia paremmin toiminnan aikana. Heidän ilmeensä ja eleensä kertoivat paljon heidän tuntemuksistaan, vaikka he vilpittömästi yleensä ilmaisivatkin tunteitaan. Sana-ton viestintä oli kyllä joskus ilmeisempää ja paremmin tulkittavissa. Havaitsin lasten kanssa mahdollisissa ongelmatilanteiden ratkaisussa, että lapset tarvitsevat paljon vaihtoehtoja ongelmatilanteissa. Esimerkiksi jos lapsella on kielteinen asenne jotain toimintaa kohtaan, häntä voi innostaa komentamisen sijaan eri keinoilla leikkiin.

Minun kanssani työskenteleviltä ja minua arvioivilta alan ammattilaisilta opin paljon ohjaustavoistani, järjestämistäni toimintatuokioista ja niiden toimivuudesta. Pystyin luottamaan päiväkodin tiimiin todella hyvin ja he olivat suuri ja merkittävä apu opinnäytetyöprosessani. Opin heiltä kärsivällisyyttä, oikeita ohjaustapoja toimia lasten kanssa, uusia kasvatusta ja toimintametoja sekä olin otettu heidän kiinnostuksestaan ja kehuistaan järjestämäni toimintaa ja ohjaus- ja kasvatustapojani kohtaan. Vuorovaikutussuhde kaikkiin työhöni osallistuneisiin aikuisiin ja lapsiin oli todella rikas ja toimiva. Ongelmia aikuisten parissa ei ilmaantunut lainkaan ja heidän palautteensa olivat aina rakentavia ja pystyin luottamaan heidän arviointikykyihnsä, sillä he kävivät rohkeasti läpi myös negatiiviset seikat toimintaani liittyen. He tiedostivat kritiikin olleen työni kannalta tärkeää. Heidän palautteensa oli työni todella merkittävää ja antoisaa.

Teoriaa kirjoittaessani ja tutkimustyötä tehdessäni opin paljon uutta varhaiskasvatuksesta, eettisyydestä, ohjaustavoista, liikunnasta ja lasten kielen kehittämisestä sekä näiden kahden yhteydestä. Tietomääräni kasvoi valtavasti ja opin soveltamaan tietoa käytäntöön ja hyödyntämään sitä, vaikka tämä on minulle usein vaikeaa. Asiat pysyivät mielessäni, koska ne kiinnostivat minua ja olin varannut tarpeeksi aikaa kirjallisuuden tutkimiseen. Useat asiat yllättivät minut positiivisesti, kuten se, että liikunnan ja kielen yhteydestä löytyi paljonkin tietoa epäilyksistäni huolimatta. Löysin monia kiinnostavia menetelmiä jotka inspiroivat minua kehittämään omia menetelmiä ja uskaltaa luottamaan niihin käytännössä.

Tärkeintä opinnäytetyöprosessin tuoman tiedon kannalta minulle oli tunne siitä, että olin luonut jotakin uutta, jota voin käyttää hyödyksi tulevaisuudessa. Olin kasvanut huomasti ammatillisesti tuntien olevani valmis näiden kokemusten pohjalta siirtymään työelämään. Sain opinnäytetyöprosessini aikana ideoita kuinka kehittää itseäni työelämässä eteenpäin ja kuinka arvioida omaa toimintaani. Tunsin prosessin jälkeen olevani oikeassa paikassa ammatillisesti. Koin elämyksen, että haluan tehdä töitä lasten kanssa ja sovin työtavoiltani lasten parissa työskentelyyn. Haluan ohjata ja kehittää lasten liikunnan ohjausta päiväkodissa myös jatkossa. Nautin lasten parissa työskentelystä ja saan heiltä voimaa. En enää osaisi kuvitella työskenteleväni missään muussa ammatissa.

Sosionomin työn näkökulmasta kehittelemäni menetelmät ja toimintatuokiot sopivat myös hyvin kaikenikäisille, niitä tietysti ikäryhmää kohden oikein soveltamalla. Pääasia on, että sosiaalialan asiakkailla on ilo liikkua ja kiinnostus uuden oppimiseen. Menetelmä on erityisesti kehitelty lapsille ottaen huomioon lasten luontaisen kiinnostuksen liikkumiseen ja muutenkin uuden oppimiseen. Kielen oppiminen ja jo opitun kielen tukeminen tapahtuu siis lasten huomaamatta hauskojen ja mielekkäiden liikuntaleikkien avulla. Näin ollen menetelmien ja toiminnan käyttö lasten parissa saattaa olla niin sanotusti helpompaa, kuin esimerkiksi kehitysvammaisten, vanhusten tai aikuisten sosiaalialan asiakkaiden parissa. Tämä seikka ei kuitenkaan ole este vaan enemmänkin hidaste.

Tutkimani teoria tukee kuvattua toimintaa ja sitä kautta menetelmää ja toimintaa on helppo lähteä työstämään tiettyä asiakasryhmää varten sopivaksi. Esimerkiksi kielihäiriöisten ja kehitysvammaisten lasten parissa menetelmää tulisi soveltaa heidän kehitystasolleen sopivaksi siihen liittyvän teorian avulla. Aikuisten ja vanhempien sosiaalialan asiakkaisiin pätee sama, eli kun halutaan edistää kyseisten asiakkaiden hyvinvointia ja toimintakykyä tai tukea kielen osaamista, menetelmä sopii myös heille soveltaen menetelmää ja toimintaa ensin tälle asiakasryhmälle sopivaksi. Maahanmuuttajanuorten ja aikuisten parissa menetelmä on ideaalinen ja toimintaa voi myös soveltaa heidän kiinnostuksiltaan sopivaksi.

Liike ja kieli yhdistyy-projekti mahdollistaa ennen kaikkea ilon liikkumiseen ja uuden oppimista mielekkäällä tavalla, joten sitä voi soveltaa hyvin pitkälle. Sen pääidea kun on kielen kehityksen tukeminen liikkeiden avulla, niin sitä voi käyttää hyvin myös esimerkiksi päivittäisissä rutiineissa päiväkodissa, vanhainkodissa ja erilaisissa sosiaalialan yksiköissä. Esimerkiksi liikkeiden avulla opittu päivittäinen loru tai leikki voi toimia vaikka alkuvirityksenä rohkaisemalla sosiaalialan asiakkaita tuottamaan omaa toimintaa, kuten yhteisissä keskusteluissa varsinkin ryhmätuokioissa, muistelussa vanhusten parissa, lasten sadutuksessa, nuorten motivoinnissa liikuntaan tai missä tahansa toiminnassa, jossa pyritään aktivoimaan asiakasta. Vaikka liikehdintä olisi ihan pienimuotoista, on se silti merkityksellistä oppimisen kannalta ja voi hyvinkin

auttaa arkisissa asioissa. Tärkeintä on, että liike- ja itseilmaisua pyritään lisäämään ja vahvistamaan.

Muissakin luovuuden osa-alueissa, kuten draamallisissa menetelmissä, musiikissa ja kuvallisissa menetelmissä itseilmaisu on suuressa roolissa, joten myös niiden avulla kielellistä ilmaisua ja kielen kehitystä voidaan tukea perehtymällä niiden maailmaan. Liikunta tuntuu itselleni omimmalta itseilmaisun menetelmältä, mutta jokainen ihminen on erilainen ja tulevana sosiaalialan ammattilaisena ja ohjaajana haluaisin, että jokainen sosiaalialan asiakas pystyisi oikean ohjauksen avulla löytämään itselleen ominaisen luovan tavan toimia ja kehittää itseään sekä pystyä nauttimaan omista taidoistaan ja käyttämään niitä. Sosiaalialan ammattilaiselle ihmisen hyvinvoinnin lisääminen on yksi työn tärkeimmistä tavoitteista ja siksi luovuuden ja sen ohjausmetodien käyttäminen ja kehittäminen ovat hyviä metodeja ihmisten hyvinvoinnin lisäämisessä ja edistämisessä sosionomin työssä.

Toivon Kieli ja liike yhdistyy-projektin ja opinnäytetyöni yleisesti herättävän ajatuksia ja sovellusideoita sosiaalialalla ja varsinkin päiväkodissa kiinnostusta kokeilla valmiita menetelmiä ja kehittää niitä eteenpäin. Pohdin, että itselläni on halu kehittää tätä projektia ja sen toimintaa laajemmin ja ehdottomasti soveltaa ja käyttää sitä jatkossa. Lasten ohjaamiseen keskittymisen ohella olisi nimenomaan mielenkiintoista kokeilla projektin menetelmiä myös muiden sosiaalialan asiakkaiden parissa ja monipuolistaa sekä syventää sitä laajemmin eri asiakasryhmiä varten.

Lähteet

- Aaltonen, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2002. Lapsen aika. Porvoo: WSOY.
- Ahonen, T., Cantell, M., Nissinen, A (toim.). & Rintala, P. 2005. Liiku ja opi - Liikunnasta apua oppimisvaikeuksiin. Keuruu: Otava.
- Alamäki, A. & Keskinen, S (Toim.). 1996. Monialainen varhaiskasvatus. Rauma: Rauman opettajankoulutuslaitos.
- Altenthan, S., Düerkop, G., Hagemann, C., Hofmann-Kneitz, B., Rösch, C., Sammer, A. & Troidl, R. 2004. Pädagogik/Psychologie. Troisdorf: Bildungsverlag EINS GmbH.
- Arnberg, L. 1989. Tavoitteena kaksikielisyys. Jyväskylä: Gummerus.
- Asher, J-J. 1993. Learning another language through actions. California, USA: Sky Oaks Productions.
- Autio, T. 1995. Liiku ja leiki, motorisia perusharjoitteita lapsille. Jyväskylä: Gummerus.
- Brandl-Bredenbeck, H-P. 2008. Bewegung, Spiel und Sport in Kindheit und Jugend, Eine europäische Perspektive. Aachen, Germany: Meyer & Meyer Verlag.
- Group-games.com, Instructions to the world`s best icebreakers and group games! 2008-2011. [WWW-dokumentti] Viitattu 8.6.2010. < <http://www.group-games.com/ice-breakers/simon-says.html>>
- Hakala, L. 1999. Liikunta ja oppiminen - Mitä merkitystä on kuperkeikalla? Jyväskylä: Gummerus.
- Hakkola, K. & Virsu, M. 2000. Entäs jos... Tampere: Tammer-paino Oy.
- Harju, H. 2006. Kielitaito puhkeaa kukkaan - Kieltä rikastuttavia leikkejä 3-6-vuotiaille lapsille. Helsinki: Folkhälsan.
- Hassinen, S. 2005. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Hassinen, S. 2002. Simultaaninen kaksikielisyys. Oulun yliopisto. [WWW-dokumentti] Viitattu 23.5.2010. <<http://herkules.oulu.fi/isbn951426648X/html/x264.html>>
- Halonen, M. & Lasonen, J (Toim.). 2009. Kulttuurienvälinen osaaminen koulutuksessa ja työelämässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Hunger, I. & Zimmer, R. 2010. Bildungschancen durch Bewegung - von früher Kindheit an! Schorndorf, Germany: Hofmann-Verlag.
- Ihme, I. Ps-kustannus. 2009. Arviointi työvälineenä - Lasten ja nuorten kasvun tukeminen. Juva: WS Bookwell Oy.
- Itkonen, H., Kempas, P., Pietilä, M. & Ranto, S. 1992. Varhaislapsuuden liikuntakortisto - Monipuolisuutta varhaislapsuuden liikuntaan. Helsinki: TUL:n nuorisoprojektin julkaisu.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Kakkonen, A., Tarvainen, M., Tolonen, L., Tursas, P. & Vakkuri-Mäkelä, A-K. 1978. Kartoitus alle kouluikäisille sopivista liikuntaleikeistä. Joensuun korkeakoulu: Lastentarhanopettajakoulutus, varhaiskasvatuksen projektiopintojen ryhmätyö.

Karvonen, P. 2000. Hyppää pois - Lapsen motorikan arviointi ja kehittäminen. Tampere: Tammi.

Karvonen, P & Pirttimaa, R. 1986. Liikkumisen ilo - Liikuntakasvatusta alle kouluikäisille lapsille. Jyväskylä: Gummerus.

Karvonen, P., Siren-Tiusanen, H. & Vuorinen, R. 2003. Varhaisvuosien liikunta. Jyväskylä: Gummerus

Koppinen, M-L., Lyytinen, P. & Rasku-Puttonen, H. 1989. Lapsen kieli & Vuorovaikutustaidot. Rauma: Oy Länsi-Suomi.

Koskela, T. 2001. TPR toiminnallinen tapa oppia kieltä. Helsinki: Tammi.

Kupila, P (Toim.). 2004. Arvioidaan yhdessä - Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammer-paino Oy.

Laakso, M-L. 1999. Väitös: Lapsen kielellinen kehitys. Jyväskylän yliopisto. [WWW-dokumentti] Viitattu 22.5.2010. <<https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/1999/10/tiedote-2007-09-18-14-39-09-097013>>

Lahikainen, A-L., Punamäki, R-L. & Tamminen, T. 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. Helsinki: WSOY.

Lastentarhaliitto internet-sivut. [PDF-dokumentti] Viitattu 10.4.2011. <<http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/01LTOL/00LTOL/06AMMATILLISETAS/IAT/AMMATTIETIIKKA/ETIIKKA.PDF>>

Liegle, L. 2006. Bildung und Erziehung in früher Kindheit. Stuttgart, Germany: Kohlhammer GmbH.

Luukkonen, E. & Sääkslahti, A. 2004. Liikunnan salaisuudet - Esiopetus. Porvoo: WSOY.

McCartney, K. & Phillips, D. 2006. Blackwell Handbook of Early Childhood Development. England: Blackwell Publishing Ltd.

Miettinen, M (Toim.). 2000. Haasteena huomisen hyvinvointi - Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu II tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. Jyväskylä: Likes tutkimuskeskus - Opetusministeriön kulttuuripolitiikan liikuntayksikkö.

Mäermud, K. & Tanttinen, P. 2004. Mistä on hyvä liikuntatunti tehty? - Hyvä liikuntatunti lasten kokemana. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [PDF-dokumentti] Viitattu 21.3.2011. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10538/URN_NBN_fi_jyu-200512.pdf;jsessionid=6026A13F0ACC8BF7337F2807E80AD6C9?sequence=1>

Mäkiranta, Kari. Vauhtivarpaat liikuntamusiikkia - musiikkiliikuntaa. 2000. CD. Kustannusosa- keyhtiö Tammi.

Mäkiranta, Kari. Nopsanilkat liikuntamusiikkia - musiikkiliikuntaa 2. 2003. CD. Kustannusosa- keyhtiö Tammi.

Numminen, P. 1997. Kuperkeikka - Varhaiskasvatuksen liikunnan didaktiikkaa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Pulli, E. 2005. Loruloikkaa! - Liikkumaan innostavia loruja. Vammala: Tammi

Rogge, J-U. 2005. Der grosse Erziehungsberater. Reinbek bei Hamburg, Germany. Rowohlt Verlag GmbH.

Terveyskirjaston internet-sivut [WWW-dokumentti] Viitattu 11.4.2011.
<http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=lok00061>

Terveysnetin internet-sivut [WWW-dokumentti] Viitattu 15.4.2011.
<<http://terveysnetti.turkuamk.fi/perhenetti/liikunnanpositiivisetvaikutukset/maa.html>>

Thiesen, P. 2004. Die gezielte Beschäftigung im Kindergarten. Freiburg im Breisgau, Germany: Lambertus-Verlag.

TPR-world-internet-sivut. [WWW-dokumentti] Viitattu 12.3.2011. <<http://www.tpr-world.com/what.html>>

Liitteet

Liite 1. Lupakirje vanhemmille

Dear parents,

I am a student from Finland and working as a trainee in Kiddiescare for the next two months. This traineeship is part of my studies to become a Bachelor of Social Services. I am specializing to children from 0-8 and creative activities. At the moment I am writing my final thesis from a topic; "Sports supporting children's linguistic development in a bilingual kindergarten. As I am writing a functional thesis, it is required to arrange activity sessions in a group of children concerning the topic of the thesis. I will also photograph the children during the sessions and collect a photoalbum for the kindergarten to use. Photos of the children will be part of my observation process and won't be published in my final work. I have planned to use a feedback method through drawing. Some of the children's drawings might be published on my actual thesis.

That is why I am asking you if you would be interested of letting your child participate to these particular sessions. I will put information up on the kindergarten's notice board about the content and purpose of the movement sessions every time they are arranged. You can also find feedback of the sessions on the information board at the lobby of Kiddiescare. First sessions will be on Tuesday 15th of June in the morning and on Thursday 17th of June in the afternoon. These sessions will continue from the dates mentioned every week on Tuesday and Thursday till 22th of July. Please let me know with this form your child's name and whether you want your child to participate on the sessions or if you would prefer your child not to take part to the sessions. Thank you for your attention!

(Please return the form before 7th of June, thank you)

____ No, I wouldn't like my child to participate

____ Yes, I would like my child to participate

Can your child's drawings (used as a feedback method) be published YES____ NO____

Name of the child_____

Signature of the parent_____

Liite 2. Opinnäytetyösopimus

PERMISSION FOR THESIS

1. CONTACTS

1.1 Principal of thesis (organization) and contact details

Laurea University of Applied Sciences
Tel: +358(0)988687300
E-mail: tikkurila.info@laurea.fi
www.laurea.fi

1.2 Contact person in the organization and contact details

Leni Troxler-Andrews
Tel: +41 (55) 410 5839
E-mail: kiddiescare@bluewin.ch
www.kiddiescare.ch

1.3 Writer of thesis and contact details

Heidi Huhtanen
Tel: +358408345942
E-mail: Heidi.huhtanen@laurea.fi

2. DETAILS OF THESIS

2.1 The subject of the thesis is Sports supporting Children`s Linguistic Development in a Bilingual Kindergarten and the Main objective of the thesis is to increase the welfare of children through sports, experimenting with the combination of language and movement: as well, using this combination as a method together with observing the functionality of the activities.

2.2 Way of achievement of the thesis

I will be arranging sport activities for the children two times a week in total ten times with a supervising English speaking kindergarten teacher. Aim of the activities is to create new ideas for the kindergarten to use and photograph the sessions.

2.3 Schedule

Sport activity sessions will be arranged two times a week on Tuesdays and Thursdays starting from the 15th of June.

2.3 How will the results of the thesis impact the future in the organisation?

I hope that the supervising teacher will get some good ideas of the arranged sport activity sessions and use them in the future. I will also collect a folder with all the pictures taken at the activity session and give that for the kindergarten to use.

3. THE ROLE OF THE CONTACT PERSON IN THE WORK ENVIRONMENT (ORGANISATION)

I was able to receive information of the facility and of the children which I needed before arranging the activities. In the activity sessions was always someone supervising, whom I received feedback from later on. In addition I was able to use the premises and equipment of the facility.

4. RESPONSIBILITIES OF THE STUDENT

4.1 *I will commit to follow the principals of research and Professional Ethics. I will engage to keep the material or knowledge I received during the research secret and understand the importance of confidentiality.*

4.2 Other responsibilities
I will keep in mind the safety of the children during the sport activity sessions.

5. FURTHER AGREEMENT

Children`s drawings used at the feedback sessions can be published anonymously in the thesis.

6. SIGNATURES

The parties concerned herewith agree to the above details and stipulations of the PERMISSION AGREEMENT.

Wädenswil 19.4.2011

Place / Date

Writer of Thesis:

Heidi Huhtanen

KiddiesCare GmbH

Churenstrasse 47
8808 Pfäfers SZ
kiddiescare@bluewin.ch
Tel. 055 410 8839

Pfäfers, 18.4.2011

Place / Date

Organisation

Leni Troxler-Andrews

Liite 3. Ilmoitustaulun esittelykuvaus

Dear parents,

My name is Heidi Huhtanen I am a student from Finland currently completing my studies at the Laurea University of Applied Sciences (Finland) as a Bachelor of Social services. I am specializing in children from 0-8 and creative activities and while working as a trainee at Kiddiescare Au during June and July, I am writing my final thesis on the topic "Sports supporting children`s linguistic development in a bilingual Kindergarten. As part of my functional thesis, I will arrange and document activity sessions twice a week in the Giraffes` group.

I am already enjoying my work here and can`t wait to get to know you and especially your children.

See you in Kiddiescare!

Liebe Eltern,

Mein Name ist Heidi Huhtanen. Ich bin eine Studentin aus Finnland und schliesse zurzeit mein Studium an der Laurea University of Applied Sciences (Finnland) als Sozialpädagogin ab. Ich spezialisiere mich auf kreative Aktivitäten und werde während den nächsten zwei Monaten die ich als Praktikantin in Kiddiescare Au verbringen werde, meine Diplomarbeit "Sports supporting children`s linguistic development in a bilingual Kindergarten" fertigstellen. Dazu werde ich zweimal in der Woche spezielle Aktivitäten in der Giraffen Gruppe durchführen.

Ich habe viel Spass an meiner Arbeit und freue mich schon jetzt, Sie und speziell Ihre Kinder kennen zu lernen.

Wir sehen uns in Kiddiescare!

Liite 4. Palautekysymyksiä lapsille ja arvioivalle lastentarhanopettajalle

Lastentarhanopettaja:

Mitä mieltä olit ohjaustavoistani? Mikä oli hyvää? Mihin seikkoihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

Millä tavoin lapset reagoivat kielen käyttöön leikeissä? Entä millä eri tavalla he vastasivat sanoihin ja ohjeistuksiin liikkeillä?

Oliko liikuntatuokion sisältö mielestäsi toimiva?

Oliko sisällössä jotain sellaista, mitä voisit kuvitella käyttäväsi hyödyksi tulevaisuudessa?

Lapset:

Oliko hauskaa?

Oliko ikävää?

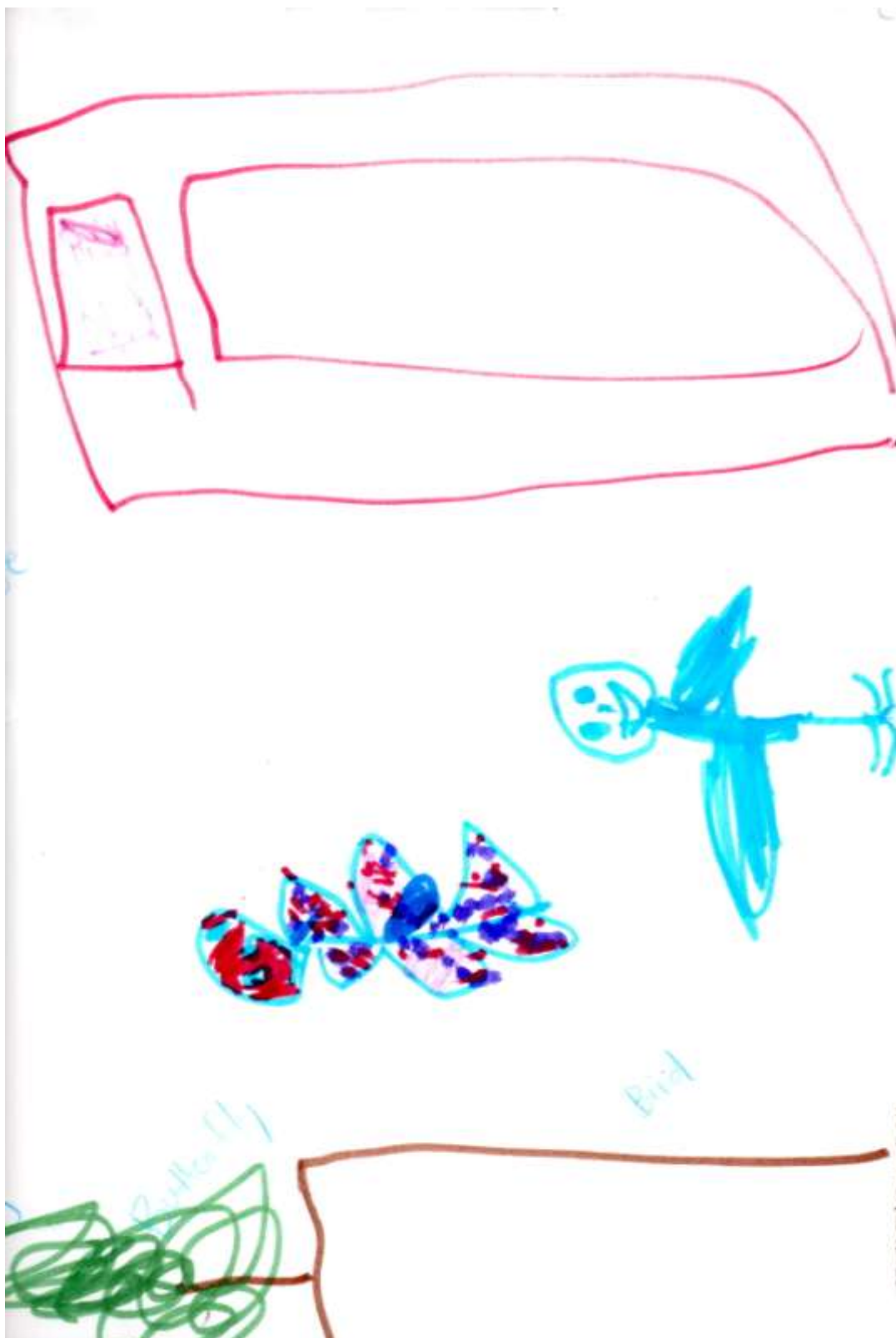
Mikä oli kivointa?

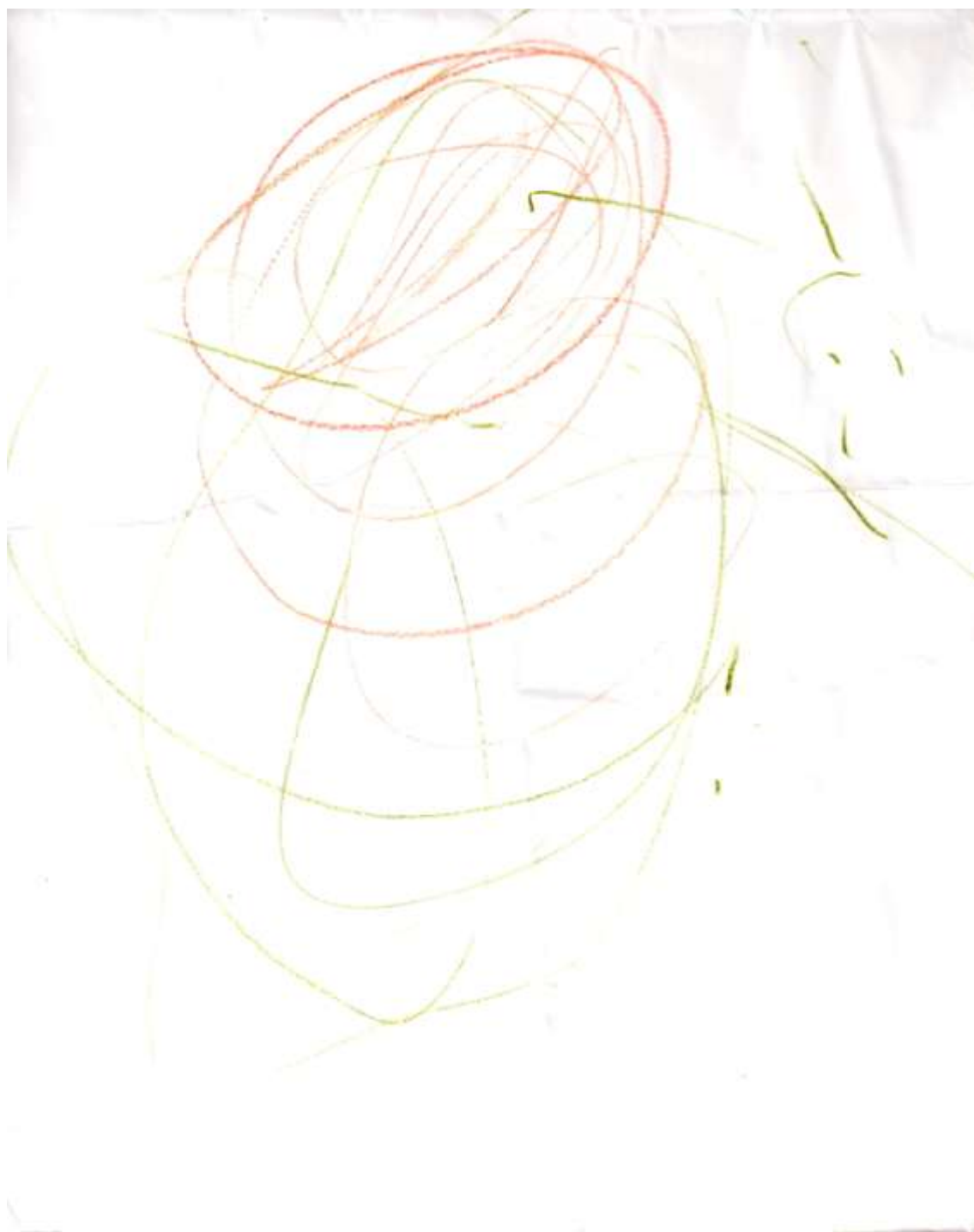
Mikä ei ollut kivaa?

Mitä jäi mieleen?

Mikä oli uutta?

Liite 5. Arvioinnissa käytettyjä lasten piirustuksia

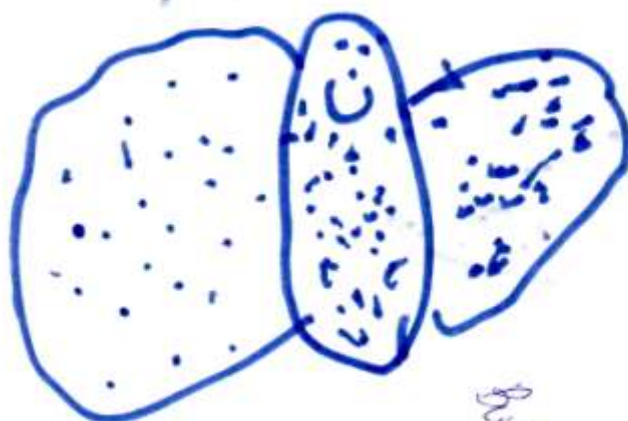

Butterfly

